Poštnina plačana v gotovini

Leto XXI. V Ljubljani, dne 14. aprila 1938 Št. 15.

Posamezna štev. Din 1.—

DOMOVINA

Upravništvo »Domovine v Ljubljani — Knafljeva ulica 5
Uredništvo »Domovine« — Knafljeva ulica štev. 5/II., telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 9 din, polletno 18 din, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrtletno 12 din, polletno 24 din, celoletno 48 din. Amerika letno 1 dolar. Račun poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 10.711.

Prijetno veliko noč želita vsem naročnikom uredništvo in uprava „Domovine"!

Vinogradniki obupujejo zaradi visoke cene galici

Že vrsto let tarejo naše vinogradnike vsakovrstne težave. Slabe letine zaradi neugodnega vremena in bolezni, predvsem peronospore, in zraven še trošarina in druge davščine so hude zadeve, ki čedalje bolj manjšajo dobičkonosnost vinogradništva. Izmed trtnih bolezni je peronospora tista, proti kateri se vinogradnik mora boriti, če hoče pridelati vino. Zato si mora vsako leto nabavljati modro galico za škropljenje.

Kakor vsako leto tudi letos muči huda skrb vinogradnike, kako bodo ob slabih dohodkih premagali visoko ceno modri galici, ki stane okoli 6.10 dinarja za kilogram, ako si je nabaviš 100 kg. Tako so izjavile tvornice na vprašanja vinogradnikov. Take cene vinogradnik, ki često ne proda vina niti po 4 dinarje za liter, ne zmore.

Ker živi pri nas v Sloveniji in pač tudi v drugih vinorodnih krajih države mnogo ljudi le od doohdkov vinogradništva, bo morala država priskočiti na pomoč in posredovati znižanje cen galice. Najprej bi moral biti cenejši baker, ki se potrebuje pri izdelovanju galice, saj bakra se pridobiva v Jugoslaviji dovolj, nato pa naj se onemogoči tvornicam, da bi izrabljale vinogradniško stisko. V kmetijski državi smo in ne gre, da bi se delal ogromen dobiček na račun siromašnih vinogradnikov. Pravijo, da bi smela znašati cena modre galice le 4.50 dinarja. Pri tej ceni bi prišel vinogradnik kolikor toliko na svoj račun, a tudi industrija bi še zmerom imela dobiček. Položaj je takšen, da bi se moralo nekaj storiti.

V kmetijstvu se premalo uvažuje dobro seme

Ni malo knjig, ki svetujejo našemu preprostemu človeku razna sredstva, kako bi se znebil bolezni, ki morijo njega ali pa katerega člana njegove družine. Za preobilno sapo kuhaj čaj iz janeža in poprove mete, za pljučne bolezni se dobro obnašajo slez, papeževa sveča in trpotec, na vodo žencjo peteršilj, brinove jagode in gladež. Nihče ne more odrekati priporočevalcem teh rastlin dobre volje, da bi pomagali bolnemu človeku do zdravja. Toda nikakor ni zadosti, da svetuješ vodeničnemu bolniku peteršilj, na pljučih bolnemu trpotec in vratič zoper grižo. Ne, treba je več! Kdor hoče bolnika zdraviti, mora najprej vedeti, kakšna bolezen ga je napadla. Marsikdaj sta si dve bolezni podobni kakor dinar dinarju in je treba bistrega in preudarnega zdravnika, da ju loči. Prav nič ti ne pomaga, če prebiraš takšne knjige o zdravilnih rastlinah, ko ne veš, ali je tvoj kašelj posledica prehlada, naduhe ali pa tiči za njim morilka jetika.

Težavno je brez pravega znanja lečiti bolno telo posameznega človeka, a še težavnejše je presoditi vzroke obolelosti celih panog narodnega gospodarstva. Prav posebno hudo je preceniti vzroke bolezni našega kmetijstva, saj je prav kmetijstvo tista panoga narodnega gospodarstva, za katero je treba učenja od mladih nog pa do sive starosti, čeprav se zdi nekaterim, da lahko o kmetijstvu govore kakor nezmotljivi preroki. Koliko škode so nam napravili takšni preroki, ki so se izdajali za nezmotljive zdravnike našega kmetijstva, s svojimi napačnimi nasveti! Desetletja so grajali našega kmeta, kako je nazadnjaški, ker ni hotel poslušati njihovih gostobesednih modrosti. Hvala Bogu, da jih ni poslušal, kajti zavedli bi ga bili v še večje siromaštvo. Te dni smo čitali v listu, ki se bori za koristi kmetu povsem tujega stanu, naslednji članek, ki ga objavljamo v celoti:

»Blagostanje naroda se dvigne predvsem s povečanjem pridelovanja, v naši državi zlasti s povečanjem kmetijskega pridelka. Prav to pa pri nas redno pozabljamo, čeprav s tem večjim preudarkom kar nenehoma naglašamo, da smo kmetijska država in da je v kmetu sila naroda in države. V zvezi s tem tudi pridno ponavljamo, da se mora kmetovalcu pomagati, in zato se je izdala na škodo drugih stanov celo kmečka zaščita, toda glavna pomoč kmetu se še nadalje pozablja, da bi se namreč pomagalo kmetovalcu, da se poveča njegov pridelek.

Posledica tega je, da pridela naš kmetovalec kljub svoji prvovrstni zemlji mnogo manj kakor pa kmetovalec v drugih državah. Kako velika je razlika, naj pokaže nekaj številk.

Na hektar zemlje so pridelali v Holandiji 29.2, v Avstriji 15.9, na Bolgarskem 12.9, v Jugoslaviji pa 11.5 metrskega stota pšenice. Za rž dobimo naslednje številke: Holandija 21.9, Avstrija 14.1, Bolgarska 11.4, Jugoslavija 7.9; za ječmen: Holandija 27.8, Avstrija 16.25, Bolgarska 14.7, Jugoslavija 9.4; za oves: Holandija 21.20, Avstrija 13.45, Bolgarska 10.75, Jugoslavija 8.35; za turščico: Avstrija 21.5, Češkoslovaška 15.5, Bolgarska 14.35, Jugoslavija 15.7; za krompir: Holandija 179.4, Avstrija 120.6, Bolgarska 84, Jugoslavija 52.6; za sladkorno peso: Holandija 368.6, Avstrija 253.10, Bolgarska 177.35, Jugoslavija 164.08.

Evropsko povprečje znaša: za pšenico 12.65, rž 13.10, ječmen 13.25, oves 14.55, turščico 13.70, krompir 124.70 in sladkorno peso 265.75. Razen pri turščici smo pri vseh drugih pridelkih znatno pod evropskim povprečjem, pa še tu nas mnoge druge države prekašajo. Prekašajo pa nas tudi države, ki imajo mnogo manj plodno zemljo in mnogo manj ugodne vremenske razmere. To je dokaz, da naše kmetijsko pridelovanje zaostaja ne zato, ker ne bi imelo zadosti naravnih pogojev, temveč ker mi preslabo izkoriščamo zemljo, ker je način obdelovanja pri nas zaostal v primeri z onim v drugih državah. In če bi objavili še podatke, koliko umetnega gnoja se porabi v vsaki državi, bi takoj videli, da naše kmetijsko pridelovanje nazaduje predvsem zaradi premajhne rabe umetnega gnoja. Raba umetnih gnojil pada v Jugoslaviji od leta 1926/27 stalno in postaja čedalje neznatnejša. Pada pa predvsem, ker so umetna gnojila za našega kmeta predraga, a da bi se pocenila, na to se niti ne misli. Kako vse drugače bi bilo pomagano našemu kmetovalcu, če bi se milijoni, ki jih je veljala kmečka zaščita, porabili rajši za izboljšanje kmetijskega pridelovanja. Kmetu bi se na ta način trajno pomagalo in doseglo bi se, da bi se kmetovalec sam in z lastno močjo rešil svojih dolgov. Kmetovalec, ki bi čisto sam odplačal dolgove, pa bi tudi gledal na to, da ne napravi drugih dolgov razen najmanjših, za katere pa ve, kako jih bo plačal.

A ne samo premajhna raba umetnih gnojil je vzrok, da je naše kmetijsko pridelovanje tako zelo zaostalo za pridelovanjem v drugih državah. Saj v nekaterih krajih v naši državi še danes orjejo zemljo z lesenimi plugi. Da je na ta način zemlja le slabo razorana, je jasno.

Dokler je znašalo prebivalstvo Jugoslavije le 12 milijonov duš, je bila preobilica kmetijskih pridelkov še vedno dosti velika. Toda danes šteje Jugoslavija že štiri milijone ljudi več in jih bo štela v 10 letih še nadaljna dva milijona več. Vedno več svojih kmetijskih pridelkov bomo porabili sami in kmalu bomo na tem, da bomo vso pridelano pšenico obdržali sami. Če je bila letina slaba, že zdaj nismo imeli pšenice za izvoz. Kaj pa bo potem z našim kmetijskim izvozom in kaj z našo trgovinsko bilanco? Danes je prebitek trgovinske bilance odvisen predvsem od izvoza kmetijskih pridelkov; če tega izvoza ne bo, potem bo naša trgovinska bilanca neogibno izkazovala primanjkljaj.

Ali kdo na to misli? Ali kljub temu ne bomo začeli delati na to, da se naše kmetijsko pridelovanje dvigne?«

Strinjamo se z izvajanji tega članka, da je treba dvigniti povprečni hektarski donos vseh naših kmetijskih pridelkov. Nikakor pa ne gre staviti tukaj za zgled donosnost kmetijstva v Holandiji, ko ve že dobršen del naših naprednih kmetovalcev, da živi holandski kmet tako rekoč v kmetijskem raju, ker se mu ni treba bati zaradi ugodne obmorske lege ne suše, ne toče in še celo ne moče. Podnebne razmere na Holandskem so namreč takšne, da je že v naprej zagotovljen kmetu višek donosnosti njegove zemlje. Kar se pa tiče večjih hektarskih donosov raznih srednjeevropskih držav, ki pridelujejo svoje pridelke v podobnih okolnostih kakor pri nas, je treba pribiti eno: večji nji-

hovi hektarski donosi ne izvirajo samo od velike rabe umetnih gnojil, temveč je povečani pridelek predvsem posledica posebne skrbi, ki jo nudi kmetu država s preskrbovanjem odličnega semenskega blaga. Vsa umetna gnojila ne morejo namreč napraviti iz slabega semenskega blaga obilnih pridelkov, pa naj jih še tako razsipno trosimo. Izbrano semensko blago je tisti čudežni vir, iz katerega črpajo kmetje v sosednih državah tako lepe hektarske donose svojih pridelkov. Pri nas pa žal zaman iščejo napredni kmetovalci, kje bi dobili boljše semensko blago, pa najsi bodo žita, sočivja ali krompir. Nihče se ne briga za to vrsto povzdige kmetijstva, ki zagotavlja pridelovalcu tudi brez večjih izdatkov obilen pridelek, ki ga umetna gnojila morejo povečati le v toliko, kolikor more bič v rokah pametnega hlapca dati pobudo živini na hudih klancih. Dokler ne bo imel naš kmet izbranega semenskega blaga na razpolago po zmernih cenah, kolikor ga po potreboval, je škoda vsake besede o koristi umetnih gnojil in je zaman pričakovanje, da se bodo povečali hektarski donosi našega kmetijstva vsaj na evropsko povprečje. Naše kmetijstvo vse dotlej ne bo ozdravelo, dokler ga bodo namesto pravih zdravnikov zdravili dvomljivi padarji.

Lani so gasilci obvarovali Slovenijo za 80,000.000 škode

V dvorani restavracije Uniona v Ljubljani so se v nedeljo zbrali odposlanci gasilskih žup iz vse banovine k občnemu zboru gasilske zajednice. Zborovanje je vodil starešina dr. Kodre.

Podrobno delovno poročilo je podal tajnik Mežek. Iz njegovega poročila povzemamo: Število gasilskih čet, ki jih šteje zajednica, znaša 946. Zavarovalnice so v preteklem letu vplačale v gasilski sklad 1,259.786 dinarjev. Od te skupne vsote je pripadlo četam 755.871, zajednici 251.957, županom in zvezi pa po 125.979 dinarjev. V maju je bilo na področju zajednice 17 gasilcev odlikovanih z državnimi odlikovanji. Odlikovanih je bilo tudi 21 prostovoljnih gasilskih čet, ki obstoje že nad 60 let.

O strokovnem tehničnem delu zajednice je poročal gasilski nadzornik inž. Dolenc. Uspehi strokovnih tečajev so bili prav povoljni, saj je bilo na njih izprašanih 508 gasilcev, med katerimi je bilo odlične ocene deležnih 180, dobre pa 278. V Ljubljani in Mariboru sta se vršila tudi tečaja za župske starešine in njih namestnike. Orodišče ali domove si je na novo zgradilo ali prezidalo 6 čet, nabavljeno pa je bilo tudi 6 novih avtomobilov, 34 motornih brizgaln 2 ročni in 1 berglovka. Razveseljiv pojav v lanskem letu je znaten padec števila požarov v primeri s prejšnjimi leti. V vsej banovini je bilo lani 699 požarov, med tem ko jih je bilo predlanskim 835, leta 1935. pa celo 924. Od zgorelih poslopij je bilo 597 zavarovanih, a škoda, ki jo je povzročil požar, je presegla vsoto 16,700.000 dinarjev. Na nezavarovanih poslopjih je bilo ugotovljene nad 1,300.000 dinarjev škode. Gasilske čete so gasile pri 668 požarih, pri ostalih 31 požarih pa ali niso bile obveščene ali pa je zaradi prevelike oddaljenosti gasilski nastop izostal. Pri požarih se je ponesrečilo 36 prebivalcev zgorelih poslopij, 44 članov gasilskih čet, med njimi dva smrtno, in 14 ljudi iz negasilskih vrst. Ogenj pa je ugonobil tudi 28 glav goveje živne in konj in 322 manjših živali. Gasilci so s svojim nastopom obvarovali za okoli 80 milijonov dinarjev narodnega premoženja.

Značilna je slika, ki jo kažejo številke o požarih po posameznih županah. Največ požarov je prijavila murskosoboška župa (99). Samo v marcu je v njenem okolišu gorelo 19krat. Najmanj požarov pa izkazuje radovljiška župa, kjer je v celem letu gorelo le štirikrat. Glede na čas imamo največ požarov v juniju (84), najmanj pa v decembru (32).

Razen pri gašenju so gasilske čete sodelovale tudi pri reševanju smučarjev, ki jih je pod Storžičem zasul snežni plaz, in pri petih poplavah, kjer so obvarovali za nad milijon dinarjev narodnega premoženja. Mnogo zanimanja so začele čete posvečati obrambi proti napadu iz zraka.

Zajednica ima 26 žup z 946 četami inbokrog 31.000 rednimi člani. Gasilskih domov in orodišč premorejo čete nad 600, ročnih brizgaln 625, berglovk 124, motornih brizgaln 481, med njimi 353 prenosnih, 111 prevoznih in 17 avtoturbink. V bodoče bo treba posvetiti še mnogo pozornosti izpopolnitvi opreme, hkratu pa bo morala zajednica pritiskati na odločujoče činitelje za boljšo preskrbo naših krajev z vodo. Zlasti severnovzhodni del naše banovine je v tem pogledu zelo zanemarjen.

Pripravljanje novih predpisov za izvozno sadje

Minister za trgovino in industrijo je izdelal načrt uredbe o pregledovanju sadja, ki je namenjeno za izvoz. Dosedanji predpisi niso zadoščali in je med njimi in načrtom nove uredbe bistvena razlika.

Pregled sadja na domačem trgu se čisto odpravlja, uvaja se pa strog in obvezen pregled na železniških postajah pri tovorjenju sadja v vagone. Poostreni so nadalje predpisi glede kakovosti sadja, ki se izvaža, in so predpisane tudi označbe kakovosti in podjetij. Te označbe se morajo nalepiti na zavitkih sadja, česar prejšnji pravilniki niso določali. Po tej uredbi spadajo pod pregled tudi maline in orehi. Na podlagi te uredbe bo strokovni odbor za sadje predpisal načine zavijanja in zavojne tvarine za vse vrste sadja, ki je namenjeno za izvoz.

Kar se pa pregleda samega tiče, določa uredba načelo osebne odgovornosti preglednika, namesto dosedanje vzajemne odgovornosti tržnih komisij. Preglednike za pregled sadja, namenjenega za izvoz, postavlja minister za trgovino in industrijo na predlog strokovnega odbora za sadje. Ti pregledniki so strokovnemu odboru tudi orgovorni za svoje delo. Uredba podeljuje strokovnemu odboru pravico, da določi dan za začetek

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSON

3

DEKLE Z OSOJ

POSLOVENIL B. RIHTERŠIČ

Thorbjörn je bil zelo vesel poti v cerkev in vsega novega, kar je videl. Zunaj pred cerkvijo je preslepila njegove oči pestrost barv; v cerkvi sami ga je tiščal globoki molk, ki je ležal na vseh in na vsem, preden se je začela maša; in čeprav je sam pozabil skloniti glavo, ko so začeli brati molitve, jo je vendar takoj nagnil, ko je videl toliko sklonjenih glav. Potem se je začelo petje in vsa fara okoli njega se mu je pridružila, da ga je skoraj stisnil strah okoli srca. Tako se je pogreznil v vse to, da se je zdrznil kakor iz spanja, ko je še nekdo stopil v klop. Ko je bilo petja konec, je njegov oče pomolil došlecu roko in ga vprašal: »No, kako je na Osojah?«

Thorbjörn je debelo pogledal. Toda, kolikor je gledal, vendar se mu je zdelo zelo težavno spraviti došleca v zvezo s kakršno koli čarovnijo. Bil je prijazen možak s svetlimi lasmi, velikimi sinjimi očmi in visokim čelom. Smehljal se je med pogovorom in odgovarjal z »da« na vse, kar mu je pravil Sämund, vendar pa je vse kazalo, da ni preveč zgovoren.

»Poglej Synnövo,« je dejal oče, ko se je sklonil k Thorbjörnu, ga vzel v naročje in mu pokazal v žensko klop na drugi strani.

Tam je klečalo dekletce in gledalo čez klop. Bila je še bolj svetlih las kakor tuji mož — tako svetlih las, da Thorbjörn še ničesar podobnega ni videl. Na čepici, izpod katere so gledali laneni lasje, je imela rdeče plapolajoče trakove, in tako prijateljsko se je zdaj smehljala, da Thorbjörn dolgo ni mogel gledati ničesar drugega kakor njene bele zobe. V eni roki je držala lepo pesmarico, v drugi pa zložen robec iz rdečerumene svile, in zdaj se je zabavala s tem, da je z robcem tolkla po pesmarici. Čim dalje je gledal tja, tembolj mu je šlo na smeh, in potem je hotel tudi on poklekniti na klop kakor ona. Tedaj mu je pokimala. Nekaj časa jo je gledal prav resno; potem je tudi on pokimal. Nasmehnila se je in mu še enkrat pokimala; hitro je odgovoril prav tako, še enkrat in še enkrat. Tedaj se je ona samo še nasmehovala, kimala pa ni več — pač, še enkrat čez nekaj časa, ko je on kimanje že pozabil.

»Tudi jaz bi rad kaj videl!« je zaslišal glas za seboj — in v istem trenutku je čutil, kako ga je nekdo potegnil za noge proti tlom, da bi bil skoraj padel. Bil je majhen, čokat fant, ki je začel zdaj pogumno lesti kvišku na njegov prostor. Tudi on je imel svetle, a razmršene lase in potlačen nos. Aslak je Thorbjörna nedvomno poučil tudi o tem, kako je treba ravnati s hudobnimi fanti, s katerimi pride človek v družbo v šoli in v cerkvi. Zato je Thorbjörn fanta vščipnil v zadnjico, da bi bil ta skoraj zakričal; vendar pa je svojo bolečino zatajil, hitro zlezel v klop in prijel Thorbjörna za ušesa. Thorbjörn pa ga je pograbil za lase in ga potisnil podse. Fant še zmerom ni zakričal. Ugriznil je Thorbjörna v bedro. Thorbjörn pa je odmaknil nogo in pritisnil z vso močjo dečkovo glavo k tlom. Tedaj pa je začutil, da ga je nekdo pograbil za ovratnik in ga dvignil kakor vrečo slame — bil je oče, ki ga je posadil v svoje naročje.

»Če bi ne bilo v cerkvi, bi jih dobil!« mu je šepnil na uho in mu tako stisnil roke, da ga je zabolelo do mazincev na nogah.

Tedaj se je spet spomnil Synnöve in pogledal proti njej. Še zmerom je stala tam, pa je bila tako otrpla in presenečena, da je začel slutiti, kaj je storil: nekaj zelo hudega. Ko je opazila, da jo gleda, je zlezla s klopi in se ni več pokazala.

Tedaj je prišel cerkovnik — potem duhoven: vneto je gledal in poslušal oba. In spet je prišel cerkovnik in iznova duhoven — Thorbjörn pa je še zmerom sedel v očetovem naročju in zdaj je premišljal: »Ali Synnöve ne bo kmalu vstala?« Fant, ki ga je bil potegnil s klopi, je sedel na pručici na drugem koncu, in vselej, kadar je hotel vstati, ga je dregnil v hrbet star možak, ki je sedel in kinkal, pa se je vselej zbudil, kadar je menil fant vstati. »Ali se še ne bo pokazala?« je mislil Thorbjörn in vsak rdeč trak, ki ga je videl v svoji bližini, ga je spominjal na tisto, ki je tudi imela takšne trakove, in vsaka lepa slika v stari cerkvi je bila ali prav takšna kakor ona, ali pa nekoliko manjša. Oh, zdajle je spet dvignila glavo; toda komaj ga je opazila, že jo je spet resno umaknila.

Še enkrat sta se pokazala cerkovnik in

izvozne sezone za presne češplje in drugo sadje, česar prej ni bilo.

V primeru kršitve predpisov dosedanjih pravilnikov so bili odgovorni izvozniki sadja upravnemu oblastvu prve stopnje. Ker se pa izrečene kazni proti izvoznikom na podlagi pravilnika zakona o pregledovanju kmetijskih pridelkov zaradi dolgega postopanja niso izvrševale, določa novi načrt uredbe, da bodo morali izvozniki položiti določen znesek kot jamstvo za izvršitev vseh predpisov te uredbe.

Načrt uredbe o sadju in sadnih pridelkov je minister poslal na mišljenje še članom vlade. Na podlagi njihovih pripomb se bo potem izdelal končni načrt uredbe.

Sklep, da bo smel hmeljar prodati le 70% pridelka

Posvetovanje srednjeevropskega hmeljarskega urada, ki je bilo te dni v Pragi, je z uspehom zaključeno. Vse države pridelovalke kvalitetnega hmelja so se zedinile za omejitev pridelka. Tri izvozne države, Češkoslovaška, Poljska in Jugoslavija, so pristale na 30odstotno znižanje pridelka na tak način, da bo smel vsak hmeljar prodati le 70 odstotkov letošnjega pridelka, preostanek pa bo ostal hmeljarju da ga proda v primeru slabe letine drugo leto, odnosno ga bo moral uničiti, če bo prihodnja letina obilna. Nemčija se je obvezala, da bo skrčila svoje nasade za 1900 ha, in sicer od 990 do 8000 ha, Francija pa je dala besedo, da ne bo povečala dosedanje površine svojih hmeljišč v izmeri 1800 ha. Hmeljarski urad bo takoj stopil v stik z vsemi prizadetimi vladami, da se bo še letos dosledno izvedel dogovor glede omejitve hmeljskega pridelka.

To poročilo smo dobili malo pred zaključkom lista, in še ne vemo podrobnosti, kako mislijo izvesti gornji sklep. V Sloveniji bi se dalo to urediti na osnovi obveznega znamkovanja hmelja, katero zahtevamo že ves povojni čas. Žal ne moremo istega trditi o Vojvodini, kjer šele skušajo uvajati neobvezno znamkovanje, kakršno je v Sloveniji že dolgo časa uvedeno. Isto velja o Poljski, kjer sploh nimajo urejenega znamkovanja.

Sodimo, da tako umetno skrčenje hmeljskega pridelka ni dobro sredstvo za ozdravljenje hmeljarstva, ker je zelo dvomljivo, da se bo dalo povsem pravilno izvesti. Ta umetna omejitev pridelka je le izhod za silo, kakor so si ga zamislili češkoslovaški hmeljarji, ki imajo največje nasade v Evropi. Leta 1934. so sicer na Češkoslovaškem z zakonom prepovedali širiti nasade. Hmeljarji pa niso ubogali in država se izgovarja, da jih ni mogla prisiliti, ker ni imela potrebnih delovnih moči, ki bi bili s silo zorali protizakonito nasajene hmeljnike.

Slovenskim hmeljarjem, ki so toliko skrčili nasade, da je današnja površina hmeljišč povsem primerna za normalne čase, se bo zgodila krivica s tem, da bodo morali skrčiti pridelek prav tako kakor Čehoslovaki, katerih hmeljišča površina je daleč nad povprečjem. Glavno zlo gornjih sklepov je prav v tem, da se ni prav nič upoštevala površina hmeljišč, ki jih po vrhu tega hmeljarji lahko še nemoteno širijo. Vsekako bi bilo učinkovitejše, če bi se moglo doseči, da bi smeli hmeljarji prodati le toliko hmelja, kolikor ustreza 70 odstotkom pridelka v letu 1937. Če se bo v bodoče ravnala dovoljena prodajna količina po vsakokratnem pridelku, bo treba vsako leto najti nov ključ za določitev dovoljene prodajne količine. Kdaj naj bi se ta ključ določil? Prav gotovo šele takrat, ko je večina hmelja v Evropi obrana, to je ob koncu septembra. Tako bi naj čakal naš hmeljar poldrugi mesec po obiranju na sklep, koliko blaga bo smel prodati. Največja prednost za naš hmelj pa je, da je prvi na trgu. Takšna ureditev bi bila na vsak način kvarna za naše hmeljarje.

Vidimo, da tudi ta novi poizkus za preprečenje slabih hmeljskih cen nima zdrave podlage in nikakor ne bo mogel preprečiti grozeče hmeljske krize. Za našega hmeljarja ostane glavno pravilo, ki se ga je držal že doslej, še vedno v veljavi: Hmeljski nasadi naj bodo v pametnem razmerju z ostalim kmetijstvom. Kadar so dobre cene, vrže hmelj lepo plačilo za trud, v slabih letih pa je treba potrpeti. Hmeljarstvo je in bo vedno ostalo le pomožna panoga našega kmetijstva.

Harun al Rašid, veliki kalif, je hotel preskusiti razsodnost svojih podložnikov. Preoblekel se je in na trgu prodajal cekine za mali bakreni navec. Pametni so kupovali, drugi pa so smatrali prodajo za sleparijo. Kot Harunu al Rašidu se godi nam, ki priporočamo za pranje priznano dobro terpentinovo milo Zlatorog. Razumne gospodinje perejo z njim, — druge pa v svojo veliko škodo preslišijo naš glas.

TERPENTINOVO MILO
Zlatorog

TAKE BOLEZNI BI BIL VESEL

Boltežar, ki je že v letih, se vozi v vlaku. Njemu nasproti sedi mati z otročičkom. Otrok je siten. Boltežar je v skrbeh:

»Upam, da vaš otrok nima kake nalezljive bolezni.«

»Še vi bi bili lahko veseli, če bi imeli tako bolezen,« ga strupeno zavrne otrokova mati. »Fantek dobiva prve zobe.«

NA IZBERO

Oče: »Vidim, da ješ debelo jabolko, Gašperček pa drobno. Kot starejši bi mu moral dovoliti, da bi si sam izbral.«

Mihec: »Saj sem mu dovolil. Dejal sem mu: ‚Vzemi drobno jabolko ali pa ne dobiš nobenega', in izbral si je drobno...«

---

duhoven, zvonovi so se spet oglasili in farani so vstali.

Oče je spet šepetaje govoril s svetlolasim možem, potem pa sta šla skupaj k ženski klopi, kjer so tudi že vsi vstali. Najprej je stopila iz nje svetlolasa ženska, ki se je smehljala kakor tuji mož, vendar pa ne čisto tako vedro. Bila je majhna in bleda. Za roko je držala Synnövo Thorbjörn je takoj pohitel k njej, ona pa se mu je plašno umaknila in se skrila za materino obleko.

»Pusti me!« je rekla.

»Tale fant pa doslej še ni bil v cerkvi, kaj?« je dejala svetlolasa ženska in položila Thorbjörnu roko na glavo.

»Ne, zato se je pa prvikrat, ko je prišel vanjo, pretepal,« je odgovoril Sämund.

Osramočen je Thorbjörn pogledal najprej njo, potem pa Synnövo, ki se mu je zdela zdaj še dosti resnejša. Skupaj so šli iz cerkve — starši so se med seboj pogovarjali. Thorbjörn pa se je smukal za Synnövo, ki se je vselej, kadar se ji je preveč približal, trdneje prijela svoje matere. Onega fanta ni več videl. Pred cerkvijo so obstali in se zapletli v dolg pogovor. Thorbjörn je pogosto ujel ime »Aslak«, in ker se je bal, da je morda to ime tudi kaj v zvezi z njim, se je umaknil v ozadje.

»Tega ti ni treba poslušati,« je rekla mati Synnövi, »pojdi malo stran, otrok... Pojdi stran, ali ne slišiš?«

Obotavljaje se je Synnöve ubogala.

Thorbjörn se ji je zdaj približal in jo pogledal; tako sta stala nekaj časa in drug drugega opazovala. Naposled je dejala ona:

»Fej!«

»Zakaj praviš ‚fej'?« jo je vprašal.

»Fej!« je ponovila. »Fej, sram te bodi!« je še dodala.

»Kaj sem pa storil?«

»V cerkvi si se pretepal, in še takrat, ko je župnik molil, — fej!«

»Da, toda tega je že dolgo.«

To je tudi ona uvidela in zato je rekla čez nekaj časa:

»Ali si ti tisti, ki mu pravijo Thorbjörn Granliden?*«

»Da, in ti si Synnöve Solbakken**.«

* Na Norveškem se ljudje pišejo po svojih domovih. Po naše bi se reklo Thorbjörn z Jelkove rebri.

** Synnöve z Osoj.

»Da, zmerom so mi pravili, da si priden deček.«

»Ne, to ni res; doma sem najslabši od vseh naših,« je odvrnil Thorbjörn.

»No, takega pa še nisem slišala...« je rekla Synnöve in zaploskala z rokami. »Mama, mama, pravi, da...«

»Molči in ne delaj nadlege!« je dobila za odgovor.

Obstala je, potem pa se je počasi umaknila. S sinjimi očmi je neprestano strmela v mater.

»Zmerom sem slišal, da si ti tako pridna,« je dejal Thorbjörn.

»Da, časih, kadar se prav pridno učim,« je odgovorila.

»Ali je res, da pri vas kar mrgoli škratov, čarovnic in drugih hudobnih duhov?« je vprašal, upri roko v bok, stopil z eno nogo naprej in prenesel težo telesa nanjo, — prav tako, kakor je bil videl Aslaka.

»Mama, mama, veš kaj pravi? Pravi, da...«

»Miruj! Ali ne slišiš? Ne pridi mi sem, dokler te ne pokličem!«

Spet se je morala umakniti: Vzela je konec robca v usta, ugriznila vanj in ga začela vleči.

»Ali je res, da se sliši v gričih za vašim vsako noč goslanje?«

»Ne!«

»Ali še nikoli nisi videla škrata?«

»Ne!«

»Toda, za božjo voljo!«...

»Fej, tega ne smeš reči!«

»Oh, saj ni nevarno!« je rekel in pljunil skozi zobe, da bi ji pokazal, kako daleč zna pljuvati.

»Da, da,« je dejala ona, »le pazi, da ne prideš v pekel!«

»Misliš?« je vprašal dosti ponižneje; mislil je namreč, da bi utegnil biti samo tepen, če bi rekel kaj takšnega, in prav v tem trenutku je stal oče precej daleč od njega.

»Kdo pa je pri vas najmočnejši?« je vprašal in pomaknil čepico nekoliko bolj čez uho.

»Tega pa ne vem.«

»Pri nas je oče. Tako je močan, da je celo Aslaka pretepel, in lahko mi verjameš, da je Aslak močan.«

»Tako-o?«

»Nekoč je dvignil konja!«

»Konja.«

»Res je, prav res, — sam je to povedal.« Zdaj seveda tudi ona ni več dvomila.

»Kdo je Aslak?« je vprašala.

»Hudoben fant, to ti rečem. Oče ga je tako premikastil, kakor še ni bil nihče na svetu tepen.«

»Pri vas se torej pretepate?«

»Da, včasih... Ali se pri vas na Osojah, ne?«

Politični pregled

V Franciji se je vladna kriza rešila tako, da je

vlado sestavil radikalni socialist Edvard Daladier.

Nova vlada se ne bo opirala več le na ljudsko fronto, temveč ima zaslombo tudi pri nekaterih desničarskih strankah. Zunanja politika nove vlade ostane nespremenjena. V svojem programu ima nova vlada med drugim, da se nikakor ne bo vmešavala v španske zadeve. V Franciji je bila Daladierjeva vlada precej prijazno sprejeta in čeprav je dobila v državnem zboru takoj drugi dan zaupnico s 576 proti samo 5 glasovom, ji vseeno ne prerokujejo dolgega življenja.

Zadnjič smo poročali, da so frankovci zavzeli Tortoso in dospeli do morja, a ta vest se je izkazala za neresnično. Republikanci so se jim pred Tortoso krepko postavili po robu in je

prodiranje frankovcev v Kataloniji ustavljeno.

Frankovci so morali svoje čete poslati na estremadursko bojišče, kjer jim postajajo republikanci nevarni. Na tem bojišču so potem skušali osvojiti izgubljene postojanke, a so jih republikanci zavrnili. Južno od Frage se je republikanskim četam posrečilo potisniti frankovce s Siere Turmele in zavzeti cesto, ki drži od Morelle k morju. Okoli Madrida zadnje dni ni bilo posebnih bojev.

Japonci so v zadnjem času doživeli več porazov in so

Kitajci začeli ofenzivo proti Šanghaju.

Japonska vojska je proti Kitajcem brez moči, ker jim postajajo nevarni kitajski četniki. V Šantungu so Kitajci menda že zasedli mesti Jihšien in Čaočang. Kitajska vojska je prešla v napad tudi v odseku pri Linčengu. Prav tako so dosegli Kitajci uspehe na Jangceju in izvojevali veliko zmago pri Kvantehu. Angleško časopisje izvaja, da so kitajski uspehi v resnici veliki, kar kaže na to, da se zdaj tudi Kitajci vojujejo bolj po načrtih in previdno.

V nedeljo se je vršilo

v veliki Nemčiji ljudsko glasovanje o priključitvi Avstrije k Nemčiji,

s čimer je bilo združeno tudi glasovanje za odobritev kandidatne liste za novi nemški državni zbor. **Volilna udeležba je znašala skoro 100 odstotkov in skoro vsi so glasovali z ‚da'.** Avstrija sama se je z 99.75 odstotka izrekla za Hitlerja. Hitler se je že v nedeljo preko radia zahvalil Avstrijcem za izkazano zaupanje.

Po zadnjih vesteh je

sporazum med Anglijo in Italijo že sklenjen.

Važno je v sporazumu med drugim, da Anglija priznava Abesinijo Italiji. S tem sporazumom pa se bo tudi sicer nehala velika napetost v Evropi. Zagotavlja se že, da **bo tudi Francija sledila angleškemu zgledu.** Če bo Daladierjeva vlada dalje časa na krmilu, bo gotovo izvedla ta načrt, dasi se sicer levičarji ne ogrevajo zanj.

Po angleških vesteh

se češkoslovaška vlada prizadeva, da bi dosegla časten sporazum z Nemci.

Po angleškem mnenju je uspeh pogajanj odvisen predvsem od dobre volje Nemcev. Pogajanja želi predsednik dr. Beneš začeti istočasno z nemško vlado in nemško nacionalistično stranko v Češkoslovaški, ki jo vodi Henlein. Londonsko časopisje naglaša, da bo angleška vlada v vsakem pogledu podprla češkoslovaško politiko sporazumevanja z Nemci in ji nudila v njenih pogajanjih vso potrebno državniško oporo.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED IN SVINJE. Na brežiškem sejmu so se za kg žive teže trgovali: voli I. po 5.50, II. po 5, III. po 4.50, telice I. po 5.50, II. po 4.50, III. po 4, krave I. po 4, II. po 3.50, III. po 2, teleta I. po 6, II. po 5, prašiči špeharji po 8.50, pršutarji po 7 din. Goveje meso I. po 12, II. po 10, svinjina po 14, slanina po 15, svinjska mast po 20 din. — Na sejmu v Črnomlju so bili za kg žive teže: voli I. po 6, II. po 5, III. po 4 50, telice I. po 5, II. po 4.50, III. po 4, krave I. po 4, II. po 3.50, III. po 2.50, teleta I. po 6, II. po 5.75, prašiči špeharji po 8, pršutarji po 6 din. Goveje meso I. in II. po 10, svinjina po 14, svinjska mast po 18 din.

KONJI. V Ptuju so se trgovali na sejmu konji po 600 do 6500, žrebeta pa po 2000 do 3000 din za glavo.

VINO. Razpoloženje čvrsto, vendar v cenah ni izprememb. Kakor običajno se vrtijo cene od 4 do 8 din za liter po kakovosti.

KRMA. V Brežicah: lucerna po 70, seno po 70, slama po 40, a v Črnomlju seno po 50 in slama po 40 din za 100 kg.

KROMPIR. V Brežicah in Črnomlju po okoli 100 din za 100 kg.

JABOLKA. V Laškem so prvovrstna po 500 do 600, drugovrstna pa po 300 do 350 din za 100 kg.

FIŽOL. Cene so zelo različne in se gibljejo nekako med 150 in 350 din za 100 kg po kakovosti. Tako se trguje v Ljutomeru po 150 do 250, a v Laškem po 300 do 350 din.

SIROVE KOŽE. V Črnomlju so bile: goveje po 10, telečje po 12 in svinjske po 3 din za kg.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 12. t. m. v devizah (s prišteto premijo):

1 holandski goldinar za 24.08 do 24.22 Din;
1 angleški funt za 215.36 do 217.42 Din;
1 nemško marko za 17.43 do 17.56 Din;
1 ameriški dolar za 43.04 do 43.40 Din;
100 francoskih frankov za 134.26 do 135.70 Din;
100 češkoslovaških kron za 151.38 do 152.49 Din;
100 italijanskih lir za 227.44 do 230.52 Din;

Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 484 Din. Avstrijski šilingi so bili v ljubljanskem zasebnem kliringu po 8.98 Din, nemški klirinški čeki pa po 14.50 Din.

Sejmi

17. aprila: Dolnja Lendava, Grahovo, Kapela pri Brežicah;
18. aprila: Šmarje pri Jelšah, Sevnica ob Savi;
19. aprila: Vrhnika, Leskovce, Radeče pri Zidanem mostu, Novo mesto;
20. aprila: Št. Vid pri Stični, Žiri, Št. Ilj pod Turjakom;
21. aprila: Brezovo, Nova Cerkev, Polšnik;
22. aprila: Motnik;
23. aprila: Dobje, Trebeljno, Zagradec, Ptuj;
24. aprila: Sv. Jurij ob južni žel., Guštanj (samo za živino), Mozirje, Zdole pri Brežicah, Planina pri Rakeku, Radovljica, Žužemberk.

»Ne, nikoli.«

»Kaj pa delate?«

»No, mama kuha, plete in šiva. To zna tudi naša Karin, vendar pa ne tako dobro kakor mama. Veš, Karin je tako lena. Randi skrbi za drva, oče je s hlapci na poljih ali pa tudi doma.«

Po tem popisu je bil zadovoljen.

»Zvečer pa,« je nadaljevala, »beremo in pojemo, in to delamo tudi ob nedeljah.«

»Vsi skupaj?«

»Da.«

»To mora biti pa dolgočasno...«

»Dolgočasno! Mama, pravi...«

Tedaj pa se je spomnila, da matere ne sme nadlegovati.

»Veš celo čredo ovac imam,« mu je rekla in se spet obrnila k njemu.

»Tako? Res jih imaš?«

»Da, in tri bodo imele pozimi mlade. Za eno sem čisto prepričana, da bo imela dva mlada...«

»Da, torej ovce imaš?«

»Seveda, pa tudi krave in prašičke. Ali jih ti nimaš?«

»Ne.«

»K meni pridi, pa ti bom dala ovco. Veš, počasi jih boš potem dobil še več.«

»Tega bi bil pa res vesel.«

Nekaj časa sta molče stala. Potem je vprašal: »Ali ne bi mogla dati ovce še Ingridi?«

»Kdo pa je Ingrid?«

»Ingrid — mala Ingrid!«

Ne, te pa ni poznala.

»Ali je manjša od tebe?«

»I, kaj pa drugega!... Tolikšna bo, kakor si ti.«

»O, veš, potem jo moraš pa privesti s seboj. Ali si slišal?«

Da, čisto zanesljivo bo to storil.

»Toda,« je rekla, »ker boš dobil ti ovco, bom dala njej prašička.«

To se je zdelo tudi njemu najpametnejše, potem pa sta se začela pogovarjati o skupnih znancih, ki jih nista dosti imela. Starši so bili s pogovorom pri kraju in morala sta se ločiti.

Tisto noč je sanjal samo o Osojah. Zdelo se mu je, kakor bi bil videl tam same bele ovce in majhno, svetlolaso dekle z rdečimi trakovi, ki se je izprehajala med njimi. Z Ingrido se je vsak dan pogovarjal o zasnovanem obisku, in o tolikih ovcah in prašičkih sta sanjarila, da sta jih komaj vedela spraviti pod streho. Zelo pa sta se čudila, zakaj ne smeta iti takoj na Osoje.

»Morda zato, ker vaju je otroče povabilo?« je vprašala mati. »Ali je že kdo kaj takega slišal?«

»Da, da, le počakaj do prihodnje nedelje,« je menil Thorbjörn, »potem boš pa že videla.«

Nedelja je prišla.

»Pravijo, da se tako lažeš, bahaš in kolneš,« mu je rekla Synnöve, »da me ne boš smel priti obiskat, dokler se tega ne odvadiš.«

»Kdo pa je to rekel?« je začudeno vprašal Thorbjörn.

»Mama.«

Ingrid ga je nestrpno čakala, in ko je prišel, je povedal njej in materi, kaj se mu je primerilo.

»No, ali vidiš!« mu je rekla mati.

Ingrid je molčala. Toda odtlej sta ona in mati pazili nanj, kadar se je bahal ali klel. Nekega dne pa sta se on in Ingrid le sprla, v koliko je mogoče izraz »pes naj te obsede!« šteti med kletvice. Ingrid je bila tepena, potem pa je ves dan ponavljal: »Pes naj te obsede!«

Toda zvečer ga je slišal oče.

»Da, obsede naj te,« je rekel in ga tako sunil, da se je zvalil po tleh. Thorbjörna je bilo sram, še bolj zaradi tega, ker je bila Ingrid poleg; toda čez nekaj časa je prišla ona k njemu in ga začela božati.

Čez nekaj mesecev sta le šla oba na Osoje. Potem je prišla Synnöve k njima in tako je šlo dalje, dokler niso vsi trije dorasli. Thorbjörn in Synnöve sta tekmovala pri učenju. Oba sta hodila v isti oddelek in Thorbjörn je hitro napredoval, tako hitro, da se je župnik zavzel zanj. Z Ingrido je šlo počasneje, da sta ji morala Synnöve in Thorbjörn pomagati. Ona in Synnöve pa sta postali nerazdružni, da so ju ljudje imenovali »snežni kokoški«, ki sta tičali zmerom skupaj in sta imeli obe zelo svetle lase.

Časih je bila Synnöve huda na Thorbjörna, ker je bil predivji in se je zmerom spuščal v pretepe. Tedaj pa je Ingrid vselej prevzela vlogo posredovalke in je sklenila mir med njima, da sta postala spet dobra prijatelja. Če pa je Synnövina mati zvedela za pretep, tisti teden ni smel priti na Osoje in le po veliki milosti naslednjo nedeljo. Sämundu ni smel nihče tega povedati. »Prestrog je s fantom,« je dejala njegova žena in je vsem zapovedala, naj molče.

(Dalje prihodnjič.)

Drobne vesti

= **Živahna prodaja vina v Dalmaciji.** Trgovina z vinom je bila v Dalmaciji v marcu zelo živahna. Večina kupljenega vina je šla v razne kraje naše države, 1558 hl pa v tujino in sicer 506 hl na Češkoslovaško, 105 hl v Nemčijo, ostalo pa v druge države.

= **Mestna hranilnica v Črnomlju opraščа vloge.** Z dne 20. t. m. bo hranilnica oprostila vse vloge, ki so znašale 31. decembra lani 5000 dinarjev. Nedvignjene vloge do 5000 dinarjev bo hranilnica samá prenesla na novi račun in jih obrestovala po 4 odstotke.

DOPISI

FRAM - PLANICA. Hudo nam je, ko moramo gledati, kako nastopajo neki nestrpneži. Na lepem zelenem Pohorju je zelenela mlada lipa. To drevce se je pred leti presadilo v Fram na šolsko dvorišče kot spominska lipa, ki naj spominja našo mladino na brido izgubo Viteškega kralja Aleksandra I. Mogočneži so iskali dlako v jajcu in so jo tudi našli. Po njihovem mišljenju ne spada lipa na šolsko dvorišče, ker bi bila na poti. Morala se je preseliti, kjer bo usahnila, ker je za zaporedni presad nesposobna. Lani je lipa lepo zelenela, a letos? Kdo jim je to dovolil? Lipa je bila darovana od Pohorcev ter smo vsi Framčani in Planinčani njeni lastniki. Aleksandrova lipa je naša narodna svetinja, zato je ne uničujte, s tem ranite tudi naš narodni čut. Naj pride lipa na prvotno mesto nazaj, in ako usahne, postavite nam drugo!

MALA NEDELJA. Dne 27. marca se je vršil dobro uspel občni zbor občinske organizacije JNS, ki mu je prisostvovalo nad 70 somišljenikov, med katerimi je bilo tudi lepo število omladincev. Poleg običajnih točk dnevnega reda je podal daljše poročilo domači narodni poslanec g. Avgust Lukačič. Obravnaval je vsa najvažnejša politična in gospodarska vprašanja, ki so v zvezi z novim proračunskim letom, proračunskim zakonom in davčno obremenitvijo davkoplačevalcev. Navzočni so sledili z velikim zanimanjem poslančevim izvajanjem ter ga s ploskanjem nagradili za njegovo delo v narodni skupščini. — Sokolska četa je proslavila 27. marca na zelo lep način matorinski dan v sokolski dvorani. Proslavi so prisostvovali mnogi domačini iz bližnje in daljne okolice, kar dokazuje, da se je Sokol pri Mali Nedelji vkoreninil v okoliških vaseh. Pri proslavi so se nam tokrat predstavili naši Sokoliči in Sokolčice, ki so zaigrali pravljično igro »Desetnik in sirotica« v režiji marljive s. Slavice Senčarjeve. Društvu in našim malčkom na lepi proslavi čestitamo. Ce upoštevamo, da so se tudi tokrat pojavili nam znani ljudje, ki so agitirali proti proslavi, je uspeh toliko pomembnejši.

MALA NEDELJA. Sokolska četa ponovi na belo nedeljo 24. t. m. ob 1/24 v svojem domu krasno mladinsko igro z godbo in petjem »Desetnik in sirotica«. To lepo igro, ki je bila pri prvi predstavi z velikim odobravanjem sprejeta, si bomo ogledali od blizu in dalеč v obilnem številu.

VELIKA NEDELJA. Pri nas se že precej časa govori o elektrifikaciji naše občine. Ker se zanimamo za to, prosimo odločilne gospode, da nam pojasnijo, koliko bo stala napeljava ene luči stala toliko, drugi spet toliko v stanovanje, krito z opeko. Ako vprašaš enega ali drugega odbornika, ti vsak drugače odgovori. Ta zatrjuje, da bo napeljava ene luči stala toliko, durgi spet pobija prvega. Dokler ne dobimo natančnih podatkov, tako dolgo se v zadevo ne spuščajmo. Z žulji prislužen denar se ne sme razmetavati. V neki prejšnji številki »Slovenskega gospodarja« smo čitali izide občinskih volitev iz precej občin. Ne vemo, ali je »Slovenski gospodar« našo občino pozabil, ali jo izpustil, ali pa pride še na vrsto. Občani želimo pod težo občinskega proračuna, zato želimo in upamo, da se nam enkrat vrnejo časi, ki so bili pred leti. Zdaj se gradijo stopnice proti cerkvi. To delo menda ne bo preveč obremenilo občinskega proračuna, ker občani vozijo prodec brezplačno. Ali bo tudi gramoz sam brezplačen? Ali vam je znano, kdo sme biti občinski odbornik in kdo občinski dobavitelj? Svetujemo, da si prečitate predpise. Za vse drugo bo kredit, samo ti, uboga kmečka para, delaj zastonj in kopiči zasluge onemu, ki hrepeni za častjo.

SV. MARKO NIŽE PTUJA. Naša domovina je tako srečna, da ima vse mogoče ustanove in društva, ki se pehajo za blagor kmeta. Tako imamo Kmetijsko zbornico, Kmečko zvezo, Kmečko zadrugo, Kmečko posojilnico, kmečke poslance in kmečke župane. Če sodimo po teh lepih nazivih, ne bi smelo kmetu

prav za prav nič manjkati. Tudi pri nas se je ustanovila kmečka zveza s plemenitim namenom, pomagati kmetu. Da mu hoče res pomagati, je nedavno zbirala naročila na apno in dala razglasiti, da se dobi lepo apno na postaji v Moškanjcih po 39 Din za 100 kg. Naključje pa je naneslo, da je prav tistikrat dal razglasiti apno neki trgovec po 32 Din. Bilo je precej zabavljanja na račun naše Kmečke zveze, ki ima apno izdatno dražje kakor pa trgovec. No, in ta trgovec, ki ne dela za kmeta, ampak za sebe, je le dosegel toliko, da je Kmečka zveza naslednjo nedeljo tudi popustila ceno na 32 Din. Če pa tega trgovca ne bi bilo, bi cena ostala.

OTROCI

Tonček: »Striček, jutri ti pridem voščit za god. Samo umij se, prosim.«

Stric: »Zakaj bi se pa moral umiti?«

Tonček: »Ker mi je mamica dejala, da mi boš dal lepo darilo, če ne boš umazan...«

NEVARNO

Neki znani zdravnik je imel bolnika, ki je zmerom bral zdravniške knjige in se skušal po njih sam zdraviti. Ko je nekoč spet govoril zdravniku o nekih slabo razumljenih zdravniških navodilih iz knjig, ga je zavrnil zdravnik: »Pazite, vi boste zaradi kake tiskovne pomote še umrli.«

Frank Froest: 17

Neznanka s tančico

Kriminalni roman.

Z njegovo služinčadjo nisem občeval, a ob prostih večerih sem hodil ven in sem se seznanil z raznimi ljudmi. Med temi novimi znanci je tudi Charlie Condit, o katerem sem po naključju izvedel nekaj, kar je vzrok, da je mož zelo uslužen proti meni.

No, tistega strašnega večera sem šel baš skozi vežo, ko sem opazil pri vratih moškega in žensko ter ju pustil v hišo. V prvem trenutku sem imel moškega za Grella, toda takoj nato sem videl, da je bil Harry Goldenburg. Ženska pa je bila knežna Petrovska, ki sem jo bil srečal že v raznih evropskih mestih. Goldenburg mi je pokazal pismo, v katerem ga je Grell pozival, naj pride zvečer k njemu in naj ga počaka v njegovi delovni sobi. Povedel sem torej oba v sobo in šel nato v svojo sobo. Kdaj je prišel gospod Grell, nisem slišal, toda okoli dvaindvajsete ure mi je pozvonil in mi rekel, da pričakuje neko damo, ki naj jo takoj povedem k njemu, ker bosta onadva kmalu odšla. Res je kmalu nato prišla dama in jaz sem jo povedel h Grellu.«

»Kdo je bila?« je vprašal Foyle.

»Ne vem. Čez obraz je imela gosto tančico. Šel sem spet v svojo sobo in sem pravkar malo zadremal na stolu, ko me je Grell stresel za rame in mi čisto mirno rekel: ‚Ivan, umor je bil izvršen. Pojdite z menoj, a stopajte tiho.' Ko sva stopila v delovno sobo, sem se prestrašil in sem vprašal: ‚Kdo je to?' ‚Goldenburg,' je rekel gospod Grell, ‚in jaz sem ga umoril. Morate mi pomagati, da bom pobegnil, Ivan.' Govoril je tako mirno, da se mi je zdelo vse skupaj samo sen. Stopil sem vanj in pri tem se mi je kakor v podzavesti zdelo čudno, da so bile njegove roke in njegove obleka brez vsakega madeža. ‚Njegove žepe sem izpraznil in vanje nadeval svoje reči,' je rekel Grell. ‚Če bodo mislili, da je to moje truplo, bom laže pobegnil. Poiščite ročni kovčeg in natlačite vanj najpotrebnejše reči, Ivan.' Ubogal sem ga mehanično. Skupaj sva šla iz hiše, nato sva v nekem kopališču menjala obleki in si najela sobo v vzhodnem delu mesta pri mojih znancih. Denarja Grell ni bil vzel s seboj, a bil je s knežno Petrovsko v stikih.«

Foyle se je zdrznil. »Ah!« je samo rekel.

»Ko ste me prijeli, sem bil baš z biseri gospoda Grella na poti, da bi jih po možnosti kje prodal. Zlatarjevo pismo, ki ste ga dobili v mojem žepu, pa je bilo ponaredba. Ko ste me izpustili in se vaših ljudi nisem mogel odkrižati, sem stopil v neko blagovnico in telefoniral Conditu, ki je bil takoj pripravljen, na dogovorjenem mestu napasti vašega uradnika in ga napraviti neškodljivega. Moža smo prenesli na Smikejevo cesto, pa smo ga kmalu spet spustili. To je gospod Grell izvedel šele pozneje. Med tem časom se nam je posrečilo spraviti siru Ralfu Fairfieldu v roke pismo, v katerem ga je gospod Grell nujno prosil, naj pride na Smikejevo cesto, odkoder naj bi potem sira Ralfa po ovinkih povedel k njemu, zakaj nujno sva potrebovala denar, da bi lahko pobegnila iz Anglije. Kaj se je potem zgodilo, veste najbolje sami. Potem sem se sestal s knežno in Conditom pri židu, katerega hišo ste ponoči preiskali. Knežna si je bila najela tu stanovanje in mi smo zvečer sestavili tajno pisavo, s katero smo upali stopiti nemoteno v stike s sirom Ralfom ali pa Heleno. Condit je šel proč, jaz sem pobegnil potem preko streh in knežna se je spretno splazila iz hiše med tem, ko ste lovili mene. Od takrat naprej smo se šli samo skrivalnice. Da je gospod Grell dobil službo stražarja na čolnu, je bila moja misel. Naposled je šla knežna k lady Heleni — vse drugo veste bolje kakor jaz. Ne kesam se tega, kar sem storil. Če bi bilo potrebno vas ali kakšnega drugega policijskega uradnika ugonobiti za rešitev gospoda Grella, bi bil to mirno storil.«

»Hvala,« je rekel Foyle suho. Vašo izjavo bomo potem dali na zapisnik. Še eno vprašanje: »Kakšna zveza je med Grellom in Petrovsko? S čim je udeležena pri vsej zadevi?

Ivan je zamahnil z rokami. »To pač morate izvleči iz nje ali iz gospoda Grella. Meni ni znano.«

XXX. POGLAVJE

Ko se je Foyle vrnil v svojo sobo, sta ga že čakala sir Hilary in višji nadzornik Green.

»Ali imate Petrovsko?« je vprašal Foyle Greena.

»Da, v Malchester Rowu je. Šlo je čisto po sreči. Pripeljala se je z avtom in vpra-

Skrivnost prenašanja glasov po radiu

Radio, o katerem se nam pred 40 leti ni niti sanjalo, je danes uveden že po vaseh — Kako nam valovi zraka pomagajo s pomočjo elektrike prisluškovati dogdkom z vsega sveta

Ko je Podlogarjev fant, tisti, ki je v Ljubljani študiral za inženjerja, prinesel o velikonočnih počitnicah domov radijski aparat, se je domala vsa vas zbrala pri Podlogarjevih, da bi videla novo čudo, ki kar tako iz zraka pobira glasove in, kakor so sosedje hudomušno pripominjali, lepše poje kakor novi gostilničarjev gramofon in je bolj zgovorno od Gantarjeve Mice, ki je veljala za največjo klepetuljo v vasi. Le tistega, da pri radiu potujejo glasovi kar svobodno brez vodnika po zraku, ljudje mlademu Podlogarju niso hoteli verjeti. Ravnikov Štefe, ki se ga je vsa soseska bala zaradi njegovega strupenega jezika, je porogljivo pripomnil, da Podlogarjev nemara ni prinesel tistega velikega kolobarja žice s seboj zato, da bo doma lonce vezal.

Radio na vasi

Preteklo je že dokaj let od takrat, in danes radio tudi na vasi ni več tako redka prikazen Imajo ga že v šoli, da otroci skupaj poslušajo poučna predavanja, in tudi nekatere trdnejše hiše so ga kupile, da se družine zlasti ob nedeljah malce pozabavajo ob njem in da se čez teden izve kaj o vremenu, cenah in drugih rečeh, ki so koristne za kmeta. In zdaj ko dežele čez noč menjavajo gospodarje, ko si sovražniki čedalje očitneje kažejo zobe čez mejo in svet ves nemiren nečesa pričakuje, zdaj se ljudje še posebno radi zbirajo okrog radijskih zvočnikov, da bi sproti izvedeli, kaj se godi po svetu. In ko poslušajo prenose vsakovrstnih prireditev, govore velikih mož, zmagoslavja in proteste ljudskih množic, jim spet zrase občudovanje do radia. Šment, pravi ta ali oni, ta reč pa res ni od muh in presneto odprte glave je moral biti tisti, ki jo je iznašel.

Takim preudarkom potlej rada slede dolga modrovanja o skrivnostih radia in pri tem ena ali druga brihtna glava že takšno ugane, da bi jo bilo vredno zapisati, če ne v šolske bukve, pa vsaj v šaljivi list. Radi se ljudje pri tem spomnijo Podlogarjevega fanta in njegovega prvega brezžičnega aparata in tistega velikega kolobarja žice, ki zmerom na novo sproži ugibanje: kako je prav za prav s to rečjo, da nikamor niso napeljane nobene žice, pa se vendar govor in glasba širita na vse vetrove in slišita po vsem svetu naenkrat.

V skrivnost radia res ni tako lahko prodreti, toda ako si poskušamo vso reč razložiti s sličnimi pojavi, ki jih dan na dan opažamo v naravi, se nam le posreči ustvariti si vsaj za silo dobro predstavo o njem.

Radio — luč in toplota

Radio je v najtesnejšem sorodstvu s svetlobo in s toploto. Kakor solnce sipa z neba svoje žarke in kakor puhti toplota od zakurjene peči, tako širijo tudi stolpi radijskih postaj okrog sebe neke žarke, ki jim pravimo radijski valovi. Svetlobni žarki in toplota peči so prav takšni valovi, samo po dolžini se razlikujejo med seboj. Valovi svetlobe so silno kratki, po več tisočev jih pride na milimeter dolžine. Toplotni žarki obstojajo že iz daljših valov, radijske postaje pa oddajajo žarke, katerih valovi merijo po nekaj sto metrov dolžine.

Morda bo kdo vprašal, čemu so ti valovi pri radiu prav za prav potrebni, saj hočemo z našimi radijskimi aparati sprejemati samo govor in glasbo, s samimi valovi pa ne vemo kaj početi. No, brez radijskih valov radia pač ne bi bilo. Ponekod, tako v Švici in Nemčiji, sicer tudi imajo radio brez radijskih valov, toda namestu njih so iz prostora, tako zvanega studia, kjer nastopajo pevci, igralci in godbeniki, napeljane žice do vsakega posameznega poslušalca. To ni več pravi radio, ampak tako imenovani telefonski radio, ker gredo glasovi po žicah kakor pri navadnem telefonu. Naš pravi radio pa prav teh zveznih žic ne mara in namestu njih delajo most med studijem in poslušalci radijski valovi. Radijski valovi so torej samo nevidna telefonska napeljava, ki veže radijski studio s slehernim poslušalcem na svetu.

Zdaj pa nastane vprašanje, kaj so prav za prav radijski valovi, iz česa so, kakšni so. Vsi poznamo valove na vodi, toda radijskih valov še nihče ni videl — in mimogrede povedano jih najbrže tudi nihče nikoli videl ne bo. Radijski valovi so prav tako kakor svetlobni žarki ali pa toplota valovanje neke snovi, ki so jo učenjaki krstili na ime eter. To reč si ti učeni ljudje takole predstavljajo: Vesoljstvo je nekakšno nevidno morje neke snovi, ki je bolj čista in bolj prozorna od najčistejšega zraka, in v tem morju plavajo solnce, zemlja, luna in vsi neskončni milijoni zvezd To morje je povsod, zaliva prav sleherno reč in ni sredstva, ki bi nas pred njim ubranilo. To morje, ki mu pravimo eter, neprestano valovi in njega valovi se širijo s svetlobno hitrostjo na vse strani. Če pljuskajo prav kratki valovi eterskega morja v naše oko, imamo občutek svetlobe, če zadenejo nekoliko daljši valovi našo kožo, imamo občutek toplote, še daljši valovi pa zbujajo naše radijske aparate.

Strela dela valove

Tako dolgi valovi nastanejo v etru zaradi bliska in v radijskih aparatih jih slišimo kot prasketanje in pokanje. Ako pa jih umetno delamo v radijskih oddajnih postajah, nam ne prinašajo neprijetnega praskanja in pokanja, ampak take glasove, kakršne jim sami naložimo.

Kako pa je prav za prav z umetnim delanjem valov. Če jih sproži strela, je kar razumljivo. Strela naredi v eterskem morju prav toliko, kolikor kamen, ki ga s silo zalučaš v vodo. O obeh primerih se začno od udarca delati valovi, ki se v zmerom večjih kolobarjih širijo na vse strani. Naše radijske postaje sicer nimajo nebeških strel, ki bi jih lučale s svojih stolpov, imajo pa zato posebne stroje in aparate, ki delajo streli podoben električni tok, in ta tok šviga po antenskih žicah sem in tja, natanko tako kakor prava strela, samo da tega ne vidimo Čim hitreje šviga nevidna strela v

---

šala po gospe Ellisovi, in ko jo je služkinja povedla v stanovanjsko sobo, sem stopil za njo in izjavil, da jo moram prijeti. Najprej je bila huda, nato pa se je delala, kakor da bi bila vsa zadeva šala. O umoru ni rekla niti besedice.«

»A kako ste vi opravili, Foyle?« je hotel vedeti sir Hilary.

Načelnik kriminalne policije je sedel na stol in povedal svoj pogovor z Rusom.

»Grell je torej svojo krivdo priznal?« je vzkliknil sir Hilary.

»Da, toda nekaj minut po umoru ni imel nikakih krvavih madežev na rokah in obleki in ni morilec,« je odvrnil Foyle. »Nasprotno pa je lady Helena zelo zapletena v vso reč Zato bi bilo dobro, da greste takoj na Berkeleyjev trg in tam prevzamete vodstvo. Green Štirje ljudje so že tam. Toda postati moramo previdni in za nič na svetu ne smemo izgubljati njene sledi.«

Ko se je Green z nagubanim čelom odstranil, je pozval Foyle svojega predstojnika, naj gre z njim v Malchester Row in prisostvuje pogovoru z Grellom. Policijski predsednik je poziv sprejel.

Grell se je začudil, ko mu je policijski predsednik ponudil roko in rekel: »Rad bi vas bil spoznal ob prijetnejših okoliščinah, gospod Grell, toda prepričani bodite, da bo moje spoštovanje do vas, ki vam ga nisem nikdar odrekal, po tej nesrečni zgodbi še večje.«

»Zelo ljubeznivi ste!« je odvrnil Grell smehljaje se. »Čeprav ne razumem, kako naj bi se to spoštovanje zaradi te zgodbe še povečalo!«

»Ali res ne razumete?« je posegel v pogovor Foyle in Grella pomenljivo pogledal. »Ali boste razumeli, če vam povem, da je Ivan Abramovič podal obsežno izpoved?«

Grellovo postavo je spreletela lahna zona, toda molčal je

»Vemo, da ste nedolžni, gospod Grell,« je nadaljeval Foyle. »Gre pa za to, ali naj vas smatramo za sokrivca. Kaj pravite k temu?«

»To pač sami veste najbolje,« je odvrnil Grell »Morda bi bilo najpreprosteiše, če bi priznal, da sem umoril Goldenburga, in če bi zadevno priznanje podpisal.«

Pogleda obeh uradnikov sta se srečala in Foyleove oči so govorile čisto razločno: »Ali vam nisem rekel?« Nato je Foyle vzel iz žepa zganjen papir in ga je zagrnil, med tem ko je smeje se rekel: »Morda bi nam lahko povedali, kaj pomeni to pismo, ki ste ga dan pred svojim odhodom iz Londona namenili lady Heleni Meredithovi?« Foyle je čital:

»Oba sva v veliki nevarnosti, če si ne bom mogel pribaviti zadosti denarja, da bi se umaknil preiskavi. Če me aretirajo, se bojim, da se ne bi zadeva pojasnila Če ni mogoče drugače, si pribavi po možnosti odprt ček od svojega očeta, ga potem vnovči in mi prinesi denar. Stori, za ime božje, kar lahko storiš Obupujem.«

Foyle je čital zelo hitro, kakor da se je pismo zanesljivo tako glasilo. V resnici pa je to pismo sestavil in izpolnil samo iz ostankov pisma, ki jih je dobil v peči Helenine sobe. Zato je zelo dvomil, ali je njegova izpopolnitev pisma prava.

»Kje ste dobili to pismo?« je vzkliknil Grell. »Helena mi je rekla, da ga je sežgala.«

»To je tudi res storila,« je odvrnil Foyle zadovoljen in vtaknil papir spet v žep. »Toda pismo sem lahko še rešil. Kateri osebi mislite, ko pišete ‚oba', gospod Grell?«

»Ivana in sebe seveda.«

»Ivan je bil takrat že aretiran. In vi pišete, da ste se bali, da se ne bi zadeva pojasnila. To pomeni seveda, da bi ne mogli več rešiti osebe, katero ščitite.«

V Grellovih očeh je zagorel bes. »Nikogar ne ščitim!« je rekel s pridušenim glasom.

»No, pa pustimo to, in preidimo k drugi točki,« je nadaljeval uradnik. »Da je Goldenburg izsiljeval od vas denar, pač ne boste tajili? Bil je vaš brat, kaj ne?«

»Moj polbrat. Kako je s to rečjo, vam rad pojasnim. On je imel v rokah pisma, ki sem jih nekoč kot mlad človek pisaril na Dunaj Loli Rachelovi. Lola je oseba, ki jo poznate pod imenom knežne Petrovske. Takrat so jo sumili, da je bila ruska vohunka Bila je zapeljiva ženščina in jaz sem se ujel v njene mreže. S to žensko se je potem oženil moj brat, a ker je bil ta vse svoje življenje postopač in mu je neprestano manjkalo denarja, je bil ta pisma večkrat zlorabil, da je izsilil od mene večje zneske. Saj razumete, da je v Ameriki neprijetno za moža, ki se udeležuje javnega življenja, če pride do takšne zgodbe v časopisje Ko sem se potem zaročil z lady Heleno Meredithovo, sem sklenil, enkrat za vselej napraviti konec. Zato sem pisal Loli, ki se je bila kmalu po poroki ločila od mojega polbrata, in jo prosil, naj pride v London in z zvijačo ali tatvino izmakne Goldenburgu tista pisma Seveda sem ji dal denar za to in hkratu sem ponudil Goldenburgu za izročitev vseh pisem 10.000 funtov šterlingov. Lola je storila, kar je

anteni, tem krajši valovi se širijo od nje. Na ta način lahko oddajajo posamezne postaje različno dolge valove, ljubljanska postaja na primer 569 m dolge, beograjska 473 m. In prav to, da izžarjajo posamezne postaje različno dolge valove, nam omogoča, da lahko vsako postajo posebej sprejemamo in da ne vpijejo druga čez drugo kakor branjevke na sejmu.

Gotovo je že vsakdo opazil, da včasi čoln na vodi prav mirno plava, čeprav od vseh strani pljuskajo vanj valovi, drugikrat pa ga lahko že majhni valčki pošteno zagugajo. Naši radijski aparati so prav kakor ta čoln. Vsi radijski valovi teko mimo njega, samo tisti, na katerega je aparat uglašen, kakor pravimo, ga spravijo v življenje, zagugajo ga v poskočnem valčku ali polki, kar so pač prinesli s seboj.

Kako radijskim valovom naložimo godbo ali govorico, da pohite z njo v širni svet, to je pa spet posebno in ne prav lahko razumljivo poglavje.

Valovi zraka in etra, to je radijska glasba

Nekdo je nekoč dejal, da je vse na svetu valovanje. Voda dela valove, eter prav tako valovi, kakor smo čuli, in seveda tudi zrak. V valovanje ga spravijo piščalke, zvon, človeški glas in še tisoč drugih reči. Zračni valovi, ki jih slišimo kot glasove, seveda ne sezajo posebno daleč. Ako se dva človeka pogovarjata čez reko ali iz ene rebri v drugo, je že največ, kar zmore glas. Imamo pa posebne priprave, tako imenovane mikrofone, s katerimi se glas lahko spreminja v elektriko, in če ga v tej preobliki spravimo na električno žico, potlej lahko teče glas skoraj neomejeno daleč. Po teh izkušnjah je sestavljen telefon. Ako slednjič telefonski tok, v katerem so skriti glasovi, prilijemo poprej omenjenemu bliskovitemu toku, ki šviga v anteni oddajne postaje, preidejo glasovi na radijske valove in teko z njimi vred v naše sprejemnike.

Radijski valovi in z njimi potujoči glasovi na dolgi poti od oddajne postaje do sprejemnika seveda zelo oslabe in jih je treba najprej tisočkrat in tisočkrat ojačiti, da se v zvočniku dovolj glasno slišijo. Za to ojačevanje skrbe elektronke, ki hkratu tudi pobirajo glasove z radijskih valov, kakor moramo tudi pri telefonskem aparatu nekako sneti glasove z žice, ki nam jih je prinesla. Tisti del radijskega sprejemnika, ki slednjič spremeni v električnem toku skrite glasove v zračne tresljaje, torej v prave zvoke, kakršne lahko dojema naše uho, imenujemo zvočnik. Po neskončno dolgi poti, po neštetih spremembah in preobrazbah se v zvočniku spet rode tisti prvotni glasovi, ki so jih v radijskem studiu ujeli v mikrofon in poslali naprej. Čudo radia se tu vrača k svojemu začetku.

Ta-le preprosta razlaga radia je seveda na vseh koncih in krajih pomanjkljiva, toda tudi obširnejša nam ne bi dosti več povedala, ker bi ji ne mogli slediti. Radio je pač eden najbolj zapletenih tehničnih izumov našega časa, in le tisti, ki se leta in leta bavi ž njim, ga lahko do kraja razume.

Domače novosti

* **Nacionalna mladina v slovenjgraškem srezu se giblje.** Nedavno nedeljo je bil v prostorih Roginove gostilne lepo uspeli sestanek tukajšnje mladinske organizacije JNS. Zbralo se je okoli 80 kmečkih fantov in mladih mož. Predsednik Martin Krenker je po pozdravnem govoru dal besedo tajniku slovenjgraške sreske organizacije Bogdanu Pušenjaku, ki je razložil smernice in program novega mladinskega gibanja in podal politično poročilo. Z velikim navdušenjem so mladi zborovalci sprejeli njegova izvajanja. Zvečer istega dne je bil tudi v Slovenjgradcu lep sestanek mladinske organizacije JNS. Prostori Sekavčnikove gostilne so bili nabito polni mladih nacionalistov, ki so z navdušenjem pozdravili predsednika banovinskega odbora nacionalne mladine inž. Jožeta Rusa iz Ljubljane. Sestanek je vodil Bogdan Pušenjak. Inž. Rus je izčrpno obravnaval razna pereča politična vprašanja. V imenu slovenjgraške JNS je g. Ivan Rojnik izrekel govorniku toplo zahvalo za njegova lepa izvajanja in opozoril na dolžnost in naloge, ki jih zgodovinski razvoj še posebej nalaga obmejni mladini. Razvil se je še kratek razgovor, nato pa je predsednik Pušenjak zaključil zbor. Mladina je iz srca zapela še himno »Hej Slovani« in se mirno razšla.

* **Mariborska nacionalna mladina je zborovala.** Te dni so se zbrali člani omladinske JNS za Maribor na rednem občnem zboru, ki ga je vodil predsednik Ivan Grešak. Poročila funkcionarjev so pokazala plodno delo omladincev v pretekli poslovni dobi. Pri volitvah je bil dosedanji predsednik Grešak ponovno izvoljen za predsednika.

* **Izmed 100.000 obrtnikov zavarovanih samo 400.** Tudi naši obrtniki imajo ustanovo za pokojninsko zavarovanje. Imenuje se obrtniški pokojninski sklad kraljevine Jugoslavije. Toda izmed 100.000 obrtnikov v naši državi je včlanjenih v njem komaj 400. Te dni je imel obrtniški pokojninski sklad že svoj 20. redni občni zbor. Tako neznatnemu številu zavarovancev je vzrok v tem, da se obrtniki že tako preobremenjeni z javnimi dajatvami, da od svojih skromnih dohodkov ne morejo plačevati prispevkov za zavarovanje. Zato so govorniki naglašali potrebo prisilnega zavarovanja obrtnikov, o katerem govori obrtni zakon iz leta 1932. Ta določba naj bi stopila v veljavo.

* **Koristno delo za zbližanje med Slovenci in Srbi.** G. Milan Rakočević, ljubljanski dopisnik beograjskega dnevnika »Pravde«, je začel v svojem listu objavljati daljše pogovore s slovenskimi književniki, ki seznanjajo javnost s svojim delom in književnimi razmerami pri nas. Vsekako je to delo, ki bo v korist še tesnejšemu zbližanju med Slovenci in Srbi.

* **Mladeniči rekruti,** ki ste potrjeni, pa imate skrajšan rok službe, želite čimprej vstopiti v kader ali odložiti službo v kadru, informirajte se in uredite svoje zadeve pravočasno! Ako je rok zamujen, se ne da več pomagati. Tudi vsa ostala vojaška pojasnila daje za malenkostno plačilo koncesionirana pisarna Per Franc, kapetan v p., Ljubljana, Maistrova ulica 14. Za odgovor priložite kolek ali znamko za 6 din.

* **Avtorska taksa za gostilniške radijske aparate znižana.** Poslovalnica Združenja jugoslovenskih glasbenih avtorjev v Ljubljani pojasnjuje, da je nedavna pritožba gostilničarjev iz Zagorja zaradi naknadnega plačila avtorske nagrade za radijski aparat v gostilni neupravičena. Po tarifi, od ministrstva prosvete odobreni za čas od 27. maja do 31. decembra lani, je bil določen za radijske aparate in gramofone v gostilnah mesečni pavšal 30 dinarjev. Ta tarifa je bila objavljena tudi v »Službenem listu dravske

---

mogla, toda Goldenburg je spet in spet prosil za premislek in ji ni hotel povedati, kje je skrival pisma. Tako se je vsa reč zavlekla do večera pred mojo poroko.«

Grell je za trenutek umolknil, potem pa je globoko zadihnil in nadaljeval: »Tistega večera sta prišla oba zadnjič k meni. Petrovska je bila za trdno obljubila, da se bo skrajno potrudila, in računal sem zanesljivo s tem, da bo zadeva končno odpravljena. Toda njen naklep se ji ni posrečil, Goldenburg ni bil prinesel pisem s seboj. No, in tako sem Goldenburga ubil. Lolo sem bil poprej poslal proč.«

»A druga ženska?« je vprašal Foyle?

»Katera druga ženska?«

»Dama s tančico, ki jo je povedel Ivan k vam?«

»Ničesar ne vem o oni drugi dami,« je izjavil Grell in trde poteze so legle okrog njegovih ust.

»Kakor hočete. Vendar pa so okoliščine takšne, da silijo na razne domneve. Ali ni morda izsiljevalec Goldenburg za primer, da ne ustrežete njegovim zahtevam, poskrbel za prisotnost tiste osebe, ki je bila pri vsej reči najbolj zainteresirana? Mislim lady Heleno Meredithovo.«

Miza se je ropotaje prevrnila, ko je Grell jezno skočil pokoncu. Njegovo z velikim trudom varovano samopremagovanje ga je minilo. Hitro je stopil sir Hilary med oba moža, kajti tudi Foyle je planil pokoncu in njegove modre oči so se iskrile.

»Lažnivec!« je besno zakričal Grell. »Kako si upate vmešavati ime te dame v vso to reč!«

Sir Hilary je položil roko na njegovo ramo. »Pomirite se, gospod Grell,« je rekel zelo resno. »Verjemite mi, osebno čutimo z vami. Občudujemo vas — četudi tega prav za prav ne bi smeli reči. Toda mi služimo pravici in se ne smemo zavajati od svojih občutkov.«

»Pustite me, da grem v svojo sobo. Rad bi bil sam, da vse premislim,« je odvrnil Grell z utrujenim glasom.

Odvedli so ga in sir Hilary je globoko zavzdihnil. »Ubožec,« je rekel tiho, »... in ubogo dekle.«

»Prav čisto zanesljivo seveda še ni nič dognano,« je menil Foyle vznemirjen. »Toda prstni odtiski na pivniku soglašajo z odtiski na ročaju bodala.«

Foyle je začel hlastno korakati po sobi. Zdajci pa je kakor pribit obstal in se udaril z roko po čelu. »Pri Bogu! Mislim, da sem zdajle pravo pogodil!« je vzkliknil in planil k telefonu. »Halo, tu Foyle! Moram govoriti z Grantom... Ali ste vi Grant? Poslušajte me, gre za umor v Grellovi hiši. Ali so prstni odtiski na ročaju bodala lahko od kakšne osebe, ki je bodalo prijela potem, ko je bil umor že izvršen? Ali lahko novi odtiski uničijo prve?... Samo zabrišejo?... Razumem. Kaj pa, če je prva oseba imela na rokah rokavice?... Ah! Hvala lepa. Samo to sem hotel vedeti.«

»Oprostite, za trenutek, sir Hilary, moram hitro nekaj naročiti,« je vzkliknil nato in zdrvel iz sobe.

Čez nekaj minut se je vrnil. »Razposlal sem več ljudi na poizvedbe, da zberejo nove podatke,« je rekel. »Kakšen osel sem bil! Da mi ni to že prej padlo na um! Seveda, preslepiti sem se dal od Lolinega alibija — napačnega, se razume. Potem so me držali v slepoti še njeni prstni odtiski in Grell se je tako čudno obnašal. Grell se more tako žrtvovati le za eno osebo.«

»Vsekako še ne razumem, da se je zdaj ost suma obrnila proti Loli,« je pripomnil sir Hilary.

»Lola je imela povod, med tem ko ga pri Heleni nisem mogla odkriti: Tole je bilo, kar je v meni še zmerom netilo dvom o krivdi lady Helene. Za krivdo Petrovske pa govori prav povod. Bila je omožena z Goldenburgom, in sicer zelo nesrečno. Zraven tega pa je bila podkupljena od Grella, da od izsiljevalca dobi pisma na kakršenkoli način. Seveda je vse to samo domneva. Takole si predstavljam vso reč: Grell je iz nekega vzroka pustil Lolo samo z Goldenburgom. Med njima je nastal prepir, in Lola je Goldenburga zabodla. Spominjate se, da je truplo ležalo v spalnem prostoru. Ko je Lola to storila, je po umoru zagrnila prostor z zastorom in se splazila iz hiše, da poskrbi za alibi. Ko je kmalu nato prispela lady Helena, jo je Ivan povedel v delovno sobo. Tam je pogledala v spalni prostor in odkrila mrliča. Bila je kakor zadeta od strele in zato tudi ni mogla spoznati obraza, ležečega v senci. Prijela je za bodalo, da ga potegne iz trupla, a se potem ni mogla odločiti, da bi uporabila pri tem potrebno moč.«

»Pa bi bila vsaj zakričala in poklicala na pomoč,« je menil sir Hilary.

(Dalje prihodnjič.)

banovine« 23. junija lani ter je banska uprava opozorila po sreskih načelstvih uprave občin, da se morajo plačati avtorske nala tudi pristojna gostilniška združenja, ki la tudi prstojna gostilničarska združenja, ki pa so zastopala stališče, da je nagrada 30 dinarjev na mesec previsoka. Številni gostilničarji so zaradi tega tudi odstranili iz svojih prostorov radijske aparate, ostali pa se na navedeno tarifo niso ozirali in so lepo še nadalje razveseljevali svoje goste z radijskimi aparati. Tarifa je bila podaljšana še za januar, med tem pa je Zveza združenj gostilničarskih obrti dosegla od 1. febr. letos veljavno zničanje avtorske nagrade za radijske aparate na podeželju na 10 dinarjev mesečno, v Ljubljani in Mariboru pa na 20.

* **Odkritje podzemske jame.** Iz Gorij pri Bledu smo prejeli: Pred kratkim so odkrili pri vasi Krnici v hribu Kočevneku večjo podzemsko jamo. Dostop v jamo je zelo težaven; navpično sega jama 46 m, v dolžini pa še ni do konca raziskana. Raziskane je jame za okoli 500 kvadratnih metrov. V jami so večje in manjše dvorane, obdane z različnimi kapniki. Raziskavanje jame vrše člani jamskega odseka podružnice Slovenskega planinskega društva iz Gorij pri Bledu pod vodstvom g. Zime Simona. Člani jamskega odseka zaslužijo pohvalo za to svoje nevarno delo, ki ga vrše kljub temu, da nimajo na razpolago sredstev za nabavo najpotrebnejše jamske opreme.

* **Ostanki rimskega taborišča.** V vrtu moravškega župnišča kopljejo te dni nove jarke za osuševanje in so v globini enega metra naleteli na čepinje glinastih posod, kakršne so izdelovali v 3. stoletju po Kristusu. Domnevajo, da je bilo v Moravčah v davnini rimsko taborišče, na katerem je nastala poznejša naselbina. Pred leti so našli na Tezi pri izkopavanju peska več metrov globoko nekako svetilko. Sodijo, da je bila svetilka položena v grob kakemu Rimljanu.

* **Brezposelni trgovski pomočnik je zadel avto.** Predzadnjo nedeljo je bila na Trgu svobode v Mariboru tombola Rdečega križa, katere se je udeležilo okoli 15.000 ljudi, tako da je celo zmanjkalo tombolskih kart. Glavni dobitek, lep štirisedežni osebni avtomobil je zadel brezposelni trgovski pomočnik Ivan Gerželj iz Studencev.

* **Povečana velikonočna številka ilustrirane družinske revije »Žike«** je izšla te dni. Na prvih straneh so članki in notice, ki opozarjajo na prvovrstno kvaliteto Žikinih proizvodov, to so: ržena žitna kava Žika, Žikin specialni sterilizirani zdrob za dojenčke in bolnike in Žikine higienične krušne drobtine. Prav zanimive so tudi izjave odjemalcev o teh proizvodih. V notranjosti lista čitate: Joža Lovrenčič, Pogovor s srcem; Anton Ingolič, S splavarji po Dravi in Donavi; France Bevk, Pojdi, hčerka, na pot...; Mistral, Štiri vprašanja; Bačar, Morske pošasti; Hedin, Po sužnje; Ante, Nesrečni muc in »Nekaj okroglih...« V »Zdravniški posvetovalnici« odgovarja primarij dr. Dragaš na razna vprašanja in razpravlja o vzrokih otroškega glavobola; urednica »Gospodinjskega kotička« pa nadaljuje s koristnimi nasveti. Revijo »Žiko« prejme brezplačno vsak interesent, ki pošlje svoj naslov na: Pražarno Žiko v Ljubljani.

* **Dve nad 100 let stari ženi.** V Središtu pri Čakovcu je praznovala stoprvo obletnico rojstva Terezija Kolarićeva. Njen oče je umrl, ko mu je bilo 45 let, njena mati pa je ob smrti štela šele 32 let. Dolgega življenja torej ni podedovala od staršev. Starka je še vedno trdnega zdravja. — V Županji je umrla 100 let in 30 dni stara Evfemija Verkovićeva. Ko je bila stara 100 let, ji je umrla hči, stara 75 let.

* **Velik požar pri Poljanah.** Pred kratkim je ponoči začel goreti kozolec lesnega trgovca in posestnika Demšarja v Volči pri Poljanah. Vnela se je na doslej še nepojasnjen način stelja, ki je bila spravljena v kozolcu. Ogenj se je z bliskovito naglico razširil še na zraven stoječi hlev. Živino so ljudje spravili iz gorečega poslopja. Gasilci iz Poljan so brž prišli na pomoč in so obvarovali sosednja poslopja. K sreči ni bilo vetra, sicer bi se bil ogenj zanesel tudi na druge hiše v bližini.

* **Kozolec je zgorel.** V Ponovi vasi je zgorel županu g. Permetu kozolec-dvojnik. Pomoč sosedov, ki so bili hitro na kraju nesreče, je preprečila, da se požar ni dalje širil. Domači gasilci in gasilci iz Št. Jurija in iz Mlačevega so ogenj omejili.

* **Smrtna nesreča.** Že pred dnevi se je v Vipavi ponesrečil 25 let stari Ivan Sedevčič. Pri delu je padel tako nesrečno, da si je prebil lobanjo. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico, kjer je umrl.

* **Potrdila o prednikih.** Župni uradi po Hrvatskem so prejeli te dni mnogo prošenj posameznih Avstrijcev, naj jim izdajo potrdila o njihovih prednikih, da bi mogli novim oblastvom dokazati, da ni v njih nič židovske krvi. Prošnje pošiljajo potomci tistih Avstrijcev, ki so v dobi Avstro-Ogrske službovali po Hrvatskem, pa so se po polomu monarhije preselili v Avstrijo. Prošnje so bile vse nujne, ker so prizadeti potrebovali potrdila do 10. t. m. da so se mogli udeležiti ljudskega glasovanja.

* **Domov je prišel umret.** Te dni so pokopali na Savi pri Litiji 72-letnega Franceta Planka, po domače Lovšetovega iz Leš pod Sveto goro. Kot fant je šel po svetu, čeprav je s trdnega grunta, nedavno se je pa vrnil domov hudo bolan in je zdaj umrl.

* **Obešenega so našli** v Sladkem vrhu 48-letnega delavca Jakoba Colnika. Kaj ga je gnalo v smrt, ni znano. Domneva se, da je bila vzrok neozdravljiva bolezen. Pokojnik zapušča ženo in dva otročička.

* **Zaradi uboja pred sodnikc.** Pred malim senatom v Mariboru se je zagovarjal 23 letni kolarski pomočnik Ivan Štern iz Loke pri Framu. Dne 2. novembra lani se je pred hišo posestnika Hojnika zabavala skupina mladih fantov. K njim je pristopil posestnikov sin Franc Pliberšek in je obtoženca brez vsakega razloga začel obmetavati z žaljivkami. Naposled ga je s kolom še enkrat udaril. Štern je pred nasilnim napadalcem začel bežati, Pliberšek pa mu je sledil. V trenutku se je pa Štern ustavil in se napadalcu postavil z nožem v bran. Med obema je prišlo do pretepa, v katerem je Pliberšek dobil vbod z nožem v hrbet ter je nekaj dni nato v bolnišnici umrl. Štern se je sam prijavil orožnikom in dejanje priznal, vendar se je zagovarjal s silobranom. Obsojen je bil zaradi prekoračenja silobrana na osem mesecev zapora.

* **Tatvine in sleparstva po deželi.** Orožniki zasledujejo 45-letnega Ignaca Aljančiča, doma iz okolice Tržiča, ki je oni dan ponoči vlomil v poštni urad v Križah ter odnesel več dopisnic in drugih poštnih vrednotnic, nekaj gotovine v drobižu, zlat prstan, zavoj mesnih izdelkov in pa sesalko za kolo. Aljančiča imajo na sumu, da je tudi poskušal vlomiti v pisarno na železniški postaji v Dupljah. — V okolici Škofljice so zopet na delu tatovi. Nedavno so nekemu posestniku odnesli več kokoši, a drugemu posestniku so ukradli razno obleko in jestvine. — K posestnici Mariji Povšetovi blizu Globokega sta prišla pred dnevi cigana Štefan in Marica Nikolič in jo jela nagovarjati k nakupu krave v sosedni vasi. Pri tej priliki ji je ciganka tudi prerokovala srečo in jo opeharila za 220 dinarjev. Slednjič sta jo oba zvabila v sosedno vas, kjer so jo cigani opeharili še za 1000 dinarjev.

* **Nepoboljšljiv tat in vlomilec Tomažin Janez spet pod ključem.** Okolica Rake se je po več mesecih spet oddahnila. Janez Tomažin, ki ima za seboj že več ko 15 kazni, je bil aretiran in odveden v zapore novomeškega sodišča. Zdaj bodo vsaj za nekaj časa spet imeli ljudje mir pred njegovimi dolgimi prsti.

* **Vlom v trgovino.** Na Blokah je bilo nedavno ponoči vlomljeno v trgovino Helene Koroščeve. Vse kaže, da so vlomili cigani. Vlomilci so odnesli 20 m pisane svile, tri kože črnega usnja, črno veliko usnjato torbo, tri kilograme salame, tri kilograme čokolade, osem parov moških in ženskih nogavic, dva moška dežnika, dve škatli sardin, dva hleba kruha in nekaj drobiža.

* **Vlom v restavracijo.** V Žalcu je neznanec vlomil v Zagodetovo restavracijo in ukradel koncertne harmonike. Dalje se je polastil sivega plašča, zelenega hubertusovega plašča in črne suknje. V restavraciji je tat pustil nekaj vlomilskega orodja in pa rjave rokavice.

* **Kolesa kradejo.** Iz Veržeja poročajo o številnih tatvinah koles. Te dni je bilo ukradenih pet koles izpred gostiln in trgovin. Orožniki domnevajo, da kradejo kolesa neki fantalini in jih prodajajo na Hrvatsko in v Prekmurje.

* **Požig zaradi zavarovalnine.** V vasi Cajnarjih, ki spadajo pod občino Sv. Vid nad Cerknico, je 1. aprila ponoči zgorela stara žaga ob potoku Cerkniści, last posestnika Otoničarja Janeza iz Ponikev. O požaru obveščena orožniška postaja v Cerknici je pod vodstvom vrlega komandirja g. Grandovca dognala, da je bil ogenj podtaknjen zaradi zavarovalnine. Stara žaga, ki je bila vredna kakšnih 15.000 dinarjev, je bila zavarovana pri Slaviji za 10.000 dinarjev, a Otoničar je predlagal ostalim solastnikom, da bi jo zavarovali še pri zavarovalnici Dunav, prav tako za 10.000 dinarjev. Ker ostali solastniki s tem niso soglašali, jo je zavaroval še pri Dunavu sam Otoničar in sam plačeval zavarovalnino, ker je menil, da bo za primer požara sam potegnil to zavarovalnino. Že s tem je pokazal Otoničar, da je imel poseben načrt. In res je začel nagovarjati tesarja Franceta Cimpermana iz Krušč k požigu, češ da bo potem njemu izročeno delo nove žage. Cimpermana je ta obljuba zavedla, da je naposled pristal na predlog, vendar pa sam ni hotel zažgati. Zato je pregovoril za požig tesača Ludvika Štritofa iz Cajnarjev z obljubo, da mu bo dal 500 dinarjev. Požig je bil dogovorjen za noč 1. aprila, ker je imel Otoničar tistega dne delo v žagi. Ko je delo končal, je postavil poldrugi liter petroleja na mesto, dogovorjeno z najetim požigalcem. In prav ta petrolej je postal usoden za požigalce. Orožniški komandir g. Grandovec je namreč dognal, da je Otoničar kupil v trgovini petrolej, ki ga pa potem ni prinesel domov. Zaslišani Otoničar je tajil zvezo s požigom, naposled pa je le priznal. Bil je aretiran, a z njim tudi oba sokrivca.

* **Vlomi v okolici Kranja.** Te dni ponoči je bilo vlomljeno v neko trgovino v Naklem pri Kranju. Vlomilec je odnesel za več tisočakov manufakturnega in galanterijskega blaga in pa nekaj gotovine. Pred dnevi je bilo vlomljeno tudi v hišo posestnika Antona Terana v Bistrici obč. Naklo, odkoder je tat odnesel 11 m dolg gonilni jermen in pa več različnega orodja. Teh vlomov je sumljiv neki Ivan Korče ki je doma iz okolice Cerknice, a je bil lansko leto nekje pri Kranju uslužben. Korče je poskušal nedavno vlomiti v pisarno na postaji v Dupljah pa je bil prepoden.

* **16 letna roparja.** Prejšnjo nedeljo sta bili napadeni učiteljici Nikica Bučarjeva in Elizabeta Bončinova, nameščeni na šoli v Tomišlju. Napad sta izvršila dva fantina, stara okoli 16 let. Učiteljici Bučarjevi se je posrečilo pobegniti, Bončinovo sta napadalca zgrabila ter ji vzela ročno torbico, v kateri je imela 26 din gotovine. Fantina sta torbico zakopala, denar pa zapravila. Ižanski orožniki so kmalu oba napadalca izsledili. Pokvarjena dečka sta orožnikom priznala zločin.

* **Zasledovan vlomilec.** Po Kamniku in okolici se je potikal mlajši tujec čednega obraza in dolgih črnih las, ki je govoril slabo slovenski, gladko pa nemški. Tujec se je vtihotapil v stanovanje krojaškega mojstra Karla Dolinška in mu ukradel nekaj obleke. Zvečer ga je zasačil v gozdu nad gradom oskrbnik, ki ga je prijel in ga hotel odvesti v občinski urad na Dob, pa mu je zlikovec pobegnil. Med begom je odvrgel vso ukradeno obleko razen hubertusovega plašča, ki ga je imel na sebi. V gozdu je pustil tudi kolo znamke »Elegance«, ki ga je najbrž tudi ukradel.

* **Za 10.000 dinarjev tri leta robije.** Mali kazenski senat v Ljubljani je obsodil 37-letnega, ločenega mlekarja Josipa Guselja, pristojnega v Ljubljano, na tri leta robije in v izgubo častnih državljanskih pravic za pet let zaradi tatvine, ker je 6. februarja letos ukradel natakarici Rozi Miklavčičevi 10.000 din in damsko uro.

* **Vlom na Brezovici.** Nedavno ponoči so neznanci vlomili na Brezovici v trgovino Valentina Zora. Odnesli so velike količine blaga, zlasti tkaninskega.

* **Vlom v davčno blagajno v Višnji gori.** Neznani tatovi so pred kratkim ponoči vlomili v blagajno davčne uprave v Višnji gori. Navrtali so veliko in malo blagajno. V prvi so našli 7030 dinarjev v bankovcih in drobižu, medtem ko je bila druga prazna. Vsa znamenja kažejo, da so vlomilci dva moška in neka ženska, ki so se na dan pred vlomom pripeljali z avtomobilom iz ljubljanske smeri in se ustavili blizu sodnega poslopja, v katerem ima svoje prostore davčna uprava. Avto je po kratkem postanku izginil, ponoči pa se je menda vrnil in se vnovič ustavil tik sodnega poslopja. Orožniki so našli sledove avtomobilskih koles pred sodiščem in čevljev na njivi za poslopjem, ni se pa dalo ugotoviti, v katero smer je po vlomu krenil avtomobil.

* **Vlom na Vidmu.** Na podoben način kakor pred meseci v gostilno Slavice Tomažičeve je bilo te dni vlomljeno v gostilno Rika Kužnika na Vidmu. Tatovi so vdrli skozi okno v posebno sobo in v shrambo, od koder so odnesli jestvine in perilo.

Slana je ugonobila cvetje zgodnjega sadja

Prehitro je prišla letos pomlad. Vse je začelo že pred tedni poganjati. Marelice so že odcvetele in imajo sadove. Breskve cvetijo. Prav tako češnje, razne vrste sliv, orehi in hruške. Le v hladnejših legah to sadje še ne cvete in jablane niso menda še nikjer pokazale cvetov. Razen tega je trta skoro povsod že močno odgnala.

Po toplih dnevih pa je naenkrat nastopil hud mraz s slano, ki je napravila veliko škodo, zlasti na prostem, med tem ko se je zatišij še izognila, ali jih vsaj ni občutneje prizadela. Najhuje občutijo to vinogradniki, ki žive le od vinske trte. Haloze bodo spet stradale. Res je sicer, da ima trta reservna očesca, ki tudi dado nekaj grozdja, a o dobri letini ni več govora. Zato bo treba pomagati vinogradnikom z odpisom davkov in s ceneno modro galico.

Hudo so prizadeti tudi tisti manjši kmetje v bregovitih legah, ki so jim češnje skoro edini vir dohodkov. Slana je češnje ponekod tako poparila, da ne bo niti enega sadu. Razen tega je na mnogih krajih močno poškodovana mlada detelja, kar je občutno za našega kmeta, ki že tako nekaj let sem ne pridela preveč krme. Pomlad se je začela torej s skrbjo, ki jo veča še sušno vreme.

Velikonočni pozdravi naših vojakov in rojakov iz tujine

Veselo veliko noč žele svojcem, prijateljem in znancem

Banja Luka. Slov. fantje vojaki: Osojnik Karlo (Sv. Lovrenc na Pohorju), Grozina Franc (Straža pri Krškem), Planinšek Franc (Zg. Sv. Kungota pri Mariboru), Hrovat Blaž (Šmarje pri Jelšah), Kuhar Martin (Kostajnica), Gorenc Jožef (Kržišče pri Krškem), Smrekar Anton (Litija), Bobek Anton (Sv. Jurij ob južni žel.), Povhe Alojzij (Ardro), Levstik Ivan (Boštajn ob Savi), Resnik Ivan (Leskovec pri Krškem), Verdev Franc (Polzela v Savinjski dolini).

Beograd. Slovenski fantje vojaki: Mohorko Karle (Ptujska gora), Vrhovec Ivo, Bučan Janez, Jovan Leopold (Št. Vid nad Ljubljano), Panžur Maks (Kamnik), Kuhar Anton (Kamnik), Bade Maks (Domžale), Juvan Edvard (Dobrljevo), Kolar Janez (Vojnik), Zegadišnik Ivan (Gornji grad), Kotnik Maks (Št. Janž pri Dravogradu), Bergamož Franc (Murska Sobota), Kerber Peter (Vuhred), Lah Avguštin (Ptuj), Ostarc Jožef (Ptuj), Tomanič Janez (Gerečja vas), Gregorec Franc (Sv. Tomaž pri Ormožu), Preden Henrik (Maribor), Adamič Maks (Konjice), Veberič Anton (Gornja Radgona), Robin Franc (Ptuj), Lampreht Franjo (Sv. Lovrenc na Pohorju), Hervol Jožef (Brežice), Robin Vinko (Pameče), Zupan Miha (Šmarje pri Jelšah), Levec Ivan (Trbovlje), Vrh Rudolf (Kamnik), Črček Avgust (Velika Nedelja), Kurnik Franc (Sv. Benedikt), Dolinar Matevž, Zemljič Jakob (Slatina Radenci), Fujs Štefan (Gornja Lendava), Komauer Josip (Slivnica pri Mariboru), Srečko Vajngerl (Sv. Barbara pri Mariboru), Korošec Karl, Školibar Ivan (Središče), Hrastnik Ivan (Sv. Martin, Maribor), Turnšek Franc (Gerečja vas), Zupan Jožef (Apače), Ajdič Mihael (Maribor), Vidovič Franc (Loka pri Mariboru), Podgrajšek Karel (Konjice), Pavlič Ivan (Obrež—Brežice), Osterc Jožef (Mala Nedelja), Keledník Štefan (Sv. Barbara v Halozah), Purg Janez (Majšperg), Kolar Karel (Maribor), Vinko Novak (Ptuj) in Pavšner Karlo (Ptuj).

Beograd. Balos Marija v splošni drž. bolnici.

Beograd. Nežka Glad.

Beograd. Orožniški podnarednik Dominik Koderman s soprogo Faniko.

Bitolj. Slovenski fantje vojaki: kaplarji: Topolnik Jožef (Bučečovci), Ajlec Viktor (Murščak), Flisar Ivan (Črnci), Ficko Franc (Vidonci), Kornhauser Viljem (Gornji Slaveči), Brglez Blaž (Podplat), Vrabl Ivan (Št. Ilj), Ružička Stanko, Hudi Ivan (Zagreb); redovi: Gaberc Anton, Janežič Alojz (Veržej), Hodnik Karlo, Petek Martin (Sovjak), Novak Franc (Lukavci), Kotnik Franc, Kurnik Martin, Ružman Vinko (Gornja Radgona), Lipovec Janez (Kamenščak), Jurša Ivan (Prnozlavci), Gaber Štefan (Cankova), Horvat Anton (Dolnji Slaveči), Žekš Andrej (Šalamenci), Vajngerl Ivan (Št. Ilj), Gričnik Albin (Resnik), Žižek Karlo, Petek Viktor (Maribor).

Bogdanci — Djevdjelija. Orožniški narednik Franjo Krevs (Biška vas pri Mirni peči) s soprogo Pepco (Pleterje pri Krškem), kaplarja Perpar Stanko (Korita pri Dobrniču), in Kočevar Izidor (Križevska vas pri Metliki).

Boljevac. Rozalija Žibret.

Bratljevo. Orožniški podnarednik Tanšek Štefan (Tratna pri Grobelnem).

Bregi. Rudarji premogovnika Mirne: Božičnik Jožef in Ivan, Jakšič Jožef, Žužek Franc, Alojz in Ciril, Hribšek Franc, Pusar Karel, Ivačič Franc, Zupanc Rudolf, Trefald Franc, Frlin Avgust, Štrban Franc, Grčer Lovro in Friderik, Povhe Alojz, Dvoršak Jožef, Juvan Franc, Garaj Juro, Klančišar Alojz, Gomzej Janez in Bratkovič Franc.

Brežat. Orožnika Lupše Valentin (Pilštanj) in Hvala Franc (Murska Sobota) in gospa Franca Marija, rojena Jurkovičeva (Slatina Radenci).

Brinje. Orožniški podnarednik Roman Rot s soprogo Pepco (Studenec), kaplar Florjančič Franc (Sv. Urh pri Mokronogu), Retelj Karlo (Ziri).

Čačak. Ludvik Slanar (Ivanjkovci) in Marica Šbil (Serdica).

Djakovica. Slovenski fantje vojaki: Škrabl Feliks (Maribor), Kovačič Ivan (Polenšak pri Ptuju), Hanžel Martin (Mala Nedelja pri Ljutomeru), Ozmec Tomaž (Križevci pri Ljutomeru), Podkrižnik Martin (Rogatec) in Svenšek Andrija (Žetale).

Djakovica. Franjo Rojs (Cerovec pri Ormožu), Bobjar Stanko (Mala Nedelja pri Ormožu), Pavluc Miha (Negova pri Radgoni), Sinko Alojz (Ščavnica pri Gornji Radgoni), Lah Pavel (Pilštanj).

Hrtkovci. Orožniški podnarednik Letič Ignac (Sv. Vid pri Ptuju), orožnika Borštnar Stanko (Zavinje, Zagorje ob Savi) in Lovšin Ludvik (Ribnica pri Kočevju).

Kragujevac. Slovenski fantje podnaredniki: Rožman Jožef (Grm), Mulec Franc (Maribor) in Grčar Tita (Ljubljana).

Kruševac. Slovenski fantje vojaki: kaplarji: Srdinšek Franjo (Ptuj), Vesenjak Maks (Zamošani pri Ptuju), Kotnik Ivan (Vitanje pri Celju), redovi: Benc Milan (Rogaška Slatina), Kuhar Martin (Borovec pri Ptuju), Kuster Franjo (Obrež), Borštnik Ivan (Škoflja), Tržan Anton (Dobje pri Planini), Črnilec Stanko (Bistrica pri Tržiču), Vodopivec Ivan (Poljčane).

Kruševac. Slovenski fantje vojaki: Šalamun Zvonko (Ptujska gora), Martenec Ivan (Rudnik pri Ljubljani), Toporiš Vinko (Srednja vas), Novak Maks (Primskovo), Novak Miha (Šmarje pri Jelšah), Šrejner Alojz (Sp. Voličina), Tros Franc (Sv. Bolfenk v Sl. goricah), Lukman Franc (Sv. Bolfenk pri Središču), Nemec Janez (Sv Vid pri Ptuju), Vrbajnščak Franc (Branoslavci), Oblak Janez (Drenov grič), Jurs Konrad (Maribor), Rus Janez (Straža), Dajčman Jožef (Sv. Marjeta ob Pesnici), Rajko Franc (Studenci pri Mariboru), Matulj Jurij (Konjice), Benkič Josip (Šalamonci), Stanič Franc (Vižmarje), Jesenovec Jože (Št. Jošt nad Vrhniko), Istenič Franc (Hlevič pri Rovtah), Kisovar Viktor (Hoče), Velej Avgust (Slivnica pri Mariboru), Boltižar Kalman (Šalamonci), Unger Karlo (Št. Ilj v Sl. goricah), Grašič Janez (Sv. Tomaž pri Ormožu), Pintarič Rudolf (Sv. Tomaž pri Ormožu), Garem Anton, Zorko Anton (Globoko), Pfajfer Ivan, Bohorč Janez, Krejan Miha, Korbar Peter, Smolej Jožko, Plohl Peter (Bukovci), Bedrač Janez (Turnišče), Kernc Janez (Celje), Marenič Edvard (Otočac), Kovačič Leopold (Polskava), Svitelj Josip (Šmartno pri Slovenjgradcu), Remih Ivan (Rajhenburg), Klezin Franc (Laško), Vidovič Jože (Velika Varnica) Banič Janez, Turšič Ludvik (Vrhnika), Matiašič Alojz (Sv. Urban pri Ptuju), Skubic Jože Slivnica pri Šmarju), Brec Jakob (Sv. Barbara v Halozah), Cirinski Franc.

Kulina. Orožniški kaplar Martin Krumpak.

Mojstrana. Slovenski fantje vojaki — kaplarji: Bratec Josip (Loka pri Žusmu), Mencinger Alojz (Mislinje), Garmuš Polde (Dravograd), Knez Jože (Razbor pri Slovenjgradcu); redovi: Zorko Karel (Petrovče), Grobin Franc (Žusem), Kladnik Miha (Slivnica pri Celju), Dobelšek Rudi (Nova cerkev), Paradiž Polde (Slovenjgradec), Okrogelnik Franc (Dravograd), Gobčman Ignac (Velenje).

Nikšić. Slovenski fantje orožniki v patrolni šoli: Fertič Mirko (Dob pri Domžalah), Hiti Jožef (Osredek nad Cerknico), Nadu Iv. (Novo mesto), Zupan Benedikt (Rakek), Slak Ignacij (Trebnje), Prah Leopold (Celje), Ulaga Karlo (Sv. Lenart pri Laškem), Vidic Franc (Polje pri Brežicah).

Otočac. Slovenski fantje vojaki: kaplarji Ludvik Arlič (Škale), Černigoj Mirko (Litija), Čopar Alojz (Zagorje ob Savi), Viher Franc (Št. Janž pri Velenju), Božič Franc (Videm), Krajner Jože (Dravograd) in Podržaj Ludvik (Novo mesto); redovi: Žuža Vinko (Trbovlje), Doblekar Rudolf (Litija), Pirc Jože (Videm-Krško), Korene Ernest (Blanca), Podkrajšek Martin (Ponikva ob južni železnici), Šparovec Karel (Višnja gora), Bizjak Jože (Št. Jernej), Korelac Stanko (Litija),

Dolinšek Stanko in Anton (Št. Rupert) in Krnc Franc (Raka).

Rtanj. Jože in Roza Iršič (Konjice), Anton in Francka Pišotek (Konjice), Karel in Lenika Bukovšek (Konjice), Albin in Anica Klančišar (Sladka gora), Nežica Pahole (Sladka gora).

Rudnik Kupaonik. Cirar Franc, Štefan in Ivan (Cirkuše), Hiti Alojz (Osredek pri Cerk.), Vozel Franc (Slivna), Kozlevčer Pavle (Jarše pri Šmartnem), Novak Alojz (Šmarje pri Jelšah), Sajevec Rudolf (Zagorje ob Savi), Zajc Ivan (Zagorje ob Savi), Jazbec Jože (Sevnica), Prek Maks in žena Julka.

Sarajevo: Slovenski fantje vojaki: kaplar Viljem Jereb (Novo mesto), Ivan Lončarič (Teniče na Dr. polju), Jakob Zašak (Maribor), Ptičar Franc (Stoperce), Drečnik Ivan (Kamnik), Klopčič Ignac, Kalan Maks (Maribor), Škulj Aleksander (Vel. Lašče), Lenart Jožko (Maribor), Krajšek Mirko (Maribor).

Sarajevo. Malka Hrastovec (Križevci pri Ljutomeru).

Senjski rudnik in Ravna reka. Jože Bregar z ženo (Bučka), Maks Čepin z ženo in Karlo Gašek (Rajhenburg).

Sremska Kamenica. Orožniški kaplarji — gojenci orožniške šole: Janko Gramc (Sv. Križ pri Kostanjevici), Leopold Uršič (Vrholje pri Slov. Bistrici), Bogomir Beravs (Smokuč pri Bledu), Vinko Kmetec (Cirkovce na Drav. polju), Janez Mlakar (Pijovce pri Šmarju pri Jelšah), Anton Mohar (Ratež pri Novem mestu), Josip Gerdenc (Novo mesto), Janez Levar (Cerknica pri Rakeku) in Štefan Gojdina (Moravci pri Murski Soboti).

Tuzla. Slovenski fantje vojaki — kaplarji: Andrejc Štefan (Strukovci pri Bodoncih), Šterniša Franjo (Križevci pri Ljutomeru), Filipič Anton (Grabe pri Središču ob Dravi), Černec Ivan (Pobrežje pri Mariboru), Lovrenčič Ivan (Bačkova pri Sv. Ani), Lampret Franc (Rogaška Slatina); redovi: Zugman Franc (Sv. Ana v Slov. goricah), Črnčec Franc (Košaki), Berčko Ivan (Rogaška Slatina), Lipko Janez (Sv. Lenart v Sl. goricah).

Vitina Kosovska. Orožniški kaplar Franc Šmodiš (Bučečovci pri Ljutomeru).

Vina - Knjaževac. Orožniški podnarednik Franc Dobrovoljc (Mirke pri Vrhniki).

Vladimirovo. Orožniška podnarednika s soprogama Julij in Rezika Klepec, Andrej in Pavlina Vrbnik.

Zagreb. Gojenci podoficirske šole — kaplarji: Geister Reinhold (Rajhenburg), Lehotski Ivan (Črnci), Rahtev Ivan (Šoštanj), Puhan Alojzij (Bukovnica), Zemljak Franc (Gornja Radgona), Kristan Karlo (Ponkvica), Pirnat Jože (Višnja gora), Simonič Rudolf (Ljutomer), Povh Fridrih (Ljubljana), Petrnel Mirko (Dolenja vas), Škreblin Vlado (Celje), Gunčar Stanko (Krško).

Zagreb. Slovenski fantje, gojenci orožniške šole — kaplarji: Praznik Viktor, Jakoš Feliks, Hausenbach Anton, Arzenšek Franc, Krašovec Frančišek, Krašovec Anton, Štangar Fr., Plestenjak Jurek in Šoster Mihael.

Zemunik. Orožniški kaplar Puntar Franc.

★

Salzvedel (Nemčija). Vrbnjak Alojz, Horvat Martin, Jerič Jožef in Marija, Križanič Viktor in Alojz, Korošec Franc, Karel in Alojz, Vavpotič Anton, Menhart Roman in Rudolf, Vrbnjak Franc, Martin in Alojzija, Domanjko Karel in Franc, Žitek Franc in Andrej, Nedog Peter, Štuhec Marija, Berden Marija. Korošec Fanika in Kramberger Antonija (Hrastje Mota), Frank Rudolf (Radenci), Puhar Anton in Matija (Kapela), Hausman Janko (Rački vrh), Puhan Barica, Bagar Gizela (Rihtarovci).

Essen - Bergeborbeck (Nemčija). Jugoslovensko narodno društvo: Skrelovnik Jože, Obrol Anton, Polutnik Anton, Grahli Franc in Avgust, Lorber Franc, Hostnik Matija, Marn Anton, Podbevšek Janez. Boštjančič Anton, Lorger Florijan in Friderik, Jeras Franc, Plahutnik Karel, Kuga Franc in Janez, Stegeman Bernard, Sterman Friderik; Jugoslovensko žensko nar. društvo: Hauptman Lojza, Skerlovnik Ana, Sladič Roza, Koželj Julijana, Ravnikar Julijana, Pernuš Ivana s hčerjo Haniko, Obrol Liza, Kul Lojza, Polutnik Ana, Marn Jožefa s hčerami Marijo, Milko in Erno, Thein Marija, Verharen Ana, Kuga Helena, Emrich Roza, Boško Francka, Plahutnik Angela, Drobeš Ana, Tomasino Jožefa, Ceklan Ana.

Homberg - Hochheide in Merbeck (Nemčija). Društvo sv. Barbare in Bratovska ljubezen: vdove: Brenkova, Baharjeva, Klenovškova, Kosova, Kovačičeva, Moharjeva, Urbičeva in Vidmarjeva; rodbine: Breznikar Andrej, Breznikar Jožef, Belak Mihael, Borštnar Anton, Čebin Franc, Čebin Avgust, Flis Andrej, Hriberšek Franc, Kink Franc, Kink Martin, Hališnik Rudolf, Knez Anton, Keržišnik Anton, Klembas Jožef, Kukman Franc, Kovač Valentin, Kišek Ignac, Majdic Jožef, Majdič Franc, Mohorič Ivan, Martini Avgust, Malovrh Ignac, Mlakar Franc, Oblak Franc, Praznik Ivan, Roglič Martin, Šivak Alojzij, Šerak Karel, Tevih Ivan, Tori Franc, Verbe Franc, Kotnik Jakob, Kangler Filip, Leskošek Rok, Požek Jožef, Podreberšek Franc, Pribožič Valentin, Plahutnik Matija in Bajde Štefan.

Meerbeck (Nemčija). Dober Anton, Leskovar Alojzij, Smuk Jakob, Strmšek Franc, Ivančič Jernej, Fijavš Filip, Kozinc Ivan, Šarlah Jožef, Gradišar Anton, Kepec Jožefa, Avsec Marko, Fabinc Jožef, Jakob Franc, Rihter Ivan, Pili Jožef, Pretner Anton, Planinc Jernej, Umek Marjeta, Novšak Martin, Tratar Anton, Krivec Anton, Kurnik Franc, Zapušek Martin, Velaj Jurij, Sapatnik Martin, Zupančič Matilda, Šlaher Ivan, Kandušar Martin, Klavžar Franc, Bregar Rozalija Erjavc Dominik, Kladnik Franc, Kladnik Peter, Zajc Jožef, Vider Ivan in Slatnar Vid

Flensburg (Nemčija) Karel Budja. Jakob Krambergar in Antonija Žnidarič (Očeslavci pri Kapeli).

Gnigl (Nemčija). Roza Vogel.

Vietzen (Nemčija). Korošec Franc, Alojzij in Frančiška, Vavpotič Anton in Križanič Viktor (Hrastje-Mota), Bagar Gizela in Puhan Barica (Rihtarovci).

Casekow (Nemčija). Cmagar Ivan (Sv. Bolfenk), Šoštarič Alojz, Verzel Franc (Sv. Duh), Stajnko Janez (Sv. Križ), Mikl Franc (Mala Nedelja), Kežmah Anton (Sv. Jurij), Curin Fric (Presika).

Schwerin (Nemčija). Martin in Lojzka Vrbnjak (Hrastje-Mota), Franc Žitek (Hrastje-Mota), Ludvik Kolbl (Boračeva), Alojz Lang (Ropoče).

Oberhausen - Osterfeld (Nemčija). Predsednik Jugoslovenskega narodnega društva Jakob Šteh, podpredsednik in predsednica Ženskega narodnega društva Alojz in Marija Lunder (Trbovlje), blagajnik Arnšek Franc (Zgornje Ponikve), tajnik Franc Čater (Št Jurij ob južni železnici; Čater posebno pozdravlja svojce, ki so se iz Francije preselili nazaj domov, a ne ve njih naslova). prisednik Aram Ivan (Šoštanj) in vsi člani in članice obeh društev.

Homberg — Hochheide (Nemčija). Franc Vabič, Mihael Zupanc, Franc Podbregar, Jožef Filipič, Tomaž Jančič, Franc Schneider. Franc Bojc, Nikolaj Pegerl Jožef Gousar Jurij Grmadnik. Valentin Zupančič, Franc Kercner, Pavel Kožel, Jožef Gorjanc, Marija Kranjc. Marija Burkelc in Roza Toman; iz Merbecka: Avgust in Anton Krivc, Ivan Bedec in Valentin Pribožič.

★

Seclin (Francija). Etelka Čarni in Fančka Hari (Križevci v Prekmurju).

Jariolles (Francija). Ivan Svet (Slivce pri Rakeku), Jože Mikuž (Rakitna), Šparenblek Anton (Spodkrajnik pri Cerknici), Edvard Knap (Cerkinca) in Matevž Ule (Grahovo).

Scierie de la Herveline (Francija). Franc in Renata Poje z otrokom (Novi Kot).

Senlis (Francija). Banko Janez (Dankovci) in Wolf Karel (Žižki).

Nolleval (Francija). Josip Žagar, Franc Panter in Franc Troha (Gosači pri Čabru).

Eurville (Francija). Stalcer Jože (Naklo), Adam Janez (Jerneja vas), Mahne Anton (Goričica), Ilerščič Jakob (Unec), Žnidaršič Ivan in Frančiška (Podlož).

Merlebach (Francija). Rudar Lisec Jožko (Boštanj).

Seine Inferieuse (Francija). Knechtl Martin, Perger Rozika in Malec Ferona (Štrigova), Novak Josip, Novak Marija, Rob Stjepan, Miklin Franc in Anton in Ponkare Anton (Mihalovci), Zorec Anton in Jambrovič Karol (Sv. Miklavž).

Bourbon — Lancy (Francija). Alojz in Marija Flegar, Anton Kralj, Anton Vogrinčič, Jožef Vogrinčič, Štefan Gerlec, Ema Prelec, Fani Geder in Mila Vogrinčič (Gerlinci pri Cankovii).

Ardenes (Francija). Franc in Anton Janež, Anton Miklič (Stari kot), Franc Mlakar (Iga vas), Ivan Žagar (Prezid), Anton Trbežar (Makov hrib), Ignac Knaus, (Tometi) Ivan Fortuna (Čabar), Jože Volf in Anton Volf (Kamenski hrib), Franc Čop (Strojiči), Anton in Olga Trope.

Pancet la Ville (Francija). Ludvik Rac, Ludvik in Vilma Benko (Gornji Slaveči), Ana Slamoc (Kruplivnik).

★

Paturages (Belgija). Jožko Bricman (Prevalje), Franc Štampek (Nova vas), Rudolf Omerzu (Loče), Ivan in Marija Bricman (Prevalje), Ignac Planinc (Tirna), Blaž Kupec (Št. Pavel).

★

Lutterade (Holandija). Skobe Ivan in Frančiška (Laško), Garber Bogomir in Bibijana (Leše pri Prevaljah), Švikat Anton in Marija (Vuzenica). Konežar Metod in Katarina (Makole), Fele Vinc. in Štefka (Hrastnik), Podbevšek Blaž in Terezija (Trojane).

Naši na tujem

Iz kolonij naših rojakov v Ameriki

Cleveland, marca.

Nedavno ponoči je bil v Clevelandu v neki restavraciji ustreljen raznašalec lista »Plain Dealer« Jakob Legan. Pokojnik se je rodil v Clevelandu in je bil oženjen. Štel je 28 let. Zgodilo se je takole: Najprej je prišel v restavracijo neki mladenič in naročil kavo. Kmalu za njim je stopil v lokal še njegov pajdaš. Ta je potegnil samokres in zakričal: »Roke kvišku in da se mi nihče ne gane!« Prvi tolovaj je ta čas stopil k blagajni, iz katere je vzel 20 dolarjev. Prav tedaj je pa stopil v restavracijo Legan, ki najbrž ni vedel, kaj se godi. Položil je list na mizo in se obrnil, da bi šel. V naslednjem trenutku je pa eden izmed tolovajev ustrelil in nesrečni Legan je obležal na mestu mrtev. Poleg žene zapušča očeta Jakoba in mater Julijo, rojeno Klemenovo, dva brata in sestro.

V Milwaukeeju se je obesil Anton Turk, star 56 let, doma iz Lačje vasi v Savinjski dolini. Kaj ga je pognalo v smrt, ni znano. Po poklicu je bil krojač, toda zadnji dve leti ni delal V Milwaukeeju zapušča ženo, šest sinov in tri hčere.

V Yukonu je vlak povozil Franceta Capudra Pokojnik je štel 50 let Doma je bil iz Zgornje Javorice pri Moravčah.

Blizu Clevelanda pa je povozil vlak Rudolfa Urbana. Žena Marija ga je tri tedne pogrešala in šele potem je obvestila policijo, ki je kmalu ugotovila, da leži Urban mrtev v mrtvašnici. Njegovo truplo so našli na železniški progi. Ne ve se točno, ali je skočil sam pod vlak ali pa se je ponesrečil.

V premogovniku Pinnacle Colu je ubilo Franceta Berganta. Podsula ga je debela plast premoga in čez dve uri je v bolnišnici umrl. Rodil se je v Ameriki, kjer zapušča ženo in hčerko.

Na farmi v Arcadia Kansasu se je smrtno ponesrečil Karel Pance, star 52 let, doma iz Zagorja ob Savi. Ubilo ga je drevo, ki ga je hotel posekati. Pokojnik zapušča ženo in tri sinove.

V Clevelandu so umrli: Jože Povh, star 55 let, doma iz Obrežja; Primož Pust, star 70 let, doma iz Dolenje vasi pri Ribnici; Ana Žagarjeva, rojena Bradačeva, stara 56 let,

doma iz Lešje vasi pri Krki; Lojze Rehar, star 69 let, rojen v Trgu pri Vipavi; Frančiška Skiambova, rojena Vasova, stara 53 let, doma iz Petrovč pri Celju; Janez Tekavčič, star 48 let, doma iz Rodij pri Hinjah; Jože Sankovič, doma iz Jelšan na Primorskem, in Jakob Kropar, star 74 let, doma iz Kranja.

V Clevelandu so imeli nedavno lepotno tekmo in je bilo razglašeno za najlepše dekl v Clevelandu Slovenka Bernardina Komanova. K tekmi se je bilo priglasilo 55 lepotic, a razsodniki so jih pripustili k nji samo 14. Komanova je kot nagrado prejela 75 dolarjev, hkratu je pa potovala brezplačno z letalom v Newyork in nazaj. V Newyorku je imela v enem izmed najlepših hotelov tri dni brezplačno stanovanje in hrano.

V Kemmererju se je obesil Tone Bertič, star 45 let. Pred leti je delal v Superiorju, kjer se je ponesrečil, da je izgubil eno oko.

V Girardu v državi Ohiu je bil oropan slovenski gostilničar Janez Košin, ki ima gostilno v slovenskem narodnem domu. Trije tolovaji so prišli v gostilno, ko je Košin menjaval čeke delavcem ob plačilnem dnevu. Imel je 2.500 dolarjev v gotovini. V gostilni je bilo tedaj okrog 30 slovenskih delavcev. Roparji so jih prisilili, da so stopili v kot, potem so pa oplenili Košina.

V Pinacleu je v premogovniku zasula plast premoga Franceta Berganta. Tovariši so mu takoj priskočili na pomoč in ga odpeljali v bolnišnico, kjer je pa čez nekaj ur izdihnil. Pokojnik zapušča ženo in nedoletno hčerko, v Kansasu pa očeta, mater in več bratov in sester.

V Jollietu je šel Štefan Vertin kropit svojo sorodnico Barbaro Težakovo. Ko se je vračal, mu je postalo slabo. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer je izdihnil.

Star vestfalski rojak je preminil

Oberhausen-Osterfeld, aprila.

Pretekli mesec nas je za vedno zapustil zvesti član našega Jugoslovenskega društva in vnet bralec »Domovine« g. Pongrac Naglov. Štel je 71 let in je skoro 40 let preživel v Nemčiji. Po rodu je bil iz Braslovč.

Predsednik našega društva g. Jakob Šteh mu je ob grobu z lepim vencem v rokah in pod krasnim praporom Zveze jugoslovenskih narodnih društev v Nemčiji govoril lepe poslovilne besede. Zlasti je naglašal, da je bil pokojnik zmerom nacionalen mož. Kako je bil rajnki priljubljen, je pričal njegov pogreb, ki se ga je udeležila množica ljudi. Poslovit se je prišel od rajnkega tudi naš zvezni predsednik g. Bolha. Rajnkemu marljivemu društvenemu delavcu bodi lahka tuja zemljica!

BANKA BARUCH

11, Rue Auber, Paris (9e)

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem denarnem kurzu. Vrši vse bančne posle najkulantneje. Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune Belgija: št. 3064-64 — Bruxelles; Francija št. 1117-94, Paris; Holandija, štev. 1458-66 Med Dienst; Luksemburg: št. 5967, Luxembourg. Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice.

Popotnikova torba

Visoška gospa je umrla

Poljane, aprila.

Tako je šel glas pretekli petek dopoldne od hiše do hiše, ko je prispela žalostna novica v Poljane, da je v Ljubljani umrla ga. Franja Tavčarjeva. V nedeljo popoldne že proti večeru so jo pripeljali na njeno ljubljeno Visoko in jo položili k večnemu počitku v grobnico ob robu vedno zelenega jelovega gozda poleg njenega ljubljenega soproga pisatelja dr. Ivana Tavčarja.

Kako je bila rajnka, ki je bila za svoje zasluge imenovana za častno dvorno damo in je imela različna odlikovanja, priljubljena in spoštovana, se je pokazalo ob njenem zadnjem slovesu na Visokem, kamor je prihitela ogromna množica ljudi iz vse Poljanske doline, da izkaže zadnjo čast visoški gospe. Žalostno so ji peli zvonovi poljanske cerkve in cerkve sv. Volbenka.

Pred dvema mesecema, ko je slavila svojo 70-letnico, se je pripeljal v Ljubljano poln avtobus Poljancev, da ji izkaže svoje spoštovanje. Tedaj pač nismo mislili, da se bo tako kmalu poslovila s sveta.

Vsa srečna je bila, kadar je čez poletje prebivala na Visokem. V prejšnjih časih je Tavčarjeva družina često obhajala božične in velikonočne praznike na Visokem. Tudi letos se je rajnka že veselila, da bo v miru praznovala veliko noč tu.

Kadar je bivala na Visokem, so se zatekali k njej domačini po nasvete ter iskali pri njej pomoči v stiski. Za vsakogar je imela prijazno besedo, za vsakogar se je zavzela, če se mu je delala krivica ali je bilo treba zastaviti besedo na odločilnih mestih za to ali ono upravičeno reč. Vsakemu siromaku je rada pomagala z darilom. Ni izgubilo le Visoko svoje skrbne in gostoljubne gospodinje, temveč je izgubila tudi Poljanska dolina svojo dobrotnico, za katero zdaj iskreno žaluje vsa Poljanska dolina. Slava spominu blage visoške gospe!

Hčerkino govorjenje je razkrinkalo očeta

Stražišče, aprila.

V Bašarjevo hišo v Stražišču poleg Kranja se je nedavno naselil 35letni delavec Jugobrune Franc Medved z ženo in 7letno hčerko Tilko. Delo je imel zdaj podnevi, zdaj ponoči, zato ni bilo čudno, da je odhajal zvečer z doma, pač pa je bilo marsikomu sumljivo, kako si je mogel stanovanje opremiti tako razkošno. Tudi njegova hčerkica se je rada ponašala z lepimi oblekami in je navadno rekla svojim tovarišicam, da bo imela še mnogo lepih oblek, ker je doma še mnogo svile. To Tilkino pripovedovanje je slišala tudi neka preddelavka v Jugobruni in je zadevo naznanila ravnatelju.

Nedavno noč je imel Franc Medved službo. Ko je prišel domov, je spal čez opoldne, tedaj pa se je pojavil v njegovem stanovanju orožnik, ki mu je povedal, da je obdolžen tatvine. Medved je začel mirno zatrjevati, da so orožniki v zmoti. Prav tako je bil miren, ko so začeli preiskovati stanovanje. V obeh sobah in kuhinji niso našli ničesar sumljivega. Le to se jim je čudno zdelo, da ima Medved dva radijska aparata. Zahtevali so račun o kupljenih aparatih. Medved je imel le en račun. Na vprašanje, kako je prišel do drugega aparata, je odgovoril, da ga je kupil od nekega trgovca v Ljubljani. Pri nadaljnjem zasliševanju pa je izjavil, da ga je kupil na ljubljanski železniški postaji od neznanega fanta.

Ker je na ta način prišel Medved v protislovja, so ga orožniki odvedli na stražnico, kamor so poklicali tudi g. Jereba iz Gorenje Save, kateremu je bil svoječasno ukraden radijski aparat. Gosp. Jereb je spoznal, da je aparat njegov, zato so šli orožniki še enkrat na Medvedov dom, kjer so pregledali tudi podstrešje in res našli pod deskami veliko množino svilenega blaga in posteljnih pregrinjal, ukradenih v Jugobruni, razen tega pa več parov čevljev, ukradenih pri Eliti, v Bat'ovi in Savnikovi trgovini v Kranju.

Po daljšem zasliševanju na stražnici je Medved naposled priznal, da ni ukradel samo radijskih aparatov, marveč da je zagrešil kar 26 vlomov, skupno s svojima svakoma Zorcem in Bregarjem. Orožniki so nato aretirali tudi ta dva, ki sta spričo neovrgljivih dokazov priznala, da sta kradla in vlamljala po Kranju in okolici. Izdala sta še svoje tri druge pajdaše pri tatvinah. Vsi skupaj pa so naposled povedali, da imajo največ ukradenega blaga shranjenega v neki jami v Primskovem. V jami so našli orožniki izredno veliko množino blaga, največ iz Jugobrune.

Z razkrinkanjem te tatinske tolpe so pojasnjene vse tatvine tu okrog, razen vloma v Nabavljalno zadrugo in tatvine pri Bedenku. Dalje se je dognalo, da je bil vodja tolpe Franc Medved. Ljudje so veseli, da so kranjski orožniki polovili nevarne dolgoprstnike.

Namesto izčrpanega premogovnika se odpre nov

Zagorje, aprila.

V Zagorju sta dva premogovnika Trboveljske premogokopne družbe, Kotredež in Kisovec. V obeh je zaposljenih 700 rudarjev, od teh v Kisovcu samem okrog 300. Družba je že pred leti iskala premog v bližini. Odkrili so pod Loko velika ležišča in družba je bila pripravljena založiti v novi premogovnik večji znesek.

Kazalo je, da bodo rudarji lahko takoj dobili delo v novem premogovniku, ko bodo prenehali delati v Kisovcu. Toda nastale so ovire. Premogovna ležišča so blizu potoka Medije. Vhoda v premogovnik ne morejo izkopati neposredno ob Mediji, zato je družba morala odkupiti več manjših zemljišč. Vse je šlo precej gladko od rok, le posestnik Sršen se je upiral prodati. Brez odkupa njegovega posestva pa ne morejo odpreti premogovnika.

Pred dnevi sta zastopnik družbe in posestnik bila že pri notarju v Litiji, da bi podpisali notarsko pismo. Družba je še nekaj primaknila ter je ponujala za posestvo zadovoljivo vsoto. Toda kupna pogodba se spet ni sklenila. Nazadnje pa je v veliko zadovoljstvo vsega Zagorja le prišlo do sporazuma. Zdaj bodo lahko nadaljevali začeta dela. V novem premogovniku bodo lahko dobili delo vsi rudarji iz Kisovca in morda jih bo treba še več.

Haloško pismo

Sv. Barbara v Halozah, aprila.

Na poslovilnem večeru 30 marca se je poslovil od Barbarčanov dosedanji komandir tukajšnje orožniške postaje narednik g. Ilija Alvir. Premeščen je v Donjo Pračo v Bosni. Tukaj je služboval od leta 1935. V tem času je zelo omejil tatvino, saj je spravil za zapahe vrsto tatov, in to celo iz savske banovine. Za vse to smo mu iskrena hvaležni in mu želimo na novem mestu obilo zadovoljstva. G. Ilijo Alvirja bodo zelo pogrešala tudi naša društva in vsi, ker je bil prijeten družabnik.

Istočasno smo pozdravili novega komandirja narednika g. Jožeta Zabavnika, ki je po rodu iz Kamnika. Želimo mu dobrodošlico. Prepričani smo, da bo enako kakor njegov prednik ustrežljiv Barbarčanom.

Sokolska četa je sklenila, da v okviru Petrove petletke zgradi lastno dvorano za gledališke predstave in predavanja s prostori za knjižnico, kar je le pozdraviti. Ker pa so Haloze zelo ubožne, ne bomo mogli iz lastnih sredstev doseči svojega smotra. Zato smo se obrnili na druge edinice, na ustanove in na zasebnike s prošnjo za podporo. Vsak sokolski prijatelj, ki le malo pozna haloške razmere, bo poslal majhen dar. Pošljete lahko s čekovno položnico, ki se kupi na pošti. Na položnico napišite naslov »Sokolska četa Sv. Barbara v Halozah« in številko čekovnega računa 17.662.

Dela v vinogradih so spričo trajno lepega vremena končana. Tudi pomladna opravila so že dovršena, tako da ljudje nimajo sile z delom kakor prejšnje leto.

A. P.

Po Sloveniji gre glas: »Domovina« je za nas

Kadar skoči letalec 10 kilometrov globoko

Skakanje iz letal ni danes več posebno vznemirljiva zadeva, čeprav je res, da ni mnogo takih, ki bi si upali skočiti 10.000 metrov globoko. Skakalci s padali pripovedujejo, da jih tak skok nič več ne plaši, pač pa imajo od njega nekako tak užitek, kakršnega ima dirkalec, preden začne dirkati, ali pa pisatelj, preden se dvigne zastor na odru, kjer bodo igrali njegovo gledališko igro. Pripovedujejo, da je nepopisno lepo, ko se človek zavihti na krila letečega letala visoko v zraku ter se s krili nato požene proti zemlji, kamor začne padati kakor meteor.

Ko se potem z glasnim pokom odpre padalo ter zadrži naglo padanje, se človeku začne zdeti, kakor bi se lepo zibal in plaval kje na varnem. Le počasi pada na zemljo. Šele takrat, ko se bliža zemlja, je treba misliti na udoben pristanek, saj pada še zmerom sedem metrov na sekundo, torej dovolj naglo, da se človek, ako je neroden, lahko pošteno potolče. V tem je prava nevarnost tega padanja. Če si nepazljiv ali neroden, se lahko poškoduješ, dasi velike nevarnosti za življenje ni več.

Dandanes se že izdelujejo taka padala, ki so dovolj zanesljiva. Seveda se še dogaja, da se med 1000 padalci eden ali drugi ponesreči po golem naključju ali pa je take nesreče kriv lahkomiselni padalec sam, ker se je preveč igral s svojim življenjem.

Najviše se je doslej iz letala spustil s padalom na zemljo Francoz s privzetim imenom James Williams. Prvič je skočil 8400 metrov globoko. Poizkus se je izvršil blizu mesta Chartresa. Letalo, je vodil letalski kapitan Michy. Ko sta bila natančno 8400 metrov visoko, je kapitan vprašal Williamsa: »Pripravljen?« Nato je Williams odgovoril: »Pripravljen!« Ne da bi bil le količkaj okleval, se je Williams iz letala vrgel v strašno globino pod seboj. Celih 141 sekund je padal proti zemlji kakor kamen. Toliko časa je potreboval, da je padel 8000 metrov globoko, iz česar se da izračunati, da je padal na zemljo z naglico več kakor 204 kilometrov na uro. Ko je padal, ni prav nič vedel, kje je zgoraj in kje spodaj. Skrbno pa je pazil na svojo zapestno uro, ki je kazala, koliko časa je padal in kako visoko je bil. Docela hladnokrvno je pri 400 metrih nad zemljo potegnil padalo, ki se je takoj odprlo, nato pa se je počasi začel bližati zemlji, kamor je srečno pristal.

Nekaj dni za tem je ta Francoz napravil nov poizkus. Tokrat je skočil iz letala, ki je bilo 10.600 metrov visoko, ter je odprl padalo šele, ko je bil samo 200 metrov nad zemljo. Tudi tokrat je srečno in brez nezgode pristal. Dve minuti in 50 sekund je bilo preteklo, ko je odskočil z letala in odprl padalo. Torej je skoro tri minute padal po zraku kakor kamen. Padal je s povprečno hitrostjo nad 200 kilometrov na uro. Od trenutka, ko je odprl padalo in stopil na tla, je preteklo le 13 sekund Razume se, da 10.600 metrov visoko človek ne more dihati in je v taki višini tudi tako mrzlo, da bi bil zmrznil, če bi ne bil primerno napravljen. Zato je imel s seboj napravo za dihanje.

Williams se vadi v padanju že več let. Sam Williams pripoveduje o svojih vajah za skakanje in o svojem skoku iz višine 8400 metrov tole: »Da človek lahko skoči tako globoko in da čim pozneje odpre svoje padalo, je treba dolgotrajne vaje in pa najskrbnejše opreme. Že davno sem se pripravljal na skoke iz takih višin. Vsak dan sem skakal iz višje višine. Ko sem začel skakati iz višine 5000 metrov, sem moral jemati s seboj že napravo s kisikom za dihanje in pa električno segrevano obleko. Ko sem na svojem časovnem kazalu opazoval čas, sem sproti izračunaval, kako visoko sem še. Vendar pa mora človek biti močno hladnokrven, da potegne vrvico, s katero se odpira padalo, v tako nizki višini in še prej. Ker sem padal z naglico 57 metrov na sekundo, sem bil samo še sedem sekund ali 400 metrov oddaljen od zemlje. Zemljo sem videl pred seboj, kako se je naglo večala. Vendar ves čas padanja nikdar nisem imel občutka, da padam, marveč se mi je zdelo, da me vihar nosi po zraku, in sicer enkrat z nogami naprej, drugič pa z glavo. Nazadnje pa se mi je le posrečilo, da sem še sam začel nekoliko krmariti in se zravnavati. S svojimi rokami sem začel kriliti po zraku ter se tako rekoč opiral na zračno plast, kakor delajo padajoči ljudje.«

Sesalci izumrjejo, žuželke ostanejo

Če malo pomislimo na dognana dejstva, kako silno se je zemlja v svojih ogromnih tisočletjih izpreminjala, pač ne moremo trditi, da bo človek živel na zemlji večno. Doba, ko so na zemlji živeli tudi mamuti, kakršnega kosti so odkopali pri Kamniku, je minila. Zato je verjetno, da tudi današnja doba sesalcev ne bo trajala večno.

Tako bo izginil nekoč s površja tudi človek. Vse ima svojo pot od zibelke do groba. Tudi človeku se utegne primeriti, da se zaradi izpremenjenih življenjskih pogojev sednjič ne bo mogel več razvijati in da bo izumrl. Celine bodo dobile, kakor prerokujejo učenjaki, čisto drugačno lice in obliko. Ali mar Anglija ni bila nekoč tudi združena z evropsko celino ali pa Avstralija z azijsko! Plimo in oseko bo morda čez tisoč in tisoč let povzročila kakšna druga luna, kakor nam sije danes, toda človeško oko te izpremenjene zemlje ne bo več gledalo, ker človeka več ne bo. Nekateri učenjaki pravijo, da za to dobo sesalcev in človeka utegne priti dolga doba žuželk.

Bolnike s kužno boleznijo je strogo ločiti od zdravih

Vsak človek, ki oboli za kakšno nalezljivo boleznijo, predstavlja novo izhodišče za okuženje drugih. Človek, ki je bolan za kakšno takšno boleznijo, pomeni torej stalno nevarnost za druge osebe.

Da se prenos bolezni na drugega človeka prepreči, je treba bolnika od zdravih ljudi strogo ločiti ali osamiti. Tudi v bolnišnici ga je treba postaviti v isto sobo le z bolniki, ki imajo isto bolezen. Dvomljive primere je treba obravnavati vedno kakor prave kužne in tudi v tem primeru moramo bolnika osamiti, dokler se jasno ne pokaže, da njegova bolezen ni nalezljiva.

A tudi osebje, ki streže okuženim bolnikom, ne sme priti v dotiko z drugim osebjem, ker more baš neposredna okolica nositi povzročitelje bolezni v sebi Zelo pogosto so strežniki »nositelji bacilov«, čeprav sami morda niti ne obolijo Če iz zunanjih vzrokov ti ukrepi previdnosti niso mogoči, tedaj je strežno osebje dolžno, da se vestno in strokovnjaško očisti vseh bolezenskih klic, ki se ga držijo, to se pravi, da se mora razkuževati.

Posebej je treba omeniti še šolski obisk v primerih, da se je v kakšni družini pojavila nalezljiva bolezen. Starši bi se morali vedno zavedati, v kakšno nevarnost spravljajo součence svojega obolelega otroka, če dopuščajo temu navzlic bolezni ali pa njegovim bratom in sestram, da obiskujejo šolo. Tudi če otroka, ki je prestal bolezen, prekmalu pošljejo v šolo, ogražajo s tem druge otroke. Upoštevati je treba to, kako bi ravnali v svojimi zdravimi otroki, če bi se primerilo, da bi kateri izmed njihovih sošolcev obolel. Gotovo jih ne bodo zaradi tega pošiljali v šolo, dokler bi ta ne ukrenila vsega potrebnega, da se prenos bolezni prepreči. V šolah se še vedno dovolj pogosto pojavljajo kužne bolezni, in baš zavoljo tega je previdnost umestna.

Kako se je zabavala hči ameriškega milijonarja

Neki znamenit ameriški detektiv si je pred kratkim kupil v Nizi vilo in se tam naselil. Mož hoče po svojem dolgoletnem mučnem delu uživati mir, ki ga je gotovo potreben. Dasi je menda dal slovo detektivskemu stanu, vendar ne misli mirovati. Začel je pisati svoje spomine, ko je kot detektiv deloval na ladjah neke ameriške paroplovne družbe.

Kot ladijski detektiv je imel priložnost priti v stike z najrazličnejšimi ljudmi. Najbolj čudna prikazen v vsem njegovem delovanju pa je bila hči nekega ameriškega milijonarja, ki je imela to muho, da se je rada vtihotapljala na velike parnike ter se zastonj vozila po svetu. »Moja naloga je bila,« piše detektiv v svojih spominih. »pred odhodom vsako ladjo natančno preiskati in omenjeno gospodično poslati na suho, preden je parnik odplul. Ženska pa je bila tako čudovito spretna, da si je znala najti najbolj posrečena skrivališča. Večkrat smo jo mogli najti le po naključju. Gospodični je bilo ime Daisy ter je bila za vse kapitane pravi strah. Možje, ki so odgovorni za ladjo, so se je zmerom silno bali. Na neki ladji smo gospodično Daisy našli v ledenici. Dekle se je v ledenici, kamor se je bilo skrilo, prav slabo počutilo. Začelo je klicati na pomoč. Če bi njegovih klicev ne bili slišali, bi bilo prav gotovo zmrznilo. Že pol mrtvo so mladenko potegnili iz ledenice in jo spravili na krov. Tukaj se je na ves glas zasmejala, ko je videla, da smo jo prepozno našli, ker je parnik že plul po širokem morju. Drugič se je skrila v skladišče neke tovorne ladje. Toliko, da se niso nanjo podrle in jo zmečkale železne traverze.«

Detektiv je čudaško deklico nekoč vprašal, zakaj uganja take norčije, ko je vendar dovolj bogata, da si vožnjo s parnikom lahko plača. Dekle pa je odgovorilo: »Vi ne veste, kako me take reči mikajo in vesele!« Po teh besedah se je veselo zasmejala in začela detektivom pripovedovati, kaj je vse že počela in koliko detektivov in kapitanov je že prepeharila.

Sirota in dvanajst mesecev

Pripovedka

Živela je nekoč deklica Ivanka, ki ji je njena ljuba mamica umrla, ko je Ivanka štela šele 10 let. Njen oče se je po preteku enega leta oženil in deklica je dobila pisano mater, ki je privedla seboj hčerko Špelico, dve leti starejšo od Ivanke. Pisana mati in njena hčerka sta zelo sovražili Ivanko, zlasti, ker se je ta razvijala v krasno dekle. Vsak dan ji je mačeha nalagala huda dela, a jesti ji je dajala, kar je ostajalo njej in njeni hčerki.

Tedaj pa je umrl tudi oče in zdaj se je Ivanki godilo še huje. Mačeha in hči sta kar tekmovali v tem, katera jo bo bolj mučila.

Bilo je decembra. Sneg je ležal po hribih in dolinah. Mraz je pritiskal, ljudje in živina so se greli na toplem v hišah in hlevih. Mačeha pa je zaukazala Ivanki, da mora iti v gozd nabirat jagode. Sklenili sta s Špelico, da se na tak način znebita Ivanke, ki pač mora v gozdu pri iskanju jagod od mraza umreti.

Ivanka se je napotila z žalostnim srcem v gozd. Gazila je sneg do kolen, ker ni bilo nobene gazi. Mačeha in njena hčer sta veselo gledali za njo, češ, saj se ne vrne več.

Deklica je po dolgem in napornem potu prišla v gozd. Iskala je jagode dolgo, dolgo in zašla bolj v sredino gozda. Tu je zagledala ogenj in okoli 12 mož. Od strahu je skoro omedlela. Eden izmed mož pri ognju ji je pomignil, naj pride bliže. Deklica, ki se je tresla od mraza, se je počasi in boječe bližala ognju, da si ogreje premrle ude.

Ko je stopila do ognja, je videla, da je sedel na najvišjem stolu bradat mož, ki je imel v rokah palico. Ta jo je vprašal, kaj išče v gozdu v tem mrazu. Deklica mu je z žalostnim glasom povedala naročilo mačehe. Tedaj je poklical bradati mož, ki je bil mesec december, nasproti sebi sedečega moža, naj ta sede na njegovo mesto. In glej čudo, ko je ta sedel na najvišji stol, je ves gozd zazelenel. O snegu ni bilo več ne duha ne sluha. Povsod po gozdu so rasle rdeče jagode.

Deklica je strmela. Mož, december, pa ji je velel, naj si hitro nabere jagod. Deklica si je napolnila košaro in se z veselim srcem vrnila k dvanajstim možem, katerim se je iskreno zahvalila za pomoč. Možje so ji razložili, da so letni meseci. Med tem je zopet sedl mesec december na najvišje mesto, gozd se je zopet pokril s snegom in mraz je začel znova pritiskati.

Z veselim srcem je gasila Ivanka sneg proti domu. Že od daleč sta jo zagledali mačeha in njena hči ter se jezili, ker se jima nakana ni posrečila. Ko jima je Ivanka izročila rdeče jagode, sta se obe čudili, kje jih je dobila. Deklica jima je odkrito povedala, da ji je pomagalo 12 mož, sedečih ob ognju.

Špelica je sklenila, da bo tudi ona šla po jagode. Mačeha jo je toplo oblekla in ji dala s seboj jestvin. Ko je prišla Špelica v gozd, je zastonj iskala ogenj in može. Od mrazu je v gozdu padla na tla in zmrznila. Ker je ni bilo nazaj, se je odpravila na pot še njena mati. Pa tudi njo je zadela ista usoda. Ivanka je ostala sama na domu in rešena svojih mučilk pridno delala in pošteno živela.

Kvakač iz Erindija

Afriška živalska zgodba

Kvakač iz rodu volovskih žab je sedel v sočni travi napol v vodi Erindija. Opoldansko solnce je žarelo, in Kvakač je zadovoljen pljuskal s sprednjimi plavutmi po mlačni mokroti.

Na njegovem telesu se je še poznala dolga postna doba. Ves hladni čas do avgusta in potem suhi del vroče dobe do srede decembra je prebil globoko v zemlji. Toda nato so padle neverjetne množine dežja na zemljo in počasi je pritekla mokrota tudi do njegovega zavetišča. Tedaj se je zbudil. S težavo se je prebil na površje in zdaj uživa toplo vlago, po kateri je tako dolgo hrepenel.

Frrr... Ena izmed malih ptic z dolgim okrašenim repom je švignila od roba vode v grmovje. Travno bilko je imela v kljunu. Gori v vejevju drevesa je obstala.

»Aha,« je pomislil Kvakač, »mnogo dežja bo, če si ptica plete gnezdo gori!« Kvakač je namreč lani pogosto prisluškoval ljudem, ko so počivali ob njegovi vodi in kramljali. Po večini so seveda govorili o dežju. Zmerom so se tolažili s tem, da ga bo mnogo. Če so ptice gnezdile malo nad zemljo v grmovju, je to pomenilo mnogo dežja. Če so si napravile gnezda gori na drevju, so se zavarovale proti vlagi, vstajajoči iz zemlje, kar je seveda tudi znamenje za obilen dež. Neverjetno mnogo znamenj imajo ljudje, in vsa jim kažejo, kar si želijo: dosti dežja.

Popoldne se je močno pooblačilo in med strahotnim treskanjem se je vlil dež na zemljo.

»Čudno,« je hotel zakvakati Kvakač, a je zaprl široko žrelo, ker čas za kvakanje še ni nastopil.

Proti večeru je zahajajoče solnce še za nekaj časa vsipalo svoje pisane žarke na zemljo. Nekoliko je ogrelo ohlajeni zrak in potem počasi ugasnilo.

Tihi, globoki glasovi so zadoneli na obrežju Erindija. Ouu... oo... Volovske žabe so začele večerno petje. Ssst, so se oglasili komarji. Od najvišjega glasu do najglobljega basa.

»Cela vojaška godba,« je rekel stari žabji kapitan Kvakum, ki je sedel pod čudovito dišečo divjo lilijo.

V kratkem času je Kvakač napolnil svoj želodec s komarji (moskiti). Pomislite samo, kakšno število komarjev je potrebno, da je trebuh volovske žabe poln.

Temno nocoj sploh ni postalo. Svetil je polni mesec. V grmovju so se oglašale neke ptice.

»Čudovito lepo življenje,« je mislil Kvakač.

Iz nepreveč oddaljenih domačij se je slišalo mukanje krav. Visoko in globoko, zdaj glasneje, zdaj tiše. »Čisto tako kakor pri nas,« je mislil Kvakač. Že marsikaterega človeka so volovske žabe zavedle v zmoto.

Človek je korakal skozi grmovje v smeri proti farmi. Zamudil se je bil. Hitro je nastopila noč. Pa je mož uravnaval pot po mukanju živine, da se ne bi bil zgrešil. Zdaj je zadonel »Mu« bolj na levo. Pa je ubral to smer. Naenkrat se je »Mu« oglasil na desni. Ko je šel naprej, je prišel do vode namesto do človeškega bivališča. Čof, čaf, so poskakale žabe na vseh koncih in krajih v vodo. In v črni noči zaradi oblačnega neba človek ni vedel, kam bi se dal.

V oddaljenih domačijah je počasi nastal mir, a toliko glasneje so začele peti žabe Erindija. Komaj je še zdaj in zdaj zadonelo do njih zamorsko petje, ki ga je spremljalo ploskanje z rokami.

Svetlo blestec je stal polni mesec na nebu in odseval v vodi Erindija. In vsi ti temni, debeli kupčki. volovske žabe, so drseli naprej po plitvi vodi k obrežju. Srebrno so se kodrali mali vodni kolobarji, ki so nastajali od njih veselega pljuskanja.

Tedaj se je pojavila debela senca pred igrajočo se mesečevo svetlobo. Čap, čap, je čofotala velikanska žival po vodi. Srknila je

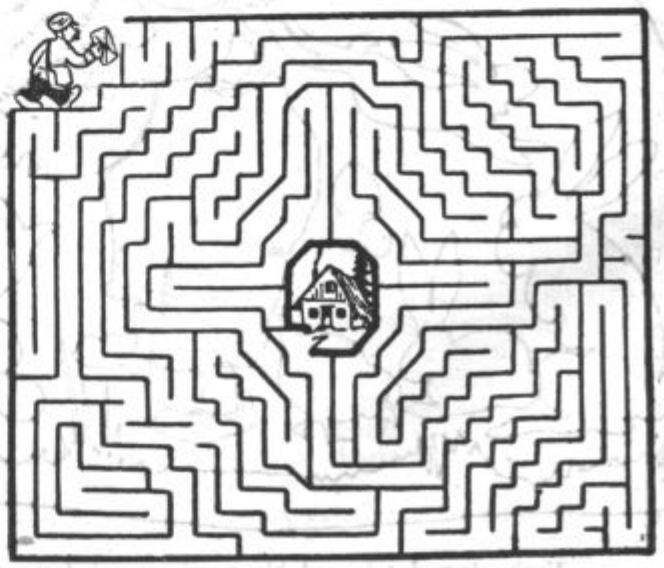

Po kateri poti pride pismonoša v hišo?

nekajkrat vodo, in »Mu« se je zateglo oglasilo iz volovega gobca.

»Aha,« je rekel Kvakač, volovski žabjek, »ta je od konkurenčne godbe.« Poizkusil ga je prevpiti. Vol je začuden zazijal v malega moža z mogočnim glasom, se udaril s koncem repa po polnem trebušnem bobnu in odštorkljal.

Drugega jutra je sedel Kvakač še truden od dolge noči na svojem običajnem prostoru. Opazoval je, kako ję smrdljiva vodna želva prišla na površino, zajela zrak in se počasi spet potopila. Majhni zračni biseri so stekli za njo navzgor, potem pa je izginila. Glasno šumeč je priletela jata prepelic, si ugasila žejo in spet naglo odletela.

Toplo je žarelo solnce. »No, kdaj pa v Afriki solnce ne sije,« je mislil Kvakač. Skoro je zadremal, tako je bil truden. Tedaj je z velikanskimi skoki prihitel iz vode kapitan Kvakun, sedel poleg njega in mu začel pripovedovati najnovejše grmovske novice. Kvakač ga je komaj poslušal, a zdajci je postala njegova pozornost budnejša! Visoko nad njima so krožili velikanski ptiči. Sto in sto jih je bilo. Spustili so se počasi na zemljo. Marabuji, štorklje in drugi. Kakor blisk sta bila oba v najglobljih vodi.

Počasi, svečano so stopali dolgonožniki na svojih berglah po travi Etjo, sto let star marabu, je že stal ob robu Erindija Tedaj je skočila pred njim volovska žabovka neokretno v vodo. Komaj pa se je potopila, je že spet cepetala s kraki po zraku med konicama Etjojevega kljuna. Prav krepko jo je moral požirati stari gospod, da jo je spravil v svoj goli goltanec.

Pravkar se je Kvakač spet pojavil na površini, da bi pogledal, ali je nevarnost minila. A zaslišal je silen pok in hitro je spet izginil v globino, v blatno dno Erindija.

Glasno šumeč se je vzdignila jata ptičev in odletela Etjo pa je ležal na zemlji in tolkel s perotmi po travi Rdeča kri je barvala njegovo perje. Napol mu je visela pravkar požrta žaba spet iz kljuna Ub, mali volovski žabjek, ki je tam blizu sedel pod travo, je mislil: Vidiš, stari, to imaš od tega!« Tedaj je zaslišal Ub korake in se je zaril še globlje.

Neki človek je prišel, obrnil marabuja, mu izpulil lepa dragocena peresa pod repom in ga pustil tam ležati.

Uro pozneje je že vedel ves Erindi, kaj se je bilo zgodilo »Da, da, ljudje ko včasih le dobri za kakšno reč,« je menil kapitan K kun.. Kvakač pa je molčal, ker je bolje poznal ljudi.

Pravkar je Kvakač požrl nekaj malih rumenih metuljev, ko sta se zaslišala vpitje in vriskanje človeških glasov Besen zaradi novega motenja je izginil v vodi. Iz globine je gledal neprestano se premikajoče sence na površini in slišal čofotajoče noge stopati po vodi.

»Kaj le hočejo?«

Nad pol ure je trajal ves trušč. Kolikor krat se je Kvakač skozi zdaj kalno vodo pognal na površje, zmerom je spet videl ljudi, rjave, skoro nage, majhne in velike.

Pozneje so se glasovi nekoliko oddaljili in ljudje so pljuskali po bližni s travo porasli vodni jami.

Kvakač je šel na obrežje. Grm, pod katerim je bil njegov običajni prostor, je bil poln visečih žabjih trupel. Vsa so imela prerezane trebuhe. Trupla so razobesili ljudje, da jih posuše. Prav nad Kvakačem je visel kapitan Kvakun. Malo naprej mali Ub in še mnogi drugi.

»Da, da, dobrosrčni ljudje,« je mislil Kvakač. »Ta prekleta zaupljivost!« Ub, ta je bil seveda silno radoveden, zato ni čudno, da so ga ujeli. Toda stari kapitan, njegov najboljši prijatelj! Kvakaču je postalo pri srcu hudo. Žalostno je strmel pred sebe.

Ure so minile. Proti večeru malo prej, preden je hotel Kvakač začeti petje mrtvaške pesmi, so se spet pokazali ljudje, pobrali žabja trupla in šli.

Žalostna noč je bila kljub mesečini in toploti, kljub temu, da jim ni manjkalo grižljajev v obliki komarjev in nočnih metuljev.

Ostanek žab iz Erindija se je zbral okoli starega Kvakača in žalostno je zadonelo mrtvaško petje čez vodo.

Farmar pa, ki je užival lepi večer na svoji verandi, je rekel svoji ženi: »Jutri bo spet dež, ker tako čudno kvakajo žabe!«

Po Aschenbornu J. M.

Kar hočejo bogovi, se mora zgoditi

Japonska pripovedka

Vsakega oktobra se sestanejo v templju Idzumu bogovi, da določijo mladeničem neveste. Živel pa je mladenič, ki ni imel staršev in ne nikogar, ki bi mu poiskal nevesto, ker so ga pač bogovi pozabljali.

Nekega dne v oktobru se je odločil, da pojde v tempelj Idzumo gledat, ali so bogovi naposled le združili njegovo ime s kakim dekliškim. S snopom riža za dar bogovom se je odpravil na pot. Ko se je bližal templju, je zaslišal glasove. Znotraj so naštevali imena mladeničev in deklet ter jih družili.

Radoveden se je mladenič splazil med stebriče, ki je na njih slonela streha templja, četudi je vedel, da prav za prav ni lepo prisluškovati.

Nazadnje je zapovedovalen glas razglasil: »To so vsi. Za letos smo torej opravili.«

»Potrpi malo,« je rekel drugi glas. »Saj imamo še Tara. Že spet smo ga spregledali. Ali ne bi še njemu izbrali neveste?«

Mladenič je vznemirjen prisluhnil, zakaj Taro je bil on sam.

»Kaj ga že spet imenujete!« se je razhudil eden izmed bogov. »Saj nima nobenega človeka, ki bi zanj kaj ukrenil.«

»Zanj bomo poiskali nevesto drugo leto,« se je zaslišal glas, »ker nimamo nobene deklice več.«

»Pač,« je dejal spet prvi glas. »V županovi hiši v Kostanjevi vasi se je pravkar rodila deklica. Družina je sicer višjega stanu, a kljub temu dajmo deklico Taru, da bo vse opravljeno.«

»Prav, prav!« so vzklikali bogovi.

»To delo je torej za letos opravljeno,« je nazadnje spregovoril zapovedovalni glas. Mladenič pa se je nejevoljen in nazadnje razočaran splazil iz svetišča.

Počasi je lezel proti domu, a med potjo je zavil v Kostanjevo vas.

Ko je zagledal hišo vaškega župana in v prostornem skednju mnogo rižnih snopov, ki so se sušili, ga je jeza minevala. Mislil si je: »Nazadnje to še ni tako slabo.« Počasi je stopal mimo odprtih hišnih vrat. Prav tedaj je bila na pragu otroška posteljica in v njej je Taro videl otroški obrazek in drobčkano pest.

»Najmanj dvanajst let bom moral še čakati!« se je spet razjezil. »To mi je predolgo časa. Raiši bom kljuboval bogovom!«

Opazil je v stojalu meč. Taro ga je pograbil in sunil z njim v otroško posteljico in zbežal.

Leta so minila. Taru se je godilo dobro, le neveste ni mogel dobiti. Naposled se je vdal v usodo in potrpežljivo prenašal samstvo, ki ga je imel za kazen, ker je nasprotoval bogovom.

Nekoč pa ga je obiskal ženitveni posredovalec in mu ponudil lepo, pridno in ubogljivo nevesto. Taro se je razveselil. Kmalu zatem se je oženil in bil srečen, ker je spoznal, da je dobil prav takšno ženo, kakršno si je zaželel.

Ko je nekga dne njegova mlada žena šivala, si je z vrata odgrnila oblačila in Taro je zapazil na vratu brazgotino. »Kaj pa je to?« je vprašal.

»Nenavadna skrivnost,« je rekla mlada žena smehljaje se. »Ko sem bila še dojenka, je moja babica zaslišala, da jočem. Pogleda'a je k meni in videla očetov meč na tleh, na mojem vratu in ramenu pa ta urez. Nihče ni nikoli povedal, kako se je to zgodilo. Moja babica je menila, da so me bogovi nalašč zaznamovali. Nemara je bilo res tako.«

Taro se je spomnil obrazka dojenke in njene drobčkane pesti in spoznal, da se mora zgoditi, kar sklenejo bogovi.

Vsako izmed teh podobic nariši v eni črti, ne da črto prekineš!

Ne tako hitro

Mihec se pelje s svojo sestro na tramvaju. Strašno nerodno se vede. Naposled mu sestra zagrozi na uho: »Če se ne boš vljudno vedel, te bo tistile mož pojedel.«

Mihec pogleda moža, ki mu ga je sestra pokazala in ki ima veliko golšo, potem pa reče sestri:

»Ta mora najprej še tistega do konca pogoltniti, ki ga ima v vratu.«

Velikonočni pozdrav zvestih bralcev „Domovini“

Velika noč prihaja spet,
ko Krist iz groba vstaja.
Odeva s cvetjem se ves svet,
pomlad v razmahu raja
Vse ptičice zdaj žvrgole,
za živež več se ne boje.
Kdo ni vesel vstajenja,
in novega življenja!

Se veselimo tudi mi,
nas pesmica spodbuja;
ko v cerkvi in procesiji
se poje Aleluja.
In ko za mizo ješ kolač,
ne manjka gnjati in ne krač,
pa vmes prav rad edino
prebiraš »Domovino«!

Obširnejša zdaj prišla si,
kot prideš po navadi.
Smo čakali te željno vsi,
vsi stari kakor mladi!
Saj dosti nam pouka daš
in v razvedrilo, kar imaš.
Zanima vsa vsebina
nas tvoja, »Domovina«!

Zato pozdravljamo te zdaj
vsi tvoji zvesti člani.
Le rada obiskuj naš kraj,
ti vedno bomo vdani!
Ti naša si, mi tvoji smo,
zato v pozdrav ti kličemo:
»Za nas si ti edina!
Živela ‚Domovina'!«

Matija Belec.

Blagoslov bajtarja Jerina

Mimo toliko hiš gre procesija, svečana, veličastna in praznična, samo mimo Jerinove bajte je ni nikoli Jerin je prepričan, da ga zavoljo tega preganja nesreča. Gruntarske njive dajejo po dvakrat toliko pridelka kakor njegove, govedo je tam vse bolj rejeno in še sonce menda sveti tja drugače kakor k Jerinu.

Leto za letom je premišljeval, kako in kaj bi naredil, da bi si pomagal. Skraja je mislil, da bi stopil kar naravnost v župnišče in povedal samemu gospodu Martinu. Res je Martin hud in strog gospod, kadar govori o pohujšanju in pokori, o brezvercih in zavržencih, ki ne bodo nikoli videli nebeškega kraljestva, toliko lepša pa je njegova beseda, kadar slika nebeško veselje izvoljenih. Tedaj bi Jerin gospoda najrajši objel, pokleknil bi predenj in ga prosil, naj ga dvigne v te blažene višave

Kar k njemu bi torej šel. Korak že meri kratko razdaljo med Jerinovo bajto in župniščem, toda pred cerkvijo se noga upre in noče nikamor več. Ali je Jerin postavljen fari, da bi jo učil in vodil, ali gospod Martin?

Da, to je vprašanje, ki Jerin ne more odgovoriti nanj! Treba je na vsak način poiskati kak posredniški ovinek. Še med čistimi dušami in Bogom so svetniki posredniki, zakaj bi Jerin ne našel koga, ki bi posredoval med dušnim pastirjem in med njim!

Bajtar pomišlja. Ta in oni bi bil pripraven, toda kdo naj mu zaupa? Vsak ima zaplato zemlje. Ko bi se procesija nagnila tako, da bi šla nekaj korakov tudi po Jerinovem svetu, bi bili najbolj izbrani prikrajšani. Samo Lona, samica, ki nima niti bajte niti krpe zemlje, ta bi bila pripravna. Pravijo, da je dobro zapisana seve, tako govore, toda kdo naj pove, ali je res. Nekoč je dosti hodila po svetu. Bog pomagaj, zdaj je vse to minilo. V leta že leze in krj se je umirila v njej Nemara bi res bila kar prava.

»No, kako je kaj, Jerin? se oglasi dninarica, ko je bajtar najbolj zatopljen v svoje misli.

Jerin se zdrzne Kakor na prevesici ugibljе:

»Bi, ali ne bi? Bi, ali ne bi?«

Pa je Lona zgovorna, tako po domače se zna pomenkovati, da ji mora Jerin naposled zaupati svoje srce.

»Viš, viš,« pravi ženska, »zakaj mi nisi že prej tega povedal? Kakopak, kdo pa je potreben božjega blagoslova, če ne ti? Še danes pojdem in povem. Verjemi, da bo pomagalo, samo nikar ne obupaj!«

Jerin strmi, Lona pa hiti naravnost k županu ki se je že dolgo jezil, da mu otroci ob procesijah scokljajo njive in trate

»Glejte,« pravi, »oče župan, kako si tu lahko pomagate. S ceste naj zavije procesija na vozno pot in odtod po Jerinovem spet na vas.«

»Pa Jerin je vendar tak siromak,« se smili županu.

»Nič ne de, oče župan, če pa sam tako želi,« se muza Lona. »Te želje mu vendar ne boste odrekli. K gospodu bi stopili in še ključarji naj bi prišli . . .«

Župan si ni dal dvakrat reči, gospod Martin je bil zadovoljen in tudi ključarji se niso upirali. Jerin pa je bil ves blažen ko je župnik oznanil z lece, da pojde odslej vsako leto procesija tod in tod, potem pa po stezi čez Jerinov travnik nazaj na vas.

»Bog bodi zahvaljen,« je hvaležno sklepal roke, »to so ljudje, ki tudi ubožcu kaj privoščijo. Veš, Lona, do smrti ti ne pozabim te dobrote.«

»Tega ti pa ne verjamem,« se smeh ja Lona. »Moški ste kar tako Govorite že, potem pa . . .«

»Pa pridi k meni, če hočeš, boš najbolj videla!« se razgreje Jerin.

Lona se nasmehne Čez dva dni neseta oklice v župnišče, na veliki ponedeljek pa bo Lona kljub svojim poznim letom že mlada Jerinka.

»Kadar pride v hišo blagoslov, se pripelje s parom konj,« se smeje Jerin, ko pripoveduje o svoji sreči. Sosedje se smehljajo in so zadovoljni Še sam oče župan je mehak, češ:

»No, ta nam ne bo na stara leta v breme. Če drugega ne, bo vsaj streho in kot imela pri Jerinu.«

Možje kimajo, bobnajo s prsti po mizi in želo bi bilo takega blagoslova na vas.

Ivan Albreht

Ljubezen Riharjeve Katre

Ko so farni zvonovi začeli veličastno oznanjati praznik vstajenja, se je v srcu Riharjeve Katre nekaj zganilo, nekaj čudovito mehkega, otožnega, a hkratu tudi veselega.

Spomini, lepi spomini so priplavali odnekod, potrkali nalahno in Katra jim je na stežaj odprla dušo. Nikoli med letom se Katra ni tako rada vdajala tem spominom, kakor prav o veliki noči, zakaj ti prazniki so bili zanjo pred desetimi leti tako pomembni in srečni.

Takrat je bila Katra še mlada, to se pravi še v cvetu svojih petindvajsetih let

Naskrivaj je ljubila fanta, postavnega Matjakovega Poldeta.

Bila je cerkvena pevka in nekoč pri velikonočni procesiji se ji je srce še bolj vžgalo za Poldeta, ki je nosil bandero.

Tedaj je namreč fantom, ki so stopali s farnim banderom pred pevci, nagajal močan veter in so se mu komaj upirali. Če bi ne bilo Poldeta, bi bil veter že zdavnaj vrgel bandero, kar bi bila seveda sramota za fante in za faro.

Polde je zastavil vso svojo moč, ki je bila res izredna, in se mu je posrečilo obdržati bandero v ravnotežju.

Ampak veter, ta je imel svoje muhe.

Procesija se je pomikala mimo sadnih vrtov in kar naenkrat se je bandero zapletlo med vejevje košate jablane, ki je štrlelo nad cesto

Če bi ne bilo ravno pri procesiji, bi bil Polde nemara zaklel, tako ga je pogrelo

»Fantje, dobro držite!« je zapovedal, postavil svoj drog bandera na tla, si slekel suknjič in zavihal rokave.

Nato se je obrnil in vrgel suknjič Katri, ki je stopala tik za njim.

»Na, Katrica, drži!«

Katra je zardela, ujela suknjič in si ga obesila čez roko.

Polde pa je brž poprijel drog ter s spretnim premikanjem in bezanjem sem in tja osvobodil bandero izmed vejevja.

Vse to se je zgodilo v nekaj sekundah in procesija se je nekoliko pretrgana nemoteno pomikala dalje

Poldetov suknjič, ki ga je Katra nosila obešenega čez roko, se ji je zdel kakor sladko breme Note, ki jih je držala pred seboj, so ji kar plesale pred očmi in gospod organist jo je nekaikrat ostro pogledal, ker je previsoko zapela Rada bi se bila zatopila v pobožno premišljevanje, kakor se to pri procesiji spodobi, pa še ni mogla. Venomer ji je uhajal pogled na zastavnega Poldeta in njegove zagorele, mišičaste roke, ki so se kar igrale z banderom.

Katra se skoraj ni upala ozreti se po tovarišicah, ker se ji je dozdevalo, da so iz same zavisti oči vseh uprte vanjo.

Ko so za ovinkom odpeli pevci Alelujo, se je Katra nehote ozrla in tedaj jo je zadel

pogled Mejavčeve Jule, ki je pela alt. Tako jo je pogledala, da je Katri kar vroče postalo. Drugega ni moglo biti v sovražnem pogledu Julinem kakor naravnost ukaz, češ naj ji Poldeta le pusti pri miru.

Po vasi so namreč govorili, da Jula čisto resno misli postati mlada Matjaška, Polde pa da za enkrat še slišati ne mara o tem.

Katra se je v zadregi nasmehnila in kakor iz nagajivosti stisnila Poldetov suknjič še tesneje k sebi. Celo večnost bi ga nosila takole, pa četudi na konec sveta.

Le škoda, da je procesija že zavila nazaj proti cerkvi.

Kako se ji bo Polde neki zahvalil, je premišljala Katra in pri tem spet prezrla znak organista za naslednjo pesem.

Pevci so zanosno začeli:

Zveličar naš je vstal iz groba...

Katra se je osvestila, preskočila nekaj tonov in ujela ostale pevke.

Medtem se je procesija približala cerkvi. Katri je postajalo kar nerodno, ko je tako s suknjičem čez roko hodila mimo vaščanov ki so na obeh straneh ceste gledali procesijo.

A Polde se ni prav nič zmenil, da bi bil zahteval suknjič nazaj, in Katro je začelo skrbeti, ali ni v svoji navdušenosti za bandero sploh pozabil nanj.

E, si je mislila, pod zvonikom se bo že spomnil, golorok ne bo šel v cerkev.

A Polde se ni spomnil, tudi pod zvonikom ne, ali pa se nalašč ni hotel spomniti in je tak, kakor je bil, šel z drugimi fanti v cerkev, da tam postavijo bandero na svoje mesto.

Katra ni vedela, kaj bi. Pevci so že odhajali na kor, kamor so držale stopnice izpod zvonika, ona pa je stala in čakala.

Jula, ki je bila med zadnjimi, se je posmehnila in namuzala.

»Katra, Polde je pozabil nate,« je dejala in skočila na prvo stopnico.

»Na, mu boš pa ti dala, saj sta soseda,« je odvrnila Katra, vrgla Juli suknjič in odbrzela po stopnicah na kor.

*

Na velikonočno nedeljo po kosilu se je Polde oglasil pri Riharju.

Katra je sedela na solncu pred hišo.

»Po pirhe sem prišel,« se je pošalil Polde. »Ali imaš kaj prav lepih, rdečih?«

Katra se je v srcu razveselila obiska, rekla je pa vendar precej zbadljivo:

»Saj ti jih je že Jula dala, ali ne?«

Polde je zamahnil z roko.

»Maram za tiste! Ampak, Katrica, zakaj si mi pa včeraj po procesiji ušla? Še zahvaliti se ti nisem mogel ..«

Katro je oblila rdečica.

»No, saj suknjič si menda dobil nazaj, ali ne?«

»Seveda sem ga, ampak...«

»Vidiš, potlej je pa vse v redu. Z Julo sta soseda, ali pa še kaj več, sem si mislila, in pa časa nisem imela, da bi te čakala...«

»A tako?« je malce užaljeno dejal Polde.

»Veš, Katrica, nekaj važnega sem ti hotel povedati...«

»Važnega?« se je začudila Katra. »Kar na dan z besedo!«

Polde je sedel na klop h Katri.

»Tisto o Juli in meni ni prav nič res, Katrica. Ljudje samo jezike brusijo. Ampak..., kakor da bi se mu bilo zateknilo, je prenehal in se zagledal v tla.

»No, kaj?«

»Tebe bi rad, Katrica!« se je nenadno navdušil in stisnil Katro za roko.

Sladko jo je spreletelo po vsem telesu, ko se je njegova roka dotaknila njene. Skoraj isti občutek ji je zaplal po žilah, kakor pri procesiji prejšnji dan, ko si je Poldetov suknjič vrgla čez roko.

»Polde, jaz nisem bogata kakor Jula,« je tiho odvrnila.

»Bogata? Ali misliš, da bom jaz izbiral med bogatimi? Ne, Katrica, motiš se. Z Julo sva se sprla in fanti smo se tudi skregali. Nič več ne bom nosil bandera.«

Polde je res ostal mož beseda. Na telovo ga ni bilo več pri procesiji med fanti, ki so nosili farno bandero. Pač pa je bil med tistimi, ki so za vasjo streljali z možnarji.

Po neprevidnosti se je Polde preveč približal možnarju in mu je smodnik puhnil v obraz. Sprva so govorili, da bo Polde ob obe očesi. Toda zdravniki so z operacijo vendar dosegli, da je vsaj na eno oko za silo videl. Obraz mu je bil pa čisto skažen.

Katra je skrivaj jokala, Jula pa se je menda vpričo prijateljic pohvalila, da se bo Polde zdaj, ko je slep, pač premislil.

A ni se in — leta so minevala.

Rihar in Riharica sta drug za drugim šla pod zemljo, brat Katrin se je oženil in prevzel bajto, Katra pa je v podstrešni sobici imela izgovorjeno stanovanje in se je že docela sprijaznila z mislijo, da ostane samica.

Poldeta ni mogla pozabiti in vsako veliko noč so prihajali spomini...

Polde je zatrjeval, da se nikoli ne oženi, ker se ni hotel ukloniti očetovi volji, naj vzame Julo. Zato mu je oče šele na smrtni postelji izročil posestvo.

A Polde tudi po očetovi smrti ni kazal nobenega navdušenja za ženitev. V skrivnem kotičku njegovega srca je še zmeraj tlela iskra za Katrico, a se s svojim skaženim obrazom, napol slep, ni upal več misliti nanjo. Če Katrice ne, pa nobene! je sklenil v srcu. In tako se je že deseta velika noč prismejala v faro, odkar se je zgodila tista nesreča z možnarjem.

Katra je namesto gospodinje nesla velikonočna jedila v cerkev k blagoslovu. Z lepim, čipkastim prtom je pregrnila jerbas in si ga zadela na glavo. Pri fari je potrkavalo, zadnji žarki solnca so v dolgih pramenih plesali nad hišami, ko je Katra hitela mimo Matjaka.

»Katrica, počakaj!« se je nenadno oglasil iz veže Poldetov glas.

Katra se je ozrla.

»Kar prestrašil si me, Polde. Kaj boš pa povedal?«

»Še moje nesi k blagoslovu, Katrica, če hočeš,« je poprosil. »Dekla je šla za procesijo, nikogar nimam, da bi nesel. No, ali boš.«

Katro je tako iznenadilo, da sprva še odgovoriti ni mogla.

»Seveda bom, Polde,« je čez trenutek odgovorila in fant se ji je kar zasmilil. »Samo hitro, da ne zamudim. Procesija bo vsak čas nazaj, zadnja sem, vse so že odšle pred menoj...«

Stopila je v vežo, zdela jerbas z glave in naložila vanj še tisto, kar je bil Polde prinesel iz kašče: nekaj gnjati, kolač in dva rdeča pirha.

Katra je jerbas spet pokrila s prtom, a Polde ga ji je pomagal zadeti na glavo.

Ko je hitela dalje proti cerkvi, ji je srce vriskalo od sreče...

Mehki pomladni somrak je legal nad vas, ko so dekleta z jerbasi drvela od blagoslova. Prehitevala so druga drugo, zakaj tisto dekle, ki bo prvo doma, se se letos omoži.

Katra pa ni prav nič hitela, celo zaostajala je nalašč za drugimi, da bi lahko neopažena zavila k Matjaku.

Polde jo je že čakal v veži. Peljal jo je v izbo, kjer je nad belo pogrnjeno mizo gorela luč. Vse je bilo čisto, pomito in praznično pospravljeno.

Katra se je ozirala po izbi, med tem ko je zlagaal iz jerbasa na mizo Poldetov blagoslov.

»Polde, saj se prav nič ne pozna, da ni gospodinje pri hiši,« je nekako šaljivo pripomnila.

»Misliš? O, se pozna, se, posebno takole o praznikih. Katrica, ali se še kdaj spomniš tistih časov, ko si bila ti še cerkvena pevka in sem jaz bandero nosil?«

Katra se je sklonila nad jerbas da bi Polde ne opazil rdečice na njenih licih.

»Minilo je, kakor vse mine,« je vzdihnila. »Polde, iti moram. Mi boš zadel, prosim?«

»Katrica, samo trenotek še počakaj!«

Katra ga je začudeno pogledala.

»Kaj pa še hočeš?«

Polde je molče stal sredi sobe.

»Veš kaj?« je vzkliknil. »Zahvaliti se ti vendar moram in — koliko sem ti dolžan za uslugo?«

»Nehaj no, Polde! Še huda bom, če se boš norčeval, da veš!«

Polde je stopil k mizi.

»Potem, Katrica, potem pa vzemi tale pirh, rdeč je. Kaj že pomeni rdeča barva? Ljubezen, kajne? Na, Katrica, ta je tvoj, ta pa moj.«

Katra je nehote stegnila roko in segla po pirhu, vsa zardela v obraz.

Polde jo je držal za roko.

»Katrica, poslušaj me. Ali bi, Katrica, ali bi hotela danes leto nesti k velikonočnemu blagoslovu iz moje — tvoje — najine hiše? No, odgovori!«

»Polde, rajši pozabi na to, saj sem že prestara zate ..«

»Ljubezen je večno mlada, Katrica; brez tebe nikoli ne bom srečen. No, ali bi?«

Katra je molče prikimala...

Skozi odprto okno je prihajalo pritrkavanje zvonov, izza holmov za vasjo se je prikazala polna luna, kakor radoveden, vesel obraz... In ko je Katra z jerbasom na glavi hitela domov, je tiho prepevala predse... Saj zdaj je vedela, da njena ljubezen vendarle ni ostala pozabljena za zmeraj...

Vinko Bitenc

Na pragu svobode...

Vojna je trajala, neizprosno se je vlekla dalje.

A v slovenskih srcih je že vladala nezmagljiva vera, da mora kmalu priti konec.

Medtem ko je na zapadu še venomer butalo in so poslednje fante in polinvalide pošiljali na fronto, je po slovenskii deželi šla zanosna blagovest, da bo slej ali prej vstala svoboda, ko bomo gospodarji na svojih tleh. Manifestacijski shodi po slovenskih krajih so bili pesem veselega pričakovanja, potuhnjenim oblastnikom pa kakor rožljanje krepkega sužnja, ki se navzlic neštetim dobljenim ranam otresa trdih verig.

Trg Ceričje je praznoval velikonočne praznike spet enkrat tako dostojno, da je bilo vsaj nekaj spomina na praznovanje pred veliko vojno. Gospodinje so vmesile kolače, prav nič se niso strašile rekvizicijskih komisij, ki so sicer povsod vtaknile svoj nos in vohale za skopimi zalogami žita. Kolikor se je dalo, so lepo opravljena dekleta bodro nesla k žegnu. Nekateri možje in fantje, ki jim je navzlic pomladni ofenzivi bila dana sreča, da so lahko prišli iz bolnišnic ali od kadrov na velikonočni dopust, so poskrbeli, da je bila z njihovo udeležbo pri vstajenjski procesiji rešena moška čast. Ne samo, da so se lepo uvrstili za procesijo, marveč so tudi pomagali pevkam. Nekateri so se nekaj dni prej na hitro roko vsaj toliko uvežbali na inštrumente gasilske godbe, da so spet enkrat doneli bučni korali na čast vstajenju.

*

Mož, ki se je najbolj trudil, da bi dvignil velikonočno praznovanje v Ceričju, je bil Anton Glavan, najuglednejši gospodar iz bližnje okolice. Ljudje so ga vsi spoštovali in njegov ugled je bil izpričan posebno s tem, da je poleg drugega bil že dolga leta prvi cerkveni ključar. Seveda so nekateri jeziki menili, da se Glavanu ni treba bati ne hudiča ne biriča, ker gospodarja tako obsežnega posestva tudi tridesetletna vojna ne bi spravila na kolena. V resnici pa je tudi Anton Alavan že dal svetovni moriji svoj veliki krvni davek: prvorojenca Toneta, ki je bil ves očetov up in ponos, mu je ubila granata na Gabrijelu, kmalu po pričetku vojne z Italijani. Glavan je skril svojo bridko žalost v srce kakor školjka biser, možato je prebolel strašno izgubo in je vso skrb posvečal hčerki Mini in drugorojencu Francetu. Pa so mu tudi tega bistrega fanta kmalu odbrali in je moral na laško fronto. Usekal ga je drobec v nogo in to je bila vsa njegova sreča. S prošnjami in priprošnjami

je ugledni gospodar Glavan naposled dosegel, da so mu Franceta poslali na dopust. Res se trdni gospodar ni rad uklanjal z moledovanjem, toda šlo je za sina, za bodočega naslednika na velikem gruntu, za poslednjega potomca stare Glavanove rodovine.

Pred meseci je prišel Glavanov France domov. Malo je še šepal na desno nogo, ali kaj to! Kako se je fant razrasel, kako ga je vojno trpljenje napravilo možatega in bodrega! Oče je z njim moževal kakor s svojim vrstnikom. Mati ga je z veseljem ogledovala, sestra Mina mu je hitela pripravljati perilo. In kako so ga gledala dekleta, kadar se je pokazal pri fari. France pa ni dosti metal oči naokrog. Iskra ljubezni, ki se mu je nekoč v poslednjem šolskem letu vnela za županovo Metko iz Ceričja, se je zdaj razgorela v veliko iskreno ljubezen. Odkrito in prisrčno je France ob prvi priložnosti izpovedal Metki, da jo povede pred oltar, čim bo vojna minila. Oče Glavan sam je Francetu dejal, da mu rad prepusti vajeti, samo ta strašna mora vojne furije naj že enkrat neha tlačiti naše duše in naše domačije.

»Da, Glavanov France,« so govorili ljudje, zlasti ženske, ko so se v prijetnem večeru vračale od vstajenjske procesije na svoje domove, »da, ta bo lahko stopil v stopinjo svojega očeta. Nemara bo še spretnejši od očeta. Za vsako reč ima roko in pamet.«

In župan Likar je potrepljal Franceta zadovoljno po ramenu, ko so pred slovesom še stopili na čašo vina:

»Hvala, da si tako lepo rešil čast trga in fare. Kakor je bilo zadnji dve Veliki noči, — ne, tako žalostno naj ne bi bilo nikoli več! Razjokal bi se človek, če se samo spomni...«

»Ah, zdaj je šele začetek,« se je hvale otresal France. »Le potrpimo še malo, pa bo šlo naše žito naglo v klasje. Avstrija propade, to je gotovo, kakor amen v očenašu. Treba je, da smo pripravljeni. In še posebno je treba previdnosti v tem in onem pogledu. Ovaduhov je še povsod dovolj, samo da se znajo potuhniti. Ali mislite, da so se ti-le redko posejani nemčurji v naših krajih kaj izpreobrnili? Kaj še! Poznam jih, kakor gumbe na lastnem telovniku. Volk menja dlako, nature pa nikoli!... No, ampak prav vsem nemčurjem in hlapčevskim dušam nakljub naj bo naš manifestacijski shod...«

»Da, da,« možato pritrdi zavedni župan Likar. »Na veliki ponedeljek se mora Ceričje postaviti. Ali pride govornik iz Ljubljane?«

»Pride«, potrdi France. »Jutri — pa čeprav je velika nedelja — stopim še naokrog po domovih, da bo na shod navalilo čim več ljudstva. Z vozovi se pripeljejo nekateri in dekleta so že napletla cele vence, da bomo okrasili govorniški oder.«

»No, potem je pa vse v najlepšem redu. In kako si uredil z župnikom in z nadučiteljem?«

»Oba sta volino pristala in bosta takisto izpregovorila nekaj pametnih besed v vzpodbudo našim ljudem. Veste, veselje je gledati, kako se da ljudstvo navdušiti, če so tisti možje, ki morajo narod učiti in voditi, lepo složni in za narodno stvar odkrito zavzeti.

»Tako je,« pritrdi župan Likar. Prikimal je tudi stari Glavan, ki je zadovolino poslušal svojega sina, mladega organizatorja in narodnega probujevalca Tako so bili zavzeti s svojim pogovorom, da se niti malo niso brigali, kdo vse jih posluša pri sosednji mizi. Poslednjič so trčili in se nato poslovili.

❊

Na velikonočni ponedeljek je Ceričje oživelo, bilo je vriskanja in petja, kakor da je sredi najtegobnejših časov najveselejša svatovščina. Plapolale so trobojke, sredi trga je stal okrašen govorniški oder in tam okrog se je zgrinjalo vse črno ljudstva. Vršilo se je veliko manifestacijsko zborovanje. Na obrazih onih mož in dopustnikov, ki so ta dan zamenjali svoje borne vojaške uniforme z lastnimi pražnjimi oblačili, na izbrazdanih licih skrbnih gospodinj in mater, ki jim je svetovna vojna nagrmadila toliko skrbi in gorja, v očeh starcev in mladine je sijalo zadovoljstvo, neizrekljivo sproščenje pa vera, trdna vera, da bo konec vojnega trpljenja in da dolgo poniževanemu slovenskemu človeku zasije svoboda.

Govorniki so užigali. Preudarno in toplo je vso zbrano faro pozdravljal gospod župnik. Župan se je lahko s ponosom potrkal na prsi, da županuje v enem izmed tistih redkih slovenskih trgov, kjer nemškutarstvo ni moglo izpodgrizti slovenstvu korenin. Sivolasi nadučitelj, ki je vzgojil že tri rodove in je v tej vojni moral potočiti solze že za marsikaterim učencem, padlim na fronti, je slikal neznosno trpljenje zatiranega naroda v tako prepričevalnih besedah, da so nekatere matere na glas zajokale Potem pa je nastopil glavni govornik iz Ljubljane. Opozarjal je na majsko deklaracijo in opisal borbo jugoslovenskih in čeških poslancev v dunajskem parlamentu. Hočemo mir, hočemo kruha, hočemo svobodo! Hočemo biti gospodarji na lastnih tleh! Kakor da pada zagrinjalo, se je ljudstvo ob govornikovih besedah zagledalo v privid bodoče Jugoslavije. Vzklikanju ni bilo ne konca in ne kraja. Vse, kar je bilo v dušah tako dolgo pridrževano in nasilno zatajevano, je zdaj planilo na dan.

Glavanov France, ki je vodil vso prireditev, je drhtel od neizrekljivega veselja in ponosa. In ko je dal godcem znamenje, da so zaigrali, je na en sam njegov mig začela vsa množica prepevati: »Hej Slovani, naša reč slovanska živo klije!...«

Še pozno v noč se je glasilo petje in vzklikanje po trgu in okolici.

❊

Od tega dne je bilo Ceričje kakor prerojeno. Vse je govorilo le o bližnjem koncu vojne in o Jugoslaviji.

Toda, kakor lahko nevarna zver še takrat, ko leži že na pol mrtva, z enim samim zamahom ubije človeka, tako je tudi stara monarhija spričo svoje bližnje propasti ugonobila že mnogo, mnogo žrtev.

Kakor blisk je nekaj dni po veliki noči šla po Ceričju novica, da je moral Glavanov Francé nemudno odriniti nazaj h kadru. Nekdo ga je ovadil kot rovarja in hujskača. Orožniki so prišli po Franceta sredi noči, da ni mogel več pobegniti v planino, kakor so že storili nekateri. Stari Glavan je bil preponosen, da bi šel moledovat za sina, katerega so mu naenkrat označili kot dezerterja, čeprav je imel v rokah vojaški dokument, da je oproščen. Vera v bližnji konec vojne je bila tako velika, da so se nekateri prezirljivo smejali: »Saj ga nimajo več v kaj preobleči! Preden bo ta prišel spet na fronto, bodo trobentači že davno mir trobili.«

Toda minevali so tedni, minevali so meseci. Val navdušenja za svobodo je le še naraščal po vsej slovenski deželi. Medtem pa so slovenski fantje in možje še vedno krvaveli na fronti. France se je javljal s kratkimi vojnimi dopisnicami. O, kako hitro so ga spravili na fronto! No, še malo ni dvomil, da se vrne.

Prišel je naposled prevrat, prišla je svoboda. Od vsepovsod so se vračali možje in fantje, ki jim je vendarle uspelo ubegniti smrti ali ujetništvu. Glavanova domačija in trg Ceričje sta dan za dnem pričakovala Franceta. Ni ga bilo. Zaman je jokala nevesta, zaman mati in oče. Šele čez tedne so vedeli nekateri povedati, da je France padel v poslednjih bojih, tik ob razsulu avstrijske armade.

Letos mineva dvajset let. Še je trden Glavanov dom, toda na njem je ugasnilo ime ponosnih Glavanov. Mnogi se še spominjamo Franceta, vendar tudi še po dvajsetih letih zaman ugibamo, katera nesrečna duša ima to dragoceno življenje na vesti.

P. D.

Nesreča...

(Iz romana „Na Bregu“)

To je bilo takrat na Holandskem.

Naš rudnik so razširili. Odkrili so nove plasti premoga in jih sklenili izrabljati. Vso mojo družbo v rovu so razpršili. Mene so dodelili v novo jamo, prav globoko. Dosti mladih ljudi je takrat — bilo je v poletju 1918 — dobilo delo. Nekaj so jih dali tudi v rov, kjer sem delal jaz.

Prav za prav je čuden občutek, če sreča človek, ki je že v jami doma, poleg sebe človeka, ki še ni vajen gostega, soparnega zraka in dela ob svetilki. Ob pogledu na te novince šele začuti, da je v primeri z njimi star, izkušen mož, in pomaga jim, kjer jim more, da se prej vžive v delo. Vsaj pri meni je bilo tako.

Pri delu smo morali biti oprezni. Že takoj v začetku se je vnel plin in komaj so preprečili nesrečo Na vsako malenkost je bilo treba paziti. Jaz sem bil tega že vajen: prišlo mi je v meso in kri Drugače pa je bilo pri mojih mladih tovariših.

Pogosto sem opazil na svetilki tisto sumljivo prasketanje, ki priča, da se zbira plin. Tedaj sem se vselej z vsemi hitro umaknil in nismo se vrnili na delo, dokler se nismo prepričali, da ni več nevarnosti.

Toda usoda je muhasta. Tudi mene je doletelo to, kar je namenila že neštetim.

Okoli petih popoldne je bilo, nekega petka v začetku poletja. Komaj pa sem stopil v svojo sobo, ko sem začul tuljenje siren in potem je nekdo pridrvel po hodniku ter kričal na ves glas:

»Vsi v rudnik! Nesreča!«

Planil sem ven, med zbegane tovariše. Možak, ki je prinesel vest, je šel še dalje, v višje nadstropje. Vsi smo pohiteli na dvorišče in tam smo zvedeli: v rovu, kjer sem jaz delal, se je vnel plin. Dvajset mož je delalo tam. Vprašanje je, kaj je z njimi. Rov je namreč zasut. Vdrl se je strop na najširšem kraju, tam, kjer je izogibališče za jamske vozičke.

Skoraj tekli smo proti rudniku. Vrata je oblegala kopica žensk in otrok. Nikogar niso pustili do vhoda, razen rudarjev, ki so se priglasili za reševanje. Bil sem med njimi, že zaradi tega, ker sem dobro poznal tisti del rudnika, kjer se je primerila nesreča.

Nekaj inženjerjev je čakalo ob vhodu. Menili so se, kaj bo treba storiti, da bomo prišli do zasutih ljudi. Naravnost ne bo mogoče iti in predreti zasutega rova, ker je prav verjetno, da bi se potem eksplozija ponovila in zajela vse glavne izhode. Tam so sploh že začeli zazidavati rov.

Tako torej! Žive ljudi zazidavajo! Vem, da je ta misel zajela vse, ko smo poslušali te besede.

»Hudiča, ali ste živine?« se je oglasil neki Nemec. »Vas bi bilo treba zazidati!«

»Molčite!« ga je zavrnil glavni inženjer. »Kaj veste, kaj je treba storiti.« Njegov glas je bil rezek in trd. »S tiste strani sploh ne bi bilo mogoče nikogar rešiti. Edina možna pot je iz starega izrabljenega rova. Zasuti rudarji so samo devet metrov pod njim V stari rov pojdete in tam boste kopali. Če bo šlo vse v redu, morate priti v šestih urah do njih!«

»V šestih urah! Dotlej se bodo zadušili!« je zakričal nekdo. »In zdaj tratite čas s praznimi besedami. Kje imate orodje?«

»Takoj bodo prinesli vse. Pet ljudi bo kopalo, drugi bodo odvažali. Plinske maske boste dobili, zaradi varnosti. Vse bo pripravljeno.«

»Kdo nas bo vodil?«

»Jaz sam!« je dejal inženjer.

To nas je pomirilo. Pa nam je vendar prav zaradi teh njegovih besed ostala sumnja: ali ni to reševanje z druge strani samo izgovor, da bi pomirili ljudi, rudarje pa mislijo pustiti usodi, in reči potem, da drugače ni bilo mogoče storiti?

Kmalu smo se prepričali, da ni bilo tako.

Od glavnih vrat se je slišalo kričanje žensk in otrok. Neka ženska se je zagnala naprej,

odrinila oba orožnika, ki sta stala pri vratih in stekla k nam. Druge so hotele za njo, pa so jih orožniki le zadržali. Nad nami je bila obratna pisarna. Med vreščanjem in prerekanjem sem slišal ravnatelja, ki je klical po telefonu orožništvo še iz sosednjega kraja ter prosil hkratu še za vojaško pomoč.

Ženska, ki je ušla orožnikoma, je prihitela do nas.

»Z vami pojdem!« je kričala. »Pomagala bom! Moram pomagati! Moj mož je v jami!«

Inženjer je stopil k njej in ji mirno rekel, naj odide in naj ne dela še večje zmede. Reševalci pojdejo takoj na delo in ona jim ne bo mogla pomagati. Kvečjemu ovirala bi jih. Toda ženska se ni dala pregovoriti.

Vsa razmršena je bila in divje je strmela predse. Spomnil sem se, da jo moram od nekje poznati. Da, bila je žena nekega Francoza, ki je pribežal na Holandsko, da se je umaknil vojaščini. Zdaj je bil v jami in bog ve ali je bil še živ.

Potem je omagala in padla na tla. Paznik jo je odnesel v vežo, mi pa smo šli. Ker je bilo dvigalo v rovu, skozi katerega bi morali reševati ponesrečene tovariše, ponekod že podrto, je trajalo precej časa, da smo prišli po vrveh v globino. Ko so nas spuščali navzdol, sem premišljal, kako bomo mogli spraviti iz rova nakopani premog, ki ga bomo nakopali. Toda rov je bil k sreči precej širok in je imel na vsakih petdeset metrov obširno dvorano za izogibanje.

Kmalu sem spoznal ves rov. Tam, kjer smo začeli prebijati steno, ki nas je ločila od zasutih tovarišev, je bila plast premoga pomešana s plastmi peščenca. Delo je šlo v začetku lahko od rok. Prej kakor v dobri uri smo bili tri metre daleč. Tisti, ki so bili določeni, da nam bodo odvažali izkopane mase, nam niso mogli dovolj hitro slediti. Dva tovariša sta zato nehala kopati in se jim pridružila. Prišli pa smo do žive skale. Razstreliti se je nismo upali, ker smo se bali eksplozije.

Začeti smo toraj morali s kopanjem v stran. To nam je reševanje zavleklo in otežilo. Edino zadoščenje nam je bilo, da tu nismo več naleteli na skale, ampak na plast premoga. Če smo v plasti, ki sem jo prejšnji dan z druge strani odkopaval, je dobro in bomo morda tovariše rešili. Drugače pa...

V neznosnem, dušečem zraku mi je lil pot v curkih s čela. Zalival mi je oči, da nisem mogel gledati. Razen tega je postalo praskotanje na svetilki čedalje pogostejše, čim globlje smo šli. Plin. Povsod med plastmi ga je dovolj, to sem čutil in tovariši tudi. Spet nova skrb.

Nataknili smo si maske. Med tem je prišlo še nekaj tovarišev v rov, da nas za nekaj časa nadomeste. Takrat sem se šele utegnil oddahniti, takrat sem šele čutil, kako sem od dela utrujen.

Šest metrov! Po treh urah. Če so inženerjevi računi pravilni, moramo biti samo kakšne tri metre od tovarišev. Zdaj bi nas morali že slišati. Zakričal sem tovarišem, naj malo počakajo, potem pa sem dal signal.

Nič odgovora.

Kaj naj to pomeni? Ali je plin opravil svoje delo? Ali odkopavamo mrtvece?

»Še novih ljudi!« je sporočil inženjer.

Kmalu so prišli.

»Kdor je utrujen, naj gre ven!«

Nihče ni maral iti.

Molčali smo v nemih slutnjah in strahu. Vem, da je takrat vsakdo mislil: če bi mogel z enim udarcem razbiti steno!

Nekateri tovariši so že doživeli eksplozije v rovu. Sploh so bile v tem rudniku zelo pogoste. Nič niso pomagale vse varnostne mere, nič vse zračenje. Plin se je nabiral potuhnjeno v stranskih rovih in potem udaril kakor živ hudič. V petnajstih letih, kar so v rudniku na veliko delali, je terjal že nad sto žrtev. Nekoč dvajset skupaj. Ali jih bo zdaj spet?

Iznova je potekla ura. Čedalje pogosteje smo trkali na steno, a od druge strani ni bilo odgovora. Na nekaterih krajih je trkanje zvenelo votlo, občutljivejše uho je to lahko dojelo. Daleč nismo mogli več biti.

»Pustite zdaj spet mene naprej,« sem rekel in se med drugimi spustil v globino. Pograbil sem kramp in potisnil v kraj tistega, ki je bil na mojem mestu, da se je opotekel nazaj. Stena ne more biti več debela. Morda še dva metra ali niti toliko ne. Za mano so že podpirali rov, ki smo ga napravili. Inženjer je sporočil, da so zdravniki z vsem že pripravljeni.

— — — — — — — —

Stojimo vsi prepoteni. Roke nam same od sebe dvigajo krampe. V nekakšni mrzlici smo, kakor bi nas nekaj čakalo.

Vrgel sem masko s sebe. Dušila me je in mi ni dala dihati. V trenutku sem začutil olajšanje. Zrak je bil soparen, poln prahu in še nečesa, toda pljuča so ga vsaj lahko vdihavala.

Spet skala. Tanka mora biti. Kmalu za njo so tovariši. Ali pa?

Kaj?

Streslo me je.

Prekletstvo negotovosti, strah, slutnje —

Potem mi je začela popuščati roka. Moji udarci so postajali slabotnejši, komaj nakazoval sem jih. Slepo sem butal ob skalo, brez misli, kakor v omotici.

Bil sem med drugimi, kopal sem sled naprej. Drugi za menoj so jo širili. Videl sem v svitu leščerbe odseve krampov za sabo. Enakomerno so padali njih udarci, kakor bi jim poveljevali stroji in ne ljudje.

Jaz pa sem bil tako slab.

Čutil sem, da mi kolena klecajo.

»Ne morem več,« sem zajecljal, pa me ni nihče čul. Kramp mi je padel iz roke.

In tedaj —

Omahnil sem in razprl oči: pred mano ni bilo več rova, ni bilo ljudi. Samo osvetljena pot, vsa bela, iskreča se. In po njej je prihajala moja draga, moja Ana.

Kriknil sem in jo gledal. Črno ruto je imela na glavi, njen obraz pa je bil bled kakor smrt. Krilo se je opletalo njenih nog, kakor bi bil vel veter vanj.

Potem je njen obraz oživel in se spačil v neizmerni grozi. Odprla je usta, da bi kriknila, zakrilila z rokami, ki pa so bile kakor okorele, mrtve. Čul sem krik — morda je bil njen ali pa je kriknil kdo drug — potem pa me je zajel ogenj, vroč žar me je oslepil.

Konec, konec...

— — — — — — — —

Noč, globoka, žareča. Nekaj se trga v meni, vrže me iz prijetnega nihanja. Globoka bolečina.

Poskušam dognati, kje sem. Hočem dvigniti roko. Ne morem je. Težka je, kakor privezana. Noga prav tako. Ves sem privezan. Pribit. Z velikim žebljem, ki gre skozi telo. Drugi skozi roke, skozi noge.

Še glava mi odpoveduje pokornost. Vroče mi je. Zaječim.

Tedaj me nekaj zbode v oči. Luč. Poskušam odpreti veke. Prav počasi, s težavo se mi posreči.

Vse okoli mene se koplje v svetlobi. Vse žari. In belo je. Zrak je čuden. Takega še nikoli nisem dihal. In nič se ne zgane. Dolgo ne.

Potem nekaj drsečega. Koraki. Senca nad mano. Spet bela.

Zaprem oči. Spet utonem v noč.

— — — — — — — —

V omotici ali pa v budnosti — sam ne vem — uganem, da ležim v bolnišnici. Kako sem prišel sem? Kaj se je zgodilo?

Vrtam po svojih mislih, kakor bi jih razkopaval z dolgimi nohti. Okoli sebe vidim samo meglo, v megli časih obraze, ki pa izginevajo. Še zmerom sem kakor pribit in s težavo diham.

Potem se mi misel izostri. Da, rudnik, nesreča. Reševanje — meter za metrom — potem —

Ana?

Kako mi je prišla ona na misel? Zakaj? kako je z vsem v zvezi?

Ne morem se domisliti. Rahlo privzdignem glavo. Čutim, da je vsa obvezana. Na temenu me nekaj boli. Vse telo me peče.

Hočem se dvigniti na rokah. Ne gre. Zaječim...

Nekje se odpro vrata in usmiljenka se približa. Dobro jo razločim.

»Kaj je z menoj?«

»Tiho! Slabi ste.«

»Kaj se mi je zgodilo!«

»Nesreča je bila. Ožgalo in omamilo vas je.«

»In drugi?«

»Drugi?« Sestra molči.

»Povejte!«

»Osem so jih rešili.«

Razumem. Dva in dvajset nas je bilo.

»Pa oni drugi, ki — jih je najprej — zasulo?«

Sestra odkima.

»Mrtvi?«

»Mrtvi.«

Skušam računati. Dva in dvajset manj osem in še dvajset. In še dvajset. Ne morem izračunati. Omahnem nazaj in se spet pogreznem v temo.

Potem pride zdravnik. Preišče me in reče:

»Rešili smo vas. Ostali boste.«

Prikimam. Sam ne vem zakaj.

»Kaj je z menoj?«

»Obleko je skoraj posnelo z vas. V glavo vam je priletel kos hloda. Plin vam je načel pljuča. Ožgal vas je.«

»Prav.«

Zdravnik gre dalje. V mislih ponavljam njegove besede. Zapletajo se mi. Zdaj ponovim to, potem ono dvakrat. Vse me boli. Dva in dvajset mani osem in še dvajset.

Kako dolgo sem že tu?

Naslednji dan zvem. Štirinajst dni je že. Neprestano sem visel med življenjem in smrtjo. Dva dneva so kopali, da so nas dobili.

Boris Rihteršič.

Vrnil se je

Štirinajst let je bilo poteklo od onega pomladnega jutra, ko je Franc Gabrovec zaklenil svojo potno košaro, jo zadel na rame ter se odpravil v svet za delom.

Starši so imeli na Kobušaku kočarsko posestvo: kos peščene zemlje, leseno bajto, v hlevu pa dve kravi, s katerima so si tu pa tam potegnili z njiv pridelke, listje iz gozda, ali pa so zapeljali v mlin vrečo žita. Orali niso z njima, ampak so orača odslužili pri kmetu z delom. Prav tako so imeli na odslužek tudi nekaj ogonov krompirja, slog koruze in kos travnika, ki jim je dajal seno, zakaj njihov grunt je bil brez travnikov in majhen, da ni preredil pošteno niti treh ljudi.

Franc je bil izmed otrok najstarejši, zato je vse delo ležalo na njegovih plečih. Oče se je vrnil iz vojne pohabljen, mrk in nesposoben za delo. Ostali otroci pa so bili bolehni in telesno zaostali. Ona dva, ki sta bila zdrava, sta bila za delo še premajhna. Sovražno razmerje je čutil v sebi do vseh teh brezdelcev, ki so le hoteli, da jim rodi grunt obilo, da bi ne bili lačni, in Franca priganjali k delu. Če se je le malo spravil v senco opoldne, ko je solnce žgalo kakor razbeljena peč, je zagodrnjala nad njim hroma sestra, mu rekla grenko besedo in ga pogledala strupeno in tuje, da ga je njen pogled stresel. Ko pa se je v deževnem dnevu vrgel na seno, da bi poslušal šumenje dežja, ki je pršel na slamnato streho in šuštel med listjem sliv, jablan in hrušk, je prišel na skedenj oče in prisluhnil; ko je čul šumot sena na hlevu, je zakričal, kakor bi bil zmerjal hlapca: »Le smrdi v senu, lenuh! Grablje pa so brez zob, rasoham so se polomili rogovi in sekire so brez toporišč.«

Zvlekel se je s hleva v kolarnico in se lotil dela, v srcu pa mu je dan za dnem vstajal močnejši odpor do dela, ali brzdal ga je še, zakaj mati mu je obljubila posestvo. Nekega večera pa je ujel pomenek med očetom in materjo. Tikal se je njega in posestva.

»Če dava grunt Francu,« je pojasnjeval oče, »se bo oženil ter naju izrinil v kot. Sama vidiš, kak je: trmast in trd. Ne bi se dal preprositi za nič na svetu. Mislim, da bi to

tudi tebi ne bilo prav. Naj se oženi z doma, če se že hoče, grunt pa obdriživa še midva; dala ga bova Tomažu, ko dorase.«

Prihodnje jutro se je sprl z domačimi, pospravil svoje reči in šel.

V prvih povojnih letih je bilo v mestu dela dovolj. Dobil ga je vsak, kdor je le hotel delati, in plačano je bilo tako, da je človek lahko pošteno živel.

Franc Gabrovec se je oprijel naprej dela na stavbah. Bil je vajen solnca in slabega vremena, hudo delo ga ni moglo utruditi, ali vendar ni bil zadovoljen, zakaj čutil se je podrejenega vsakomur in vsem. Vajenci so ga zmerjali s kmetom in se mu režali. Komur se je zljubilo, je zakričal nad njim, ga poslal po to in ono, in on, sin svobodne zemlje, kjer imata oblast nad človekom le duhovni gospod in Bog v nebesih, ni vzdržal. Poiskal si je delo v tvornici in zazdelo se mu je, da se mu je življenje uravnovesilo, se spravilo v tir ter se usmerilo nekam k dobremu.

Leta so tekla. Tiho so se pomikala dalje, bila so mirna in topla, lepoto in dobroto so tresla na zemljo in človek se jih je veselil.

Vsako drugo leto je Franc prejel od doma pismo, drobno in zmečkano pismo, popisano s tintnim svinčnikom z materino pisavo. Mati ga ni pozabila; ni mu zamerila bega v svet, vsi ostali pa so se branili misliti nanj. V prvem pismu mu je sporočila, da je umrl oče. Takrat je z vsem srcem zahrepenel po domu, po Kobušaku in po rodni koči, ki se mu je zazdela lepša od graščin in od poslopij, v katerih so stanovali njegovi gospodarji, zakaj stala je v širni svobodi, veter se je zapikoval vanjo, ptiči so jo obletavali in solnce jo je poljubljalo sleherni dan, ko je prilezlo izza madžarskih nižin. Ali navdušenje se je naglo poleglo, zakaj počasi se je uklanjal onemu občutku odpora do grunta, ki zajame skorai slehernega kmečkega človeka, ko dela nekai časa v tvornici, kjer se odvadi zraka in solnca. Hrepenel je po svobodi, po gozdovih, po zeleni travi doma, toda ko se je spomnil trpljenja na gruntu, je potlačil hrepenenje vase in ostal v tvornici.

Zatem so prihajala druga pisma. Umirali so bratje in sestre, kakor trava pod koso so padali za jetiko in mati je tožila, ga prosila naj se vrne, da ji bo v pomoč na stara leta, saj grunt bo tako njegov, ker se bo sestra, ki je še ostala, gotovo omožila od hrama.

Ni ji odgovoril na pismo, zakaj tisti čas je bil odkril lepoto mestnega življenja, kakor se mu je zdelo. Našel je prijetno družbo, s katero se je vlačil po krčmah, po veselicah. Grunt je zasovražil, ker se mu je zdelo, da mu je ukradel najlepša leta, in če ga je kdo vprašal, kje je doma, je svoj roistni kraj zatajil, kakor bi se sramoval zelenih gozdov, ki se razprostirajo okrog Kobušaka.

Sedem let je živel brez zveze z domom, ki je dobil med tem novega gospodarja. Sestra se je bila omožila s Kolarjevim Vinkom; nosila pa je v sebi tudi kal jetike in po nekaj letih zakona je umrla.

Mati je ostala sama. Ni še oddala posestva, le z besedo ga je obljubila zetu in hčeri in jima pustila, da sta gospodarila kakor na svojem. A zdaj, ko je hči umrla, je znova zmislila na sina. Ne bila bi rada, da trud njenih petdesetih let požre tujec, ki je mnogo pripomogel k hčerini smrti. Pisala je sinu, toda pismo ga ni našlo, in tako se je zgodilo, da je zet izsilil iz nje grunt, ki ga je prepisala nanj.

Dve leti je že uživala preužitek — grenak kruh, ki ji ga je rezal zet — tujec. Dve leti se je znašal nad njo sirovi tujec, jo psoval in ravnal z njo kakor z deklo, tedaj je Franc izvedel, kaj se godi doma.

Bilo je v aprilu. Velikonočni dnevi so bili pred vrati. Pomladni vetrovi so se poigravali z mlado travo, in po cvetiu, ki je raslo na tratah, so se spreletavale čebele. Le tu pa tam je zašel na vrt stanovanja Franca Gabrovca tudi kak ptič, odprl kljun ter zažvrgolel, kakor bi imel glas iz samega zlata. V Francu so se zbudili spomini na dom. Jasno je zagledal pred seboj Kobušak, faro svetega Avguština in vse Slovenske gorice, posejane z zidanicami, okrašene z vinogradi in sadnim drevjem. Zahrepenel je po vsem tem.

Na veliko soboto zjutraj je sedel na vlak ter se odpeljal domov, da bi pozdravil mater, da bi videl spet Slovenske gorice. Nameraval je najeti kje viničarijo, vzeti mater k sebi in živeti tam v miru in svobodi. S hrepenenjem po domu pa mu je rasel tudi odpor do mesta in spoznal je to, česar ni videl vseh štirinajst let. Hinavstvo je ugledal, sebičnost, sovraštvo in nizkotnost, ki vladajo v mestu. Nenvadno so se mu odprle oči in spoznal je, da je krivično tisto, kar se mu je še do te ure zdelo pravično, in zgrozil se je. Videl je, koliko kmečkih ljudi je požrlo mesto, jih duševno ubilo ter odtrgalo od poštene družbe, da se skrivajo po vlažnih luknjah, kradejo ali se klatijo po krčmah, a grunti tožijo po njih, njihovih rok potrebujejo, njihovih mišic, zakaj ne zmanjka se dela. In zemlja je ostala, kakršna je bila: čim bolj jo kdo ljubi, tem bolj jo obdeluje, skrbneje ji gnoji, a zemlja rajši rodi.

Mrak je že legal na domače mesto, ko je Franc Gabrovec stopil iz vlaka. Znane hiše so ga pozdravile, nekaj znanih obrazov je ugledal, proti vzhodu in jugu pa je videl obrise znanih hribov.

Ni se ustavil v mestu, ampak se je odpravil takoj proti domu. Tri ure pešačenja je še imel pred seboj in hotel je biti doma pred polnočjo, da bi še morda prišel na kres, ki ga gotovo kurijo v domači vasi.

Šel je po prašni cesti in ko se je dvignil na vrh Lip, ga je vonj iz domačih krajev zajel s tako silo, da se je zrušil ob cesti na kolena. Zagledal se je v dolino. Mesec se je bil dvignil že visoko na obzorje. Bela vnanjost cerkve svetega Avguština je bleščala v njegovi svetlobi. Voda Črnca se je vila po skrivenčeni strugi; kakor srebro je bila jasna in vrbe kraj struge so tiho šelestele. Ugledal je Kobušak, ki je lukal izza cerkve samo toliko, da se je videla Frančeva roistna hiša. Ni bila sicer razločna, ali v duši jo je ugledal jasno, vstala je pred njim čista in lepa, na novo pobeljena v tem svetem velikonočnem času. Na mizi so bile pisanke, dišalo je po hrenu, po presmecu (kolaču) in mati je stala za mizo, se smejala ter rezala zanj, za izgubljenega sina, kos potice, katero je spekla njemu na čast. Planil je pokoncu, razširil roke, kakor bi hotel objeti vse Slovenske gorice, solze so mu prišle v oči in dejal si je:

»O sveta domača gruda! Človek se pomladi, ko te ugleda. Ti si kakor velikonočno zvonjenje, ki oznanja vstajenje, mir in novo življenje. Če bi te vedel ceniti otrok, bi te ne zapustil nikoli!«

Spustil se je v dolino. Na hribu svetega Avguština so kurili kres. Pogledal je gor in dol po Slovenskih goricah, na slehernem griču je gorel kres, odvsepovsod je čul vriskanje, petje, harmoniko. V vaseh so lajali psi, po zemlji pa so plesale tenje, ki so jih delali oblaki, ko so prihajali pod mesec.

Prišel je na Kobušak, ki je bil ena sama cvetlična greda — še ponoči je to videl. S slehernega okna so visele rože, dišalo je po rožmarinu, po sveži zemlji. Odnekod je zadišal gnoj in Franc je potegnil njegov vonj globoko v pljuča. Stopil je na vrh hriba. Tiho je obstal pred svojim domom. Srce mu je drhtelo od vsega, kar je izžarevala domača zemlja. Razvnet od sreče je stopil proti oknu materine sobice, da bi potrkal nanj.

V sobici je bila še luč. Medlo je plapolala in čudna se mu je zdela.

Prišel je do okna, pogledal v sobo in uzrl shujšani obraz svoje matere. Ležala je na mrtvaškem odru. Velik križ je držala v rokah in kroglice moleka je imela raztresene po prsih. Suha, od žalosti orumenela lica so bila prosojna. Brado je imela podvezano s črno ruto, kota oči pa sta bila nekoliko odprta, kakor da pričakuje povratek sina.

Ura v stolpu je udarila enaist. Franc Gabrovec je štel udarce, pri slehernem se je sklonil nekoliko k zemlji, potem pa je šel počasi v hram.

»Ven iz moje hiše, falot!« je zakričal nad njim svak Vinko, ko ga je zagledal. Franc je tiho pokropil mater, nato pa je šel v noč.

Ignac Koprivec

Šla je v Francijo...

Bilo je pred cvetno nedeljo. Sijalo je toplo aprilsko solnce. Na vrtovih so cvetele češnje, trava je bila žametno zelena.

Na pragu Balaževe hiše so sedeli otroci. Francek je štel šest let, Marička štiri, Anica pa tri. Najmlajši, ki ga je držal Francek na golih kolenih, ni imel niti leta. Balaževa hiša je bila najmanjša v vasi, s slamo krita, postavljena iz blata in desk, kakor jih stavijo mnogi v zadnjem času, ki hočejo stanovati v svojem, četudi še tako slabo. Nekje na strehi je klopotala štorklja. V daljavi se je svetila soboška cerkev. Vrsta jagnjedov se je vlekla vzdolž ceste proti Beltincem.

Ana je hodila z rdeče obrobljenimi očmi iz sobe v kuhinjo, desetkrat jemala v roke eno in isto reč, da jo je potem odložila nekam na klop ali na posteljo. Naredila je pogodbo za dve leti. Rajši bi počakala po veliki noči, a kaj, ko je treba iti takoj, sicer ji prevzame mesto deset drugih, ki bi bile srečne da so sploh prišle na vrsto, četudi na samo veliko noč. Občutila je, kakor da leži mrlič v prednji sobi. Ni se upala glasno govoriti. Nesla je škaf v hlev in ga postavila pred telico, ki je bila žejna. Pobožala jo je po rdečkasti dlaki. V grlu jo je nekaj stisnilo. Sklonila je glavo. Naglo se je okrenila in šla iz hleva.

Dve leti... čutila je slabost v rokah in v celem telesu, da bi najrajši sedla in si s predpasnikom zakrila obraz. Češnja ob prelazu je bila vsa v cvetju. Zgodaj je nastopila pomlad...

Franc je zapelial voz na dvorišče. Zdaj je pregledoval vprego. Ni bil obrit. Vdrte oči so se mu svetile. Na njem je bila njegova edina, tako zelo obnošena vsakdanja obleka. Ana se je s praga ozrla vanj in spet jo je v grlu stisnilo in po vsem telesu jo je obšla slabost.

Ah, dolgovi! Če v teh dveh letih ne zasluži dovolj, bo domačija prodana.

Ure so naglo tekle.

»Ob dveh že moramo iti,« je dejal mož in jo pozorno pogledal. Že dolgo je ni gledal tako.

»Ob dveh bo zadnji čas,« je rekla tiho in šla v sobo.

»Kam greste, mama?« je vprašal Francek in se je prijel za krilo. Pogladila ga je. V očeh se ji je zasvetila solza.

»Priden bodi, Francek,« je rekla. Vzela mu je otroka, ki ga je nerodno držal na rokah in ga pričela dojiti.

»Adamova in Gejta se bosta skupaj peljali,« je rekel mož, ki je stopil v sobo.

»Njima je lahko... Nimata otrok...«

Mali ji je zaspal na rokah. Položila ga je na posteljo. Potem se je začela naglo oblačiti. Francek in Marička sta jo boječe gledala izza mize. Anica je zajokala. Na steni je tiktakala ura. Kazalca sta hitela, naglo so minevale minute.

Oče je oblekel nedeljski jopič in odložil predpasnik. Zdaj sta bila sama v sobi. Ničesar si nista imela več povedati. Dala sta si roke, dve, tri minute sta stala drug ob drugem, zbita, trudna, oba polna besed, ki jih pa nista mogla izpregovoriti.

»Pametna bodi, Ana,« je dejal naposled in izpustil njeno roko.

»Na otroke pazi...« je zajokala.

Ura je udarila dve. Naglo sta se poljubila. V veži so jokali otroci. Vzdignila je Anico v naročje. Objela je Francka in Maričko. Čudno se je vse majalo pred njo, ko je šla proti vozu. Posegla je v žep in si pritisnila robec na usta.

Kravi sta potegnili. Pridružila sta se procesiji, ki je že romala peš, na kolesih ali na vozovih proti Soboti.

Ozrla se je. Tedaj sta planila z dvorišča Francek in Marička. Francek si je tiščal pest v usta in vpil. Paralo ji je ušesa. Spomnila

se je, da ne bo nikogar, ki bi spekel potico za veliko noč in pobarval pirhe otrokom. In tudi ona si je zarila pest v usta. Od Novakovih je pritekla Bara, zgrabila je oba otroka za roke in jima prigovarjala. Ani se je zdelo, da sliši njen glas: »Mama pridejo nazaj... kmalu pridejo nazaj...«

Dve leti... Nekje daleč na francoskem posestvu bo molzla krave, hranila svinje in okopavala krompir... Pa saj ne gre sama. Dvesto ljudi se danes poslavlja, tik pred veliko nočjo... Tudi ti ne bodo okusili žegna, tudi ti gredo za dve, tri leta. V dolgi, žalostni procesiji se je premikal Anin voz proti Soboti, kjer je že čakal dolg vlak za prvi transport v Francijo... Katra Špur.

Miha išče svojega sina

Ponoči, ko je Miha vstal prej kakor sicer in poklical deklo, je ležala mesečina kakor lesket svežega snega nad temnimi strehami vaških hiš.

Ko je dekla prišla, je ostal Miha sredi izbe in gledal molče predse, kakor ne bi bil vedel, kje se nahaja. To je bilo tako nenavadno, da je dekla med vrati obstala in se zagledala v Miho, kolikor so ji dopuščale še od spanja nekoliko krmežljave oči. Potem je Miha izpregovoril. Toda bilo je le nekaj besed, in ko je dekla zvedela, da bo gospodar odšel v mesto in ostal tam nekaj dni, ni nič odgovorila. Miha ji je zaupal posestvo z živino — to je bilo vse. Ni ga vprašala, čemu odhaja. Vedela je, da je vse, kar stori, dobro in prav, in da mora tako biti. Morda je že po njegovem čudnem vedenju uganila, da je to potovanje v kakšni zvezi s sinom, ki ga je bil Miha izgubil in ki je moral biti nekje v mestu. Kje, v katerem mestu, tega ni vedela. Tudi vprašati se ni upala, čeprav je bila pogosto v hudi izkušnjavi.

V prvih jutrnih urah se je Miha odpeljal. Pustil je dom in živino. Solnce je že vstalo in iznenada zalilo z lučjo reko, ki je tekla skozi mesto, in okna velikih tovarn, za katerimi je Miha slišal trušč in ropot dela, drugačnega dela, kakor je bilo tisto, ki ga je on poznal, ki pa je le moralo biti dobro in koristno, če so zanj zgradili takšne veli[illegible] [illegible] že marsikaj slišal o mestu. Zdaj j[illegible] v njem in je stal nekaj časa kakor omamljen pred morjem tujih šumov in barv, preden je šel dalje, po cestah, katerih imena je bral na velikih tablah, pa mu niso ostala v ušesih, skozi hrušč vozov in ljudi, ki se je le časih nekoliko polegel.

Najprej je šel na policijo. Čeprav še nikoli ni imel opravka s takšnimi rečmi, je vendar že vedel, da ta kraj ni samo hiša kazni, ampak tudi hiša zavetja in pomoči za marsikoga. Vprašal je torej po svojem sinu, Janezu Martincu, ki mora prebivati nekje v tem mestu. Toda imena Janeza Martinca niso mogli nikjer najti.

»Še nekam bomo vprašali,« so mu rekli. »Počakajte malo!«

Miha je moral torej čakati. Vase vdan je sedel na ozki leseni klopi, med koleni pa je vrtil debelo grčevko, pripravljen da plane zdaj zdaj kvišku, če bo pogledal izza okenca možak, ki je prej govoril z njim. Med strahom in upanjem je čakal. Tako nekako, se je spomnil, je bilo tudi tisti dan, ko se je rodil njegov sin Janez in je žena vsa upadla in bolna ležala med odejami. O, čisto sam je bil kriv, da je šel Janez pozneje s kmetije, brez besede slovesa, ko žena že ni več živela in ni več rodila sina. Takrat, ko on s sinom skoraj govoril ni, ko mu ni rekel, da je biti kmet čast. Po smrti svoje žene je on, Miha, gledal bolj na to, da je bila živina ob pravem času sita in da so bila polja obdelana. Zato vse tisto, kar se je potem zgodilo, ni bilo nič čudnega in vse, kar je zaradi tega potem pretrpel, se mu je zdelo samo pravična kazen za ravnodušnost in brezbrižnost, ki ju je zazal, ko je imel še sina doma. Da, zavest krivde je grizla Miho, in leta, ko o Janezu ni ničesar slišal, so ga napravila starega, čeprav vseh njegovih let še ni bilo toliko, kolikor jih je treba, da dobi človek sive lase in ukrivljen hrbet. Pred nekaj dnevi je naposled le zvedel, kje je zdaj Janez. In odtlej ga je žrl nemir, nikomur ni rekel o tem niti besede, sam je ostal s svojo skrivnostjo, ki jo je varoval kakor otrok.

V tem trenutku je v sobi na policiji vse utihnilo. Možak se je pokazal izza okenca, toda na njegovem obrazu se je videlo, da mu ne misli povedati nič veselega, in nekaj trenutkov nato je Miha že vedel, da v vsem mestu ne stanuje nihče, ki bi mu bilo Janez Martinc ime.

Šele na cesti je Miha prav občutil vso težo tega sporočila. Stal je in mimo njega so drveli avtomobili s pridušenim, čudnim tuljenjem, ki se je slišalo še dosti bolj nenavadno in grozeče, kakor zamolklo mukanje krav. Potem je čul jezne moške glasove in vmes vreščanje žensk, ki se mu je zdelo kakor zavijanje vetra pozimi Kaj naj zdaj storil? Ali so se mu morda zlagali, da ne živi njegov sin tu v mestu, samo zaradi tega, da bi ga še bolj bolelo? Saj so na vasi dobro vedeli, kako trpi in kako bo z njegovo domačijo, če bo legel in umrl.

Iznenada je začutil, da je lačen. Stopil je v gostilno, ki jih je bilo vse polno ob cesti, po kateri je hodil. Naročil si je kosilo in hitro izpraznil krožnik. Natakar se je muzal nad dobrim tekom starega moža v kmečki obleki in nerodnih čevljih. Potem je Miha še nekaj časa sedel za mizo. Ljudje okoli njega so klepetali in se prepirali, njega pa niso motili, saj jih niti slišal ni, ker je bil tako zatopljen v svoj strašni molk in brezčutnost, ki ga je zagrinjala kakor črn, neodvrnljiv plaz.

V tem trenutku sta v enkomerno kričanje udarila dva moška glasova s kletvicami, ki jih je moral vsakdo slišati Kaj sta pomenila ta dva glasova in čemu sta se prepirala? Videl je oba moža le od daleč, dve veliki postavi, ki sta se krivili pod težo svojih besed in grozeče dvigali pesti. Tisti, ki je še sedel za mizo, je bil videti mirnejši in je z zlo obetajočim mirom pustil, da je drugi stresal nad njim svojo jezo. Zdaj je Miha spet slišal glas moža, ki je stal in se z roko oklepal stolovega naslonila. Miha je vstal in napravil nekaj korakov proti možema, ki sta se prepirala Zdaj ju je oba razločno videl. Tisti, ki je govoril in stal, je bil suh in črn, z otrplimi, grozečimi očmi in hitrimi, prenagljenimi kretnjami. Tudi drugi je moral biti velik. Sedel je široko in težko za mizo in si časih popravil s čela šop svetlih las. Njegove kretnje so bile počasnejše, težje. Njegove roke so segle časih naprej, čez vso mizo, kakor bi bil človek, katerega last so bile, vodil plug pred sabo. Pri tem gibu je Miha okamenel. Spoznal je svojega sina.

Spet je začul glas sušca, ki je kričal:

»Kaj si hotel postati pred leti, ko naj bi ti bil jaz pomagal? Kup denarja si si hotel nagrabiti in hiš, in vsega, kar je kaj vredno, pa si postal čisto navaden slepar, ki se še svojega imena ne upa nositi. Da, umazan kmet si ostal...«

Glas je iznenada utihnil, kajti tisti, ki je še pravkar sedel za mizo, je planil kvišku, čisto iznenada. Z eno roko je dvignil stol in ga zavihtel, da bi bil z njim udaril drugega po glavi. Tedaj ga je zadel udarec. Miha je lopnil s svojo palico po sinovi rami. Potem je šlo vse tako hitro, da drugi, ki so stali naokoli, prav za prav niso niti vedeli, kako se je to zgodilo. Tisti, ki je prej tako glasno zmerjal, se je med množico izgubil, Janez pa se je prijel za ramo, pogledal kvišku in spoznal svojega očeta. Miha ni rekel niti besede, toda vedel je, da mu je bil spet darovan sin. Da je moral poseči po stari hrastovi grčevki, je pozabil.

Tudi ko sta se pozneje peljala proti domu in se je mesto čedalje bolj oddaljevalo od njiju, sta ostala tiha. Miha je sedel na vozu, težak, resen, toda čutil je, kako se mu po telesu pretaka topel občutek sreče. Janez pa je strmel v daljavo. Gledal je spet najdeno domovino, kos za kosom, travnike in živino, ki se je pasla po njih, in potem je videl spet domačo hišo, ki bo kmalu njegova. Nazadnje so se mu ustavile oči na očetovem obrazu. Toda Mihove misli so bile že daleč naprej, tako daleč, da je samega sebe komaj še mogel šteti med žive ljudi.

Peter Koren.

Beg z doma

Ko se je vrnil zvečer iz službe, je dobil Stanka samega v kuhinji.

»Kje je mama?« ga je vprašal. Čudil se je, da je pustila otroka samega ob pozni uri, ko je bilo treba pripraviti večerjo in še toliko drugih reči.

»Ne vem, kam je šla,« je rekel malček in pogledal očeta. »Rekla je, da se vrne, pa je ni bilo. Dolgo je že, kar je šla.«

Mirko se je čedalje bolj čudil. Hotel je stopiti k sosedi, da jo vpraša, ali morda ona kaj ve, kam je šla njegova žena. Tedaj pa se je otrok iznenada nečesa spomnil:

»Mama je rekla, naj ti povem, da je pustila v sobi nekaj za tebe.«

Naglo je odprl vrata in pogledal v sobo. Na mizi je ležalo pismo. Raztrgal je ovitek in preletel pismo z očmi. Nenadoma pa mu je zastal dih. Žena mu je pisala:

Ko se nocoj vrneš domov, me ne boš več našel. Ne bom ti pravila, zakaj. Sam moraš to dobro vedeti. Dva značaja sva, ki se ne ujemava. Dve duši, ki se ne bosta nikoli več srečali. Predaleč narazen sva.

Dolgo sem se borila sama s seboj. Nisi videl tega. Vem, odpustim ti. Če se vrne človek utrujen iz urada, nima ne časa ne volje, da bi se ukvarjal z ženo in z njenimi mislimi.

Ko se boš nocoj vrnil, me ne bo več. Šla sem, kamor me je klicalo srce. Ni treba, da bi vedel, kam. Najbolje je, da se ne vidiva nikoli več. Poiščiva si vsak svojo srečo drugje. Jaz je še nimam. Morda jo najdem, kdo ve? Nekdaj sem jo iskala in mislila sem, da sem jo našla v tebi. Kruto sem se prevarala Ni bila sreča, bila je sama laž, varljiva laž, ki me je objela v tistem trenutku, ko sem ti rekla, da hočem biti tvoja.

Mira.

To je bil konec pisma. Čutil je, da mu je hotela še nekaj povedati, pa ni mogla.

Nema bolečina mu je stisnila srce. Kakor bi se bil odprl globok prepad, ki mu je grozil, da ga bo pogoltnil. Podzavestno je stopil korak nazaj in se oprl na mizo. Grenak nasmešek mu je legel okoli ustnic, ki so mu drgetale.

»Tako...« je zamrmral. »Šla je in še zbogom mi ni rekla...«

Zdaj je razumel marsikaj, kar mu je bilo prej zavito v temo. Zdaj je dobro vedel, kam so merili njeni pogledi takrat, ko je mislila, da je ne opazuje. Zdaj je vedel, zakaj mu je zadnjič rekla:

»Ali misliš, da bo zmerom tako?«

Sam ni vedel, kdaj je sedel in si podprl glavo. Toliko, da ni zaihtel. Toliko, da ni začel preklinjati nje in sebe in trenutka, ki ju je bil združil. Levica mu je blodila po mizi in nervozno udarjala po njej. Časih je za trenutek obstala in se stisnila v pest.

Potem so se odprla vrata. Stanko je prišel, njegov triletni Stanko. Pogledal je po sobi in opazil očeta, ki je ždel pri mizi. Plaho je stopil k njemu in mu položil roke na kolena.

»Veš, kaj mi je rekla mamica, preden je šla? Rekla mi je, naj bom zmerom tako mogoče, da bi kar tako pustila Stanka? Ne,

priden, kakor sem bil doslej. Očka, zakaj mi je to rekla?«

Mirko je skril glavo med dlani, da ne bi Stanko videl neme solze, ki mu je pritekla na lice.

»Pojdi nazaj v kuhinjo, Stanko,« mu je tiho rekel. »Igraj se! Ko pridem tudi jaz k tebi, se bova oba.«

Toda otrok ni maral ubogati.

»Daj, vzemi me v naročje, očka. In povej mi kaj lepega. Snoči si mi obljubil,« je silil vanj.

»Ne, Stanko! Potem, potem!«

Skočil je pokoncu in odrinil stol. Z naglimi koraki je premeril sobo. Trdo je stopal, da so se tresla tla pod njegovimi nogami. Stanko ga je samo nemo gledal. Potem je obstal. Prijel je otroka za roko.

»Stanko, kako bova zdaj? Mamica je šla in se več ne vrne. Kako bova zdaj?«

Otrok ga je začudeno pogledal. Ni ga mogel prav razumeti in mu verjeti. Saj ni ne, saj ni res, saj ni res.

Šla sta v kuhinjo. Mrzla večerja je bila v shrambi. Mirko se je ni dotaknil. Njegove misli so bile drugje. Bile so pri ženi, ki je šla od njega in ga pustila z otrokom samega

Da, otrok. Kaj bo z njim? Kaj bo brez materi? Kam naj ga da, kadar njega ne bo doma? Postrežnico si bo moral vzeti, ali pa ga dati v zavod, kjer ga bodo vzgajali, kakor se jim bo ljubilo. Kakor so vzgajali njega, ko sta mu umrla oče in mati.

Siromak bo Stanko. To je dobro vedel. Tega se je zavedal že prvi trenutek, ko je pismo prebral. Kako bo z njim samim, to ga ni skrbelo. Le za otroka mu je bilo, za otroka, ki bo ostal brez matere.

Bog ve, kje je ona zdaj? Ko bi vedel... Šel bi k njej in jo prosil.. Ne, ne bi je prosil. Preveč ponosen je bil za to. Samo v obraz bi ji pogledal, v oči, in ji rekel:

»Zakaj si to storila?«

Stopil je k oknu. Pod njim je ležala ulica, vesela ulica. Vse polno ljudi je bilo tam in vsak je imel svoje misli. Ali je imel kdo take kakor on?

Kje je ona? Kam je šla? Ta misel ga je razjedala in ga spravljala v obup. Kakor blazen je začel spet hoditi sem in tja, ne meneč se za Stanka, ki ga je začuden opazoval.

Potem je odgrnil otrokovo posteljo in položil Stanka vanjo.

»Zaspi mirno! Jaz pojdem še v mesto. Prav kmalu se vrnem.«

Malček se je krčevito oprijel njegove roke.

»Ne, očka, ostani! Strah me bo samega. Ostani pri meni!«

Mirko ga je samo žalostno pogledal.

»Zdaj se boš moral tudi tega navaditi,« mu je rekel, kakor bi bil otrok mogel razumeti njegove besede. Vzel ga je v naročje in ga poljubil.

»Mirno spančkaj, Stanko,« mu je tiho rekel. »Ničesar se ne boj. Saj ostanem pri tebi.«

Tedaj se je otrokov obraz zjasnil.

»Pri meni ostaneš? Pri meni? Ne kakor mamica, ki je šla?«

Te besede so Mirka zarezale v meso. Ali tudi otrok že razume, kaj je storila žena? Ali tudi on sluti, kako velik je njen greh?

Držal je otroka v naročju, dokler ni zaspal. Šele ko so se mu zaprle oči in je njegova glava omahnila, ga je spet položil v posteljo in utrnil luč. V predsobi si je naglo ogrnil plašč in odhitel po stopnicah. V prvem nadstropju je obstal. Spomnil se je nečesa. Spomnil se je, kako je bilo pred štirimi leti, ko sta se vračala od poroke. Prav tu na stopnicah sta obstala in ona mu je rekla:

»Srečna sem in dobro vem, da bom zmerom tako srečna.«

Grenak usmev mu je šinil čez obraz. Prav za prav se je čudil, da se je mogel zdaj, po vsem tem, spomniti te neumnosti. Tesno se je zavil v plašč in odhitel v vežo.

Odklenil je vrata in jih za seboj zaloputnil. Kar pozabil je, da je pustil ključ v njih. Potem se je obrnil in krik presenečenja mu je ušel.

Pod stopnicami je stala Mira

Ni vedel, kaj naj stori. Ali naj ji pljune v obraz in ji reče, naj gre tja, kamor je hotela iti? Tedaj pa je zagledal njen objokani obraz in njene oči.

»Mirko, čuj, oprosti mi! Ne vem, kaj me je prijelo, da sem napisala tisto pismo. Res ne vem...

Molčal je in jo samo nemo gledal.

»Čuj, govori, Mirko! Ne pusti me, ne odženi me, čeprav sem storila to neumnost. Res ni bilo nič drugega kakor neumnost. Ne, ne misli, da sem te goljufala. Priseżem ti. Hotela sem si poiskati sreče. Prepozno sem se zavedla, da je doma, da je pri otroku... Ali mi odpustiš, Mirko?«

Brez besed je stopil k njej in ji prikimal. Potem jo je prijel pod roko in jo odvedel po stopnicah. In peljal jo je k Stankovi postelji.

Otrok je mirno spal. V soju rdečkaste svetilke je gledala njegov obrazek, ki se je smehljal, kakor bi bil gledal nekaj čudovito lepega. In kakor bi se bila bala, da mu ne ukrade teh lepih sanj, se je sklonila k njemu in ga prav rahlo pobožala po laseh.

»Stanko, Stanko, zdaj vem, kje je prava sreča...«

Mirko Brodnik

Tilkina cvetna nedelja

Zunaj se je dramila pomlad in vse je kazalo, da se tudi v Tilkinem srcu spet svita. Odkar jo je udarilo življenje s smrtjo njenega Andreja, ki mu je bila darovala svojo cvetočo mladost, še niso njene oči bile tako jasne kakor to pomlad. Včasih je celo lahno, komaj slišno zapela in se nasmehnila.

»Bog bodi zahvaljen,« je upala v svojem srcu stara Anžonka, Tilkina mati, »nemara je končno vendar prebolela...«

Zarek upanja je zagorel v materinih očeh, ko je skrivaj motrila hčer, ki je na vrtu ob potoku ogledovala mačice na vrbju, kakor da izbira najlepše mladike za butaro. In z mehko otožnostjo je mislila na ves ta neskončno strupeni čas, ko je bila legla kakor mora na hišo in srca nesreča, ki je planila vmes, ko se je hčerki nasmehnilo življenje z najbolj rožastim smehljajem.

Komaj dobrih osemnajst let je bilo tedaj Tilki, ko ji je Glivarjev Andrej dejal, da ne mara in ne more živeti brez nje. Glivarjeva domačija tamle za Razdrtjem stoji malo na samem, a je vendar udobna in vabljiva. Trdna kmetija, zarasli gozdovi, gladke senožeti in lepe njive, pred hišo pa vrt, ki ga mora biti srce veselo!

Dobrih šest let je bil starejši od Tilke, fant pa tak, da ga je moral biti človek vesel. Anžonka ni nikoli opazila, da bi se bil kaj dosti smukal okrog Tilke. Kar na lepem, takole po večernicah, je stal na Anžonovem dvorišču, češ:

»Bog daj, mati Anžonka! Sem prišel malo gledat, kako se kaj ravnate.«

Tilka, ki je bila prav tedaj stopila na prag, je zardela in se naglo umaknila, Andrej pa je spregovoril malo o letini in vremenu, potlej pa brez dolgih ovinkov:

»Vse bi še nekam šlo, le samote se človek naveliča, posebno zdaj, odkar so nam na meji tako zagradili svet. Kakor se človek gane, je koj na italijanski meji, zato je najbolj prav, če ostane kar lepo doma. Le to je smola, da mi je samemu malo dolgčas.«

»No, tebi pa vem, da ne manjka druščine,« se je namuznila Anžonka, Glivarjev pa:

»Čisto nič še nimam. Sem že mislil in gledal, pa nisem mogel najti nič pametnega.«

»Oh, ti ubožec ubogi,« se je šalila Anžonka »ko bi ti mogla jaz kako pomagati...«

Preden je prav izrekla, je Andrej že poprijel:

»Le varujte se, mati da vam ne bo žal besede. Saj veste, kakšni smo za Razdrtjem, da brž jemljemo vse kar za res.«

V smehu ga je povabila v hišo, kjer ji je razložil, da je že nekaj omenil tudi Tilki sami.

»Pa je bila tako bodeča,« je zadovoljno mežikal, »in se ni marala nič kaj dosti meniti. Naj se kar z materjo pogovorim, je dejala. No, sem mislil, če je tako, pa kar stopim k Anžonovim.«

Materi se je iskrilo v očeh. Postregla je nepričakovanemu gostu kakor rodnemu sinu in naposled poklicala tudi hčerko, češ:

»Tak sta se kar skrivaj zmenila? Jaz sem pa zmeraj mislila, da si še otrok.«

»Kakopak,« je brž pomagal Andrej dekletu iz zadrege, »zato sem se Tilki tudi ponudil za varuha.«

Nato so se pomenili. Vse je bilo tako presrčno domače in iskreno, kakor da je že od vekomaj določeno tako. In ni trajalo dolgo, ko je vedela že vsa soseska, da pojde Anžonova Tilka pomladi k Glivarjevim za mlado.

Joj, kako se je tisti čas dekle spremenilo! Vse ji je izvabljalo samo pesem in smeh. Pusti jesenski in še bolj dolgi zimski večeri so minevali in brzeli kakor prijetne sanje. Naj je bilo delo kdaj še tako težavno, naj je pritiskala skrb ali kakršnakoli tegoba, Tilka je vse premagala in prepodila s svojo vedro pesmijo.

Andrej je prihajal poredko, češ:

»Ne kaže, da bi se po nepotrebnem ljudem preveč dajala v zobe. Midva veva, kako je, drugih pa to nič ne boli in ne skrbi.«

Materi je bilo vse to silno všeč.

»Če me vse ne moti,« je Anžonka pomladi večkrat ponavljala hčerki, ko sta trebili po senožeti, »boš lahko srečna. Na taki domačiji je lahko gospodinjiti z zavezanimi očmi.«

Tilka se je veselo nasmihala. Ni ji bilo toliko za domačijo kakor za Andreja.

In se zgodi, da jo včasih obide kakor vrtoglava opojnost. Kakor srna plane, objame mater in hoče zaplesati z njo.

»No, no, pa si se malo zmotila,« se med smehom otresa mati Anžonka Tilkinega objema, »saj nisem Andrej!«

Oh, ko ima pa Andrej tako malo časa! Zmerom se mu mudi. Ona bi se rada še toliko pomenila z njim, toliko bi mu rada povedala. Seve, kadar pride, ji zastane beseda, to je res, toda kakor hitro spet izgine za oglom, ga začne srce klicati in se zdi Tilki, da bi mu morala povedati nič koliko važnih in nujnih reči.

Kakor pa je bil Andrej vedno sredi dela, se je vendar naletelo, da sta se cvetni teden srečala v trenutku, ko je v njenem srcu najbolj prekipevala sreča in tista čudovita opojnost, ki jo pozna samo nedotaknjena mladost.

Popoldne sta se srečala na prisojni rebri, ko je sonce božalo mlado cvetje in zelenje. Andrej je bil ves nemiren, v Tilkinih očeh pa je gorelo, kakor da so se vse zvezde z najbolj jasnega neba preselile vanje. In ko sta govorila, je zdaj njemu zdaj njej obtičala beseda, dokler ju ni prešinil plamen tistega nepojmljivega razkošja.

Ko se je Tilka nato zavedla, je imela solzne oči.

»Ali ti je žal?« jo je Andrej nežno privil k sebi.

Dekle je odkimalo, vendar je drgetalo kakor sproščena vzmet.

»Nič se ne boj,« jo je pobožal po kostanjevih laseh, »brž po veliki noči opraviva in prideš k nam za vse življenje.«

Govoril je toplo, a vendar nekam zamolkło in svečano. Tilka je občutila zdajci vso usodno resnobo tega trenutka in je zadrhtela.

»Če boš lahko srečen z menoj, Andrej, se ne bojim niti same smrti.«

Rekla je kar tako, ker se ji je zdelo, da mora izreči kaj pametnega in resnega, fant pa jo je tesno objel, češ:

»Le kdo bi zdaj mislil na smrt, ko se nama odpira življenje!«

Ali jima je bila zla usoda nevoščljiva? Kdo ve? Andrej je dan kasneje vozil bukove hlode iz gozda. Ko sta s hlapcem nakladala, je šlo gladko do večera. Se zadnji voz sta naložila in dobro prepela z verigami, da je bil Andrej kar zadovoljen, ko je ukazal hlapcu:

»Kar poženi, jaz bom pa malo poprijemal, ko je tako slaba pot.«

Konji so potegnili, voz je zaškripal, nenadoma pa je zvenče jeknilo. Na prednjem koncu je počila veriga in v zaletu oplazila Andreja naravnost na sence. Komat je kriknil, ko je že v krvi omahnil, težki bukovi hlodi pa so se hudobno usuli nanj in ga strli in pokopali pod seboj. Hlapec je planil, toda Andrejeve oči so v negibni grozi strmele nekam daleč. Srce je še utripalo, ko je hlapec mladega gospodarja rešil smrtne zagozde. Preden pa je mogel priklicati ljudi, se je tudi srce umirilo. In gospodar, ki je še pravkar sanjal o razkošni sreči, ni terjal zdaj od lastnega doma ničesar drugega več kakor skromen prostor za mrtvaški oder

Tilka je jokala in žalovala. Toliko da ni omahnila v jamo, ko so pogrebci izročali krsto z Andrejevim truplom drugi nevesti in materi zemlji. Pesem je utihnila pri Anžonovih.

»Zakaj, le zakaj moram biti prav jaz tako strašno zavržena in nesrečna, mati?« je dan za dnem ponavljala Tilka.

Mati je skušala tolažiti.

»Smrti se nihče ne ogne. Božja volja je taka. Potrpeti je treba.«

Ah, kaj, ko je beseda samo dih, ki ne more pobožati ranjenega srca! Tilka je topo strmela v daljo in odgovarjala materi na vse samo:

»Kaj, ko ne veste, kako je! Saj vam ne morem povedati, mati.«

Kljub temu je mati prekmalu izvedela, kako je s hčerjo.

»Vsaj na otroka misli, Tilka.«

O, ona je mislila nanj z ljubeznijo in žgočo bolečino hkratu! V taki sreči je bil sirotek spočet, pa bo že ob prvem kriku na svet brez očeta in še nadih sramote ga bo spremljal! Le zakaj ni smrt rajši izbrala nje za svoj plen!

Tilka je hujšala in bledela. »Oči si bo izjokala.« so rekli ljudje in jo resnično pomilovali. Ko pa je minil njen čas, je v bolečini zaman čakala, kdaj zasliši glas svojega otroka. Dete je bilo mrtvo.

Tedaj je zagorelo v Tilkinih očeh. Zmedene so bile njene besede, zmedene kretnje, vse kakor v mraku. Ko je vstala, je mati končno z grozo spoznala, da je njeno ljubljenko objel tisti strašni mrak, ki ga ne prežene niti najbolj vroče sonce sredi poletja.

Kje je že ta čas! Leto, dve, kdo naj to ve, materi se zdi neznanska brezkončnost. Saj ji je Tilka ves ta čas pomagala pri delu, toda včasih jo je nenadoma obšlo in je kar na lepem vse skupaj popustila ter odhitela zdaj sem, zdaj tja, češ:

»Otroka mi vrnite, zverine, če ste že res morali umoriti njegovega očeta!«

Zavila je kdaj v župnišče, drugič v šolo, k orožnikom, na pošto, najrajši pa na mejo k graničarjem ali tudi čez mejo k italijanski straži.

»Le ne mislite, da bo kdaj moj otrok vam pokoren,« je dopovedovala Italijanom, ki so jo poslušali z začudenjem in brez razumevanja, »mu že povem, kako in kaj, kakor hitro ga zagledam. O, gospodje, mati najde svojega otroka tudi devet sežnjev globoko pod zemljo! Se vam že še povrne, čeprav se mi danes režite!«

Dan za dnem je bilo tako, to pomlad pa se je pričelo Anžonki zdeti, da se Tilki spet svita. Iz oči ji je izginil tisti grozničavi blesk in tudi kretnje so bolj mirne.

»Sam Bog me uslišil!« vzdihne mati, ko takole motri hčer, ki ob potoku ogleduje vrbje.

»Ali boš narezala za butaro?« ji previdno stopi naproti.

Tilka se ozre. Videti je zamišljena, vendar popolnoma mirna.

»Ali je že cvetna nedelja?« pravi kakor iz sanj.

»Kakopak! Prva, ki pride.«

»Potem pa že,« prikima hči. »Sem skoraj pozabila, da že greje sonce.«

In začne rezati vrbove mladike. Kmalu jih je za dve butari.

»Bo preveč,« meni mati.

»Nič ne de,« se nasmehne Tilka. »Cvetna nedelja je samo ena v letu.«

Res, kako danes pametno govori! Kakor da ni bila še nikoli bolna. Nemara se ji vendar bliža rešitev?

»Nesite v hišo«, pravi hči, »jaz pa stopim še po brinje, bršljan in bodičje. In tri leskove šibe prinesem, kakor se spodobi«.

Mati nekaj časa gleda za njo. Korak ji je spet prožnejši. Tudi v tla ne buli več. Nemara bo res spet zdrava. O, na Brezje pojdeta, na Višarje, na kraj sveta, samo da bi se ubožici spet zjasnil um!

Anžonka odnese vrbje v hišo in čaka. Kod neki tako dolgo hodi? Na italijanski strani so menda izmenjali ljudi. Če nima Tilka izkaznice s seboj, bi utegnila imeti še sitnosti, ker je ne poznajo.

Mati stopi k skrinji. Res, Tilkina izkaznica leži čisto na vrhu, na perilu.

»Kar za njo stopim«, se odpravi Anžonka in v srcu jo muči nemir. Do meje je komaj pol kilometra. Ali ne gre tam po polju Tilka? In le čemu ni šla po cesti? Pa je menda vendar ni padlo na misel, da bi skrivaj prestopila mejo?

Nekdo kriči. Tilka beži. Ali je na tej ali na oni strani? Čemu neki beži? Trije Italijani vpijejo za njo.

»Tilka!« se zgrozi mati. Hči se niti ne ozre.

Rezek, oster vojaški klic. Enkrat, dvakrat, trikrat, a Tilka še vedno beži.

»Moj Bog!« se trese mati in hiti, ko nenadoma zareže strel v pomladni mir.

»Tilka, joj, ljudje. . .«

Mati omahuje, vsa leze k tlom, skoraj po kolenih se priplazi do meje.

»Tilka, gospodje. . . Tam na oni strani — moja hči, bolna. . .«

Kje je zdaj Tilka? Saj ni več bolna. Italijani hlastno govore, vrišče, kažejo z rokami. Mati omahne. Dva graničarja jo prestrežeta, da ne pade na blatno cesto. Ko se zave, je doma. Tudi Tilka je doma. Med pomladnim cvetjem počiva in dve vrsti sveč ji osvetljujeta obraz. Oči so zaprte, ustna obkroža blažen smehljaj.

»Tilka, moja Tilka!«

Zakaj jokaš, mati Anžonka? Hči je ozdravela. Zanjo ni več mraka in teme, ampak vse in povsod samo cvetna nedelja.

Ivan Albreht

Noj Ombo in njegova družina

Afriška živalska zgodba

Ombo je korakal s svojo ženo po solnčni stepi. Zdaj pa zdaj sta se sklonila njuna dolga vratova k tlom, da pobereta hroščka, listič ali pa tudi kar kakšen kamenček. Ombovo črno perje se je svetilo na solncu v temnovijoličastem blesku, toda bela peresa, njegov ponos, so od meseca maja, ko so bila najlepša, izgubila mnogo sijaja.

Srečo je bil imel, zakaj trije drugi noji iz njegove druščine so bili nedavno postali plen ljudi.

Oktober je bil in silna vročina je pritiskala. Zdaj pa zdaj je Ombo iz zadovoljnosti puhajoče kriknil svoj globok, mehak »Puhu«. Onini, njegova žena, je gledala okoli sebe. Na dolgo se je stegoval sivi vrat iz njenega prstenobarvnega perja, nato pa je pomirljivo odkorakala z Ombom nekoliko proč od starega termitskega kupa, in že sta stala ob svojem gnezdu. Štirinajst jajc je ležalo v njem in se skoro peklo v žarečem pesku. S kljunom je Ombo pazljivo obrnil jajce za jajcem nekoliko na stran. Potem je sedel nanje, čeprav njegove toplote prav zdaj zares niso potrebovala. Gospa Onini je začela prhati pesek po svojem kuštravem perju, vmes pa je zdaj in zdaj kakor iz dolgočasja hlastnila po preradovednih muhah, da sta se kljunovi polovici zaprli, kakor bi bila udarila drug na drugega dva pokrovčka iz lepenke. Tako sta ždela oba pred sebe. Če bi se zdaj pa zdaj ne bil oglasil kričav »Piu« iz neskončne višine, bi bilo vse tiho okoli njiju.

Proti poldnevu so se začeli daleč na polju zunaj dreti pegati in parček divjega kozla in koze, ki se je zmerom zadrževala v bližini, je skrbno zavohal po zraku. Toda kdo naj tu moti mir!

Preden se je zvečerilo in so bila tla zbrano toploto izžarela, sta šla oba noja še za nekaj časa iskat hrano v travo. Pozneje je sedla gospa Onini za urico na jajca, a ponoči jih je Ombo kot bodoči družinski oče vzel pod svoje varstvo.

Malo pred prvim deževjem je v jajcih začivkalo in kmalu so zlezli ljubki mladiči iz bleščečih se jajčjih lupin. Mnogim so bili pomagali iz trdih oklepov natančno merjeni udarci s kljunom. Mladi noji so pisano marogasti ležali na solncu in si sušili čudno, lasem podobno perje. Nekaj ur potem, ko so zlezli iz jajc, so že štrkljali po pesku in pod varstvom staršev iskali hrano. Ombo je bil silno ponosen, gladil je svoje perje in mogočno korakal poleg mladičev. Ljubka družinska slika!

Zdajci pa je stegnil vrat. Tresoč se od besa je udaril z ogromnimi nogami po tleh, da je kar zaropotalo, in z razprtimi perotmi planil v šakala, ki si je pravkar hotel prilastiti nekoliko zaostalega mladiča. Afriški lisjak se je rešil pred Ombom s skokom pod velik grm, kajti beg po nezavarovanem prostoru bi bil kaj neprijeten. Besen je stal Ombo pred grmom, tolkel z dolgimi nogami proti roparju, toda doseči ga ni mogel. Šakal je ležal mirno v varnem zavetju. Časa je imel dovolj, saj mu ni bilo mogoče izmuzniti se. Pač celo uro je mencal Ombo z napihnjenim vratom okoli grma, šakal pa je le spet in spet poškilil na svojega sovražnika. Naposled je Ombo kljub svoji slabi pameti le spoznal, da ne more ničesar opraviti. Oziraje se na vse strani je dostojanstveno ubral pot za soprogo in otroki. Od tega časa ga je bila sama pazljivost. Nepretrgano je vrtel glavo na vse strani in spet in spet pogledal z ostrimi očmi pokrajino. Nojevo najboljše varstvo so oči, njegovo najboljše orožje pa močne noge.

Skoro osem dni so že šteli mladiči, ko je stopala nojeva družina skozi gosto grmovje in zdajci nenadno stala pred človekom. Ombo je bil nekoliko spredaj. Onini ga je videla, kako je z dolgimi skoki zbežal in padel z vihrajočimi perotmi udarjajoč po tleh. Potem je spet planil pokoncu. Tedaj je spoznala kaj se je dogajalo. Tiho je sklicala mladiče in jo z njimi ubrala v nasprotno smer. Ko neumen je bežal naraščaj in ni dal glasu od sebe. Nagli dvoprstniki so prav kakor puščice drveli skozi travo ter se tu in tam potuhnili.

Med tem je Ombo nadaljeval svojo zvijačo Korakal je dalje in se je delal hudo bolnega. Vrgel se je na tla in stegnil vrat. Njegove dolge noge so se zarile v pesek. Spet je vstal. Sovražnika je pustil zmerom le na dvajset korakov k sebi. Tako se mu je posrečilo odvrniti zasledovalca od mladičev, toda človek Hotentot ne bi bil Hotentot, če ne bi bil predobro vedel, kakšen namen je zasledovalo Ombovo početje. Tiho so preganjalčevi tovariši v istem času poiskali sledi za noji v nasprotni smeri.

Ubogi Ombovi otroci!

Toda Ombo sam ni več doživel te nesreče, čeprav je bil zelo pazljiv. Prav tedaj, ko se je spet vrgel na tla, je siknila puščica s tetive loka pod Ombovo perot v prsi. Udarec s perotjo in puščica se je zlomila, toda zastrupljena konica je ostala čvrsto v mesu. Naprej je zdrvel Ombo v smrtnem boju. Z vratom, nagnjenim daleč nazaj na telo, jo je brisal skozi grmovje. Hotentot je na zasledovanju našel zlomljeno puščico brez konice. To je pomenilo, da mu je plen zagotovljen.

Kar veter se je delal in perje mu je vihralo, tako je Ombo tekel. V blaznem diru sploh ni čutil, da so se noge dotikale peska, in ni pazil na trnje in vejevje, ki sta mu trgali pernato obleko. Široko odprt mu je

bil kljun in mrzlo mu je prihajalo pri srcu. Zvrnil se je stepni dirkalec in mrtev obležal v rumeni travi.

Še kot mrtev je moral Ombo pomagati svojemu morilcu pri lovu na divjačino. Škrbno je bil Ombo odrt in prepariran. Potem so mu vtaknili dolgo palico v vrat in Tasi, Hotentot, je to pernato oblačilo vrgel nase, kadar je šel na lov. Še često je siknila uničujoča puščica izpod pernatega oblačila mrtvega Ombe.

Po Aschenborna J. M.

Otrok na cesti

Na cestnem križišču je stal otrok. Stiskal se je k zidu, da ne bi bil ljudem napoti. Veli ročici je iztezal, toda le malokdo je segel v žep in mu vrgel novec. Kadar je bilo malo ljudi, je pel. Čuden, presunljiv je bil njegov glas. Težko ga je pozabil, kdor ga je čul. Nekoč, ko je bil že pozen večer, in je le še malo ljudi zašlo v našo ulico, sem videl stražnika, ki je stal pri njem in ga nekaj izpraševal. Jokaje, pretrgano mu je otrok odgovarjal.

»Kaj je?« sem se vmešal v njun pogovor.

»Denar so mi vzeli,« je zajokal otrok. »Štel sem, koliko sem nabral, tedaj pa je prišel nekdo, in mi iztrgal čepico, kjer sem imel denar.«

Stražnik je zapisal nekaj besed, potem pa je bilo zanj vse opravljeno. Drugi dan so časniki prinesli ganljivo zgodbo. Bilo je pač pomladi, ko postanejo dobre, zanimive novice hudo redko in je treba porabiti vse, kar pride pod roke. Takale je bila ta zgodba:

Očeta je vzela na Soči italijanska granata tisti dan, ko se je vrnil z dopusta. Spomladi je bilo. Jeseni je žena rodila. Brez denarja je bila in troje lačnih otrok je imela. Mislila je, da bodo vsi pomrli od lakote, toda ljudje so se jih usmilili in jim dali jesti.

Ko je vstala s porodne postelje, je morala ves dan delati kakor črna živina. Vojne je bilo konec in izgubila je še podporo. Otroci pa so rasli. Obleči jih je bilo treba in jih nahraniti. Delala je od jutra do večera in še v noč.

Bolezen je prišla v hišo. Najstarejši — sedem let mu je bilo takrat — je legel in ni več vstal. Preveč izstradan je bil, da bi se bil mogel pozdraviti. Za zdravnika ni imela denarja. Prej je spala vsaj po nekaj ur, zdaj pa je tudi te prebedela in predremala ob otrokovi postelji.

Otroka so odnesli. Ni jokala. Rešen je bil in ona tudi. Preveč je bilo že trpljenja, da bi bila mogla misliti na solze. Leta so jih vzela. Le mora je ostala in jo grizla.

Pospravljala je po hišah, delala na vrtovih, na njivah. Takrat je bilo drugemu onem let.

Nekoč je odšel od doma. Kam? Nihče ni vedel, nihče ga ni mogel najti. Kdo ve, kam ga je zaneslo? Kakor bi se bil v tla vdrl, je izginil.

Ni jokala. Delati je bilo treba in pri delu ni joka.

Najmlajši, Benjamin, je rasel. Hodil je z njo. Ko je plela na njivah, je letal za metulji, ko je ribala po hišah hodnike, je gledal skozi okna v daljave. Tako lepe so se mu zdele in tako vabljive. Kolikrat je rekla mati sama pri sebi:

»Bog ve, kaj ga žene. Prav tak je, kakor je bil drugi. Ista kri. Ali je nekaj ciganskega v njem? Tudi drugi je sanjaril v daljave: morda ga je potem kri premamila in je šel bog ve kam. Morda je šel nekam prav daleč. Morda je srečen in se vrne...«

Kakor paličevina so se ji razpreza le misli. Ko jih je bilo preveč, jih je udušila. Toda vrnile so se nove, ko ga je spet videla, kako sanjari ob oknu.

»Vsaj ti mi ostani!« mu je rekla. Ni je razumel. Premlad je bil še. Takrat mu je bilo šest let. Še v šolo ni hodil.

Jeseni, ko je dobil knjigo in tablico, je mati že kašljala. Čutila je, kako ji neznana pošast pije kri. Kapljo za kapljo. Vsak dan več. In s krvjo je šla moč. Kaj ji je bilo prej troje nadstropij! Zdaj je le še s težavo prilezla do vrha in čelo ji je pokrival mrzel pot.

On pa je hodil v šolo. Ni videl krvavih sledov po tleh, ni videl kapelj krvi, ki jih je mati skrivala v robec.

Nekega jutra se je odpravljal v šolo. Tedaj je mati iznenada sredi sobe omahnila in zdrknila na stol.

»Ostani doma, Benjamin,« mu je velela.

»Zakaj ne bi šel v šolo? Tako lepo je tam.«

»Ostani, mama je bolna. Hudo je bolna..«

Ni vedel, kaj je bolezen. Ni videl, kako je umiral najstarejši.

Ostal je. In potem še drugi dan in še tretji.

Mati je poležkovala. Časih je malo vstala, da se je privlekla k ognjišču in kaj skuhala. Potem tudi kuhati ni bilo več kaj. Lakota je široko odprla oči.

»Mama, lačen sem...«

»Še skorje kruha ni pri hiši, Benjamin, moj najmlajši. Še dinarja nimava, da bi si ga kupila.«

»Kaj bova kar lačna?«

Ni mu odgovorila.

Drugo jutro ga je poslala na ulico.

»K zidu se stisni in prosi denarja. Pesmice poj...«

»Pesmice? kakšne pesmice? Saj jih ne znam.«

In naučila ga je pesmic o polju, o rožah, o solncu.

Potem je hodil otrok pet na ulico. Težko ga je pozabil, kdor ga je čul. Noge so mu primrzovale k ledenim tlom. Roka mu je drhtela, vsa rdeča je bila od mraza. Prosila je. Tako malo jih je bilo, ki bi jo bili videl. Še dosti manj tistih, ki bi segli v žep.

In potem je prišel človek, ki ga je okradel.

Vsak dan sem šel mimo njega. Vsak dan sem videl prosečo roko. Potem ga pa nekega dne ni bilo več.

Bog ve kam ga je zaneslo. Morda mu je umrla mati, morda se je potem spet zbudila v njem kri, da je šel še on, Benjamin, najmlajši, v svet za drugim. Kdo ve?

Branko Sodnik

Sv. Notburga in pripovedka o divji ženi

Poljanska dolina, aprila.

V podružnični cerkvi poljanske župnije na Bukovem vrhu je slika sv. Notburge, ki jo je napravil umetnik Janez Šubic. Razstavljena je bila tudi na razstavi bratov Subicev pozimi v Ljubljani.

Ko je razlagalec na razstavi opisoval to sliko, je omenil tudi življenje te svetnice. Legenda pripoveduje o nji, da je bila zelo pobožna in da se je ravnala po božjih zapovedih pri vsakem svojem delu. Kakor hitro je pred praznikom zazvonilo delopust, je takoj opustila vsako delo na polju. Ob žetvi je odložila srp. Odtod srp na sliki. Bila je tudi velika dobrotnica do siromakov. Zato da so se smeti v njenem predpasniku izpreminjale v darila za siromake.

Tako nekako se glasi legenda o tej svetnici. Podobna je ljudska pripovedka v Poljanski dolini o divji ženi, ki je služila pred davnim časom na Kovskem vrhu pri nekem kmetu.

Pri ogledovanju slike sv. Notburge in tolmačenju razlagatelja se je obudil piscu teh vrst spomin na pripovedovanje njegove matere pred več kakor šestdeset leti o divji ženi. Zgodba je čisto podobna oni o sv. Notburgi.

Pred davnim časom je prišla h Kovšaku, večjemu kmetu na Kovskem vrhu nad Visokim služit divja žena. Bila je to čudna ženska, ki se ni nikdar utrudila. Komaj je bila v službi, je že vodila vsa domača in poljska dela, pri čemer se je do pike natančno ravnala po božjih zapovedih. Vsi posli in domači so se morali ravnati po njenih ukazih. Vsako soboto popoldne in pred prazniki, ko je zazvonil delopust, je moralo na njeno povelje prenehati težje delo. Vsi so se morali prekrižati in se pripraviti na praznik. Ob žetvi so morale žanjice takoj odložiti srpe. Doma se je dom očedil, pometel in pripravil za praznik.

Od hiše niso smeli odganjati siromakov, temveč so jih morali obdarovati in nasititi. V hišo, v kateri je prej vladala nesreča, se je povrnila sreča, vračalo se je blagostanje. Zelo čudno je bilo, da je hišo zmerom pometala od vrat proti oknom in ne proti vratom, kakor je navada. To je baje prinašalo hiši blagostanje.

Čez leto dni pa so ljudje slišali glas njenega divjega moža iz gozda. Klical je: »Hoj, hoj, moje žene ni dolgo domov.« Včasih pa: »Že lani je šla, še letos je ni!« Ko je tudi divja žena slišala svojega moža se je preoblekla in pospravila svoje reči. Preden je šla, je še pometla hišo od vrat proti oknom, smeti pospravila v predpasnik in z njimi zapustila hišo. Ob slovesu je domačim zabičevala, naj se tudi poslej ravnajo po njenih odredbah, če hočejo, da bo nad hišo ostal božji blagoslov.

Tako pripovedujejo zgodbo o divji ženi stare poljanske ženice. Ne vse čisto enako, a vendar v glavnih obrisih podobno. Gotovo je nastala ta pripovedka po legendi o pobožnem življenju sv. Notburge. Verjetno je tudi, da je res pri nas živela kakšna ženska, ki si je vzela za zgled sv. Notburgo, a je to žensko potem ljudstvo izpremenilo v divjo ženo ter še to in ono k resnici dodalo.

Gotovo je vedel za to pripovedko o divji ženi umetnik slikar Janez Šubic, ki je bil poljanski rojak. Morda je bila prav ta pripovedka pobuda za sliko sv. Notburge v cerkvici na Bukovem vrhu.

Trije rebusi

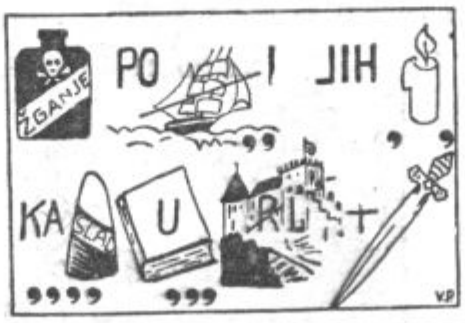

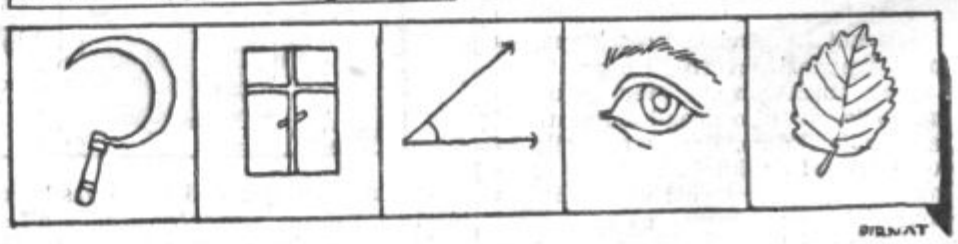

Rešitve rebusov objavimo

× **Sloviti ruski pevec Fjodor Šaljapin je umrl.** V torek je v Parizu po krajšem bolehanju umrl slavni ruski basist in igralec Fjodor Šaljapin, star 65 let. Po rodu je bil kmečki sin iz Kazana. Zapustil je dva sinova in pet hčera. Njegovo pevsko silo poznamo pri nas le z gramofonskih plošč, a že plošče pričajo o odlikah njegovega petja.

× **Nemčija je zdaj druga največja država v Evropi.** Priključitev Avstrije k Nemčiji je v znatni meri spremenila zemljepisne pojme o sedanji Nemčiji. Za Nemce iz Ostmarke (prejšnje Avstrije) ni zdaj več glavno mesto države Dunaj, temveč Berlin. Toda Hamburg ni več drugo največje mesto v Nemčiji. Na njegovo mesto je stopil zdaj Dunaj. Zugspitze, ki je doslej veljala za najvišjo goro v Nemčiji, je morala odstopiti prvenstvo za 835 m višjemu Velikemu Kleku (Grossglocknerju). Najdaljša nemška reka je postala Dunav, ki teče skozi Nemčijo v dolžini 997 km. Laba teče po nemškem ozemlju samo 761 km, Rena po 698 km. Za Rusijo je Nemčija danes največja država v Evropi. Ima 554 556 kvadratnih kilometrov površine, med tem ko ima Francija 550 986 kvadratnih kilometrov. Na kvadratni kilometer ozemlja v Nemčiji je prišlo doslej 140 prebivalcev, v Avstriji pa 81 oseb. Z vključenjem bivše Avstrije v nemško državno telo odpade na Jugoslavijo 311 km meje, na Italijo pa 430 km. Na ozemlju Ostmarke je prišlo prej na tisoč avstrijskih prebivalcev 974 Nemcev, 8 Čehoslovakov, 11 Jugoslovenov in 3 Madžari. Zdaj se je to razmerje seveda skrčilo.

× **Hitler bo nastopil v filmu.** Med nemške vzgojne filme mislijo uvrstiti tudi Hitlerjevo »Moje življenje«, kjer bo v glavni vlogi nastopal Hitler sam. Film bo gotovo zelo zanimiv, saj bo pokazal vse dogodke iz Hitlerjevega življenja do najnovejših dni.

× **Albanske princese v Ameriki.** Sestre albanskega kralja, ki so šle pretekli mesec v Ameriko obiskat sorodnike svoje bodoče svakinje in kraljice grofice Apponyijeve, ki je menda na pol Američanka, so zbudile v Ameriki mnogo zanimanja. Za Američane je res redkost, videti kar tri pristne princese, čeprav le iz majhne Albanije. Vsaka redkost pa je vsekako vredna vsega zanimanja. Pričakovala jih je torej truma časnikarjev, princese pa se niso hotele nič razgovarjati. Komaj da so ujeli nekaj slik in že so izginile. Toliko so pa le izvedeli, da ne govore angleški, pač pa se izvrstno izražajo v francoščini in nemščini. Tudi kaditi ne marajo.

× **Nova italijanska vojaška puška.** Doslej je italijanska vojska uporabljala puško modela »91«. Zdaj pa hočejo to staro puško zamenjati z novim modelom, ki ga imenujejo kratka puška. Med staro in novo bo največja razlika v dolžini. Dosedanja je bila dolga 1.59, med tem ko bo nova dolga le 1.20 m. Torej bo nova precej krajša. Razlika v kalibru pa ne bo velika. Stara je imela kaliber 6.5 mm, nova bo imela 7 35 mm. Pač pa bodo patrone nove puške znatno lažje. Stare patrone so bile težke 22.6 grama, nove pa bodo imele le 11.75 grama. Predorna sila nove krogle bo še vedno dovolj velika, da bo onesposobila za boj vsakega vojaka, ki bi ga zadela na 600 metrov daleč. Namesto dosedanjega bajoneta, ki je imel enostransko rezilo kakor sabla ter je bil tudi daljši, bodo dobili italijanski vojaki krajši bajonet z rezilom na obeh straneh, da bo kakor bodalo.

× **Opico je baje naučila govoriti.** Zdaj pa zdaj se oglašajo ljudje, ki trdijo, da so naučili živali govoriti. Potem pa vedno sledi razočaranje. To pot je bila razočarana tudi radijska postaja v New Yorku. Verjela je namreč Gertrudi Lintsovi iz Broocklyna, da znajo njeni šimpanzi govoriti. Ko naj bi pa stopila njena opica Suzana pred mikrofon in spregovorila, je niso mogli odtrgati od sladkega grozdja. Edino, kar je ponovila za Lintsovo, je bilo »Kdo, kdo?« To pa je seveda premalo. Šimpanz je izmed vseh opic res najpodobnejši človeku, vendar pa ni kar nič verjetno, da ga bo kdaj mogoče naučiti govora.

Za smeh in kratek čas

Veselju zmerom sledi žalost

Brusač Matija brusi nož
in zraven se okrog ozira,
po ženskah lepih špekulira.
Saj mlad Matija še je mož.

Od brusa iskre kar lete,
tako Matija brus pritiska.
Sumljivo nož mu v rokah piska,
a nanj brusač se ne ozre:

Saj žensk toliko mimo gre,
da glavo kar nazaj drži.
Če mož je mlad, pač čudno ni,
da v srcu mu ljubezen vre.

In ko na brus pogleda mož,
do konca vidi zbrušen nož.
Za solncem dežek mora priti,
veselju žalost pa slediti!

NAGLICA

Peter je brcal žogo in pri tem razbil steklo v tujem oknu. Za razbitim steklom se je pokazal jezen obraz.

»Smrkavec! Tole boš pa plačal!«

»Seveda bom,« je zaklical Peter in se spustil v beg. »Že tečem po denar!«

Ne TAKO HITRO

Mihec se pelj s svojo sestro na tramvaju. Strašno nerodno se vede. Naposled mu sestra zagrozi na uho: »Če se ne boš vljudno vedel, te bo tistile mož pojedel.«

Mihec pogleda moža, ki mu ga je sestra pokazala in ki ima veliko golšo, potem pa reče sestri:

»Ta mora najprej še tistega do konca pogoltniti, ki ga ima v vratu!«

NA POŠTI

Mlada dijakinja: »Ali je pri vas kako poštno ležeče pismo z označbo ‚Ljubezn'?«

Poštar: »Takega pisma ni, pač pa je eno z napisom ‚Palica'.«

NA POLITIČNEM SHODU

Govornik: »Moj klic se bo slišal po vsej deželi...«

Glas iz občinstva: »Samo malo glasneje govorite...«

MIR SO HOTELI IMETI

Sinko: »Mamica, ali je prišel bratec z nebes?«

Mati: »Da.«

Sinko: »Mamica, zdi se mi, da so hoteli imeti v nebesih mir.«

OGORČENOST

Hišni gospodar (slabemu godbeniku): »Če že morate s kakšno rečjo praskati po čem, vzemite rajši nož in mažite sirovo maslo na kruh...«

PRI VAJAH NA DOMAČEM ODRU

Vera: »Upam, draga Zora, da te ne moti, če poljubim tvojega moža strastno, kakor zahteva vloga.«

Zora: »Mene ne moti, če le njega ne...«

NIČ HUDEGA

Janez: »Tvoja gospodinja je hudo bolna, a gospodar sedi vsak večer v gostilni.«

Jera: »Seveda, ker pije na njeno zdravje.«

Kdor se razume na kupčijo

Kupec: »Koliko stane ta gramofon?«
Trgovec: »Tisoč dinarjev.«
Kupec: »A koliko na obroke?«
Trgovec: »Tisočpetsto, plačljivo v treh obrokih. Prva dva obroka pa morate plačati takoj...«

RAZUMLJIVO

Tujec (zjutraj hotelirju): »Tu sem poglejte, koliko stenic sem ujel! Vso noč nisem zatisnil očesa.«
Hotelir: »Seveda ne, če ste stenice lovili.«

NIČ NOVEGA

Mati: »Jurček, že spet stojiš z odprtimi ustmi.«
Jurček: »Vem, mamica, saj sem jih sam odprl.«

NE VE VSEGA

A.: »Vsaka ženska trdi, da vse ve.«
B.: »To pa ne bo res. Moja žena, na primer, že dvajset let zatrjuje, da še zmerom ne ve, zakaj me je vzela!«

GROŽNJA

Milan: »Gospodična, če me ne uslišite, se vržem pod vlak!«
Vera: »Vsaj dve uri časa za premišljanje mi pustite. Saj se odpelje čez dve uri še en vlak.«

NAJBOLJŠA PREIZKUŠNJA

Oče: »Če hočeš imeti res dobrega moža, vzemi sosedovega sina, ki te ima resnično rad.«
Hči: »Kako pa veste to, oče?«
Oče: »Že leto dni si izposojam denar od njega, pa še vedno hodi za teboj...«

TEGA ŠE NE ZNA.

Teta: »Povej mi, Mihec, ali se znaš že sam umivati?«
Mihec: »O, že. Tudi zobe si že sam čistim, samo ven vzeti kakor vi, jih pa še ne znam.«

ŠE ONA JE MANJKALA

Micka: »Prav, prav, da ste prišli, teta.«
Teta: »Kako to misliš?«
Micka: »Ko so oče videli, da prihajate, so rekli: ‚Še te nam je bilo treba!'«

Dva, ki žalujeta za zimo...

GLASBENI TALENT

Slavni skladatelj je bil povabljen k znancem na večerjo. Med večerjo je moral poslušati, kako je brenkala domača hči na klavir.

»Naša hčerkica ima glasbeni talent, kaj ne?« je vprašala mati ponosno. »Če imate kako posebno željo, jo kar izrazite, moja hči dela s klavirjem kar hoče.«

»Ali bi ne mogla zapreti klavirja?« je odgovoril skladatelj.

NOTRANJI GLAS

Kurnikova se prepirata.
»Ti lažeš, Nace! Notranji glas mi pravi, da lažeš,« reče žena.
»Kaj, notranji glas imaš tudi?« se zgrozi Nace.

SREDNJA POT

Neža: »Rekla sem mu, naj me poljubi na obe lici.«
Špela: »In kaj je storil?«
Neža: »Izbral si je srednjo pot.«

ŠKODA KLOBUKA

Rešitelj: »Vaš klobuk je, žal, ostal v vodi.«
Rešenec: »Ah, prosim vas, skočite še enkrat v vodo!«

ZAHVALA

Star gospod komaj uide podivjanemu biku čez visok plot. Še ves brez sape zavihti pest in ogorčen zakliče:
»Nehvaležna žival! Ali naj bo to zahvala, da sem vse življenje žrl le rastlinsko hrano?«

MIR SO HOTELI IMETI

Sinko: »Mamica, ali je prišel bratec z nebes?«
Mati: »Da.«
Sinko: »Mamica, zdi se mi, da so hoteli imeti v nebesih mir.«

VARČNI MARKEC

Markec: »Pomisli, danes sem si prihranil kar 50 dinarjev.«
Špelica: »Beži, no, beži.«
Markec: »Res! Veš, po mestnem vrtu sem šel, in tam stoji zapisano, da mora vsakdo, ki stopi na cvetlično gredo, plačati 50 dinarjev. No, in jaz nisem stopil na gredo...«

V GOSTILNI

Gost: »Ali je to sploh gostilna! Pečenke ni več, jetrc ni, vampov ni...« Prinesite mi suknjo!
Natakar: »Oprostite, tudi te ni več!«

MED PRIJATELJICAMA

Klotilda: »Ema, zdi se mi, da si se prepirala s svojim možem. Kaj sta pa imela?«
Ema: »Saj je zmerom isto. Jaz imam prav, on pa tega noče priznati.«

Kaj prinaša pomladna moda

Uveljavljajo se spet kratka krila in plašči

Za razliko od lanske nam je letošnja pomladna moda prinesla spet prav kratka krila in plašče. Okusu posamezne ženske pa je na prosto dano ali si izbere za pomlad plašč ali kostu, ker oboje je v modi. Plašči so krojeni ali ravno ali malo zvončasto, v pasu tesno prilegajoči se telesu, zapeti na en ali tri gumbe. Reverje imajo velike kakor moške suknje. Ovratnik je ozek, nazaj zavihan ali pa pokoncu stoječ. Plašč ima velike žepe. Pasovi so 4 do 5 cm široki in zapeti spredaj z veliko zaponko. Pasovi pa pristajajo le vitkim osebam, ker debelejšo osebo naredi pas le še bujnejšo. Ker so plašči brez pasov tudi v modi, zato naj si izbere bolj debela ženska plašč brez pasu, ali pa tak model, ki ima samo v hrbtu kratek pas. Rokavi so ožji, ne več tako nagubani in se zožujejo proti zapestju. Ramena so še vedno dobro podložena, kar napravi žensko čez pleča široko, a drugače vitko. Plašč pristaja bolj majhnim osebam, ker jih na videz prikazuje večje.

Kostum

Kostum je letos še posebej velika moda. So kostumčki tudi v resnici nekaj srčkanega, pri tem pa so tako preprosti in napravijo žensko elegantno. Skoro si dandanes ne moremo misliti ženske brez kostuma. Saj je kostum tudi zelo praktičen za pomlad kakor poletje.

Kostum je krojen s kratko jopico, spet na dve ali eno vrsto gumbov, ima našite žepe, široke reverje, majhen ovratnik, ki se lahko zapenja pod vratom, ali se pa zapogne v obliki moške fasone. Jopica sega za dobro ped čez pas in ima pas ali pa je brez pasu.

Krilo je kratko, malo čez kolena segajoče, ozko, z eno gubo na levi strani ali z dvema gubama v sredini, ali pa ima na vsaki strani po dve gubi, ki sta položeni druga proti drugi. Gube so prešite malo nad kolenom, da ozko krilo ne ovira koraka. Pri kostumu je namesto jopice v modi tudi »bolero«. Beseda je španska, in smo to modo prevzeli od Špancev. Je to kratka jopica, ki ne sega čisto do pasu. Od vratu proti pasu je malo zaokrožena, je brez gumbov in se nič ne zapenja. Na levi strani prs ima majhen žepek, v žepku pa pisan robček. Bolero, ki nima ne ovratnika ne reverjev, je na ramah dobro podložen kakor kostum, ima rokava, segajoča do zapestja ali pa samo tričetrtinsko dolga.

Bluze

H kostumu kakor k boleru oblečemo lepo bluzo. Le na kostumu je lahko bluza čez krilo, med tem ko mora pri boleru biti krilo oblečeno čez bluzo, ker bolero sega baš nad pas krila.

Bluze so moderne v vseh barvah, a vedno se mora barva bluze ujemati z barvo kostuma. Zelo v modi so pletene ali kvačkane bluze, tako zvani žemperji. Je pa bluza lahko iz svile, cefirja ali platna. Bluza ima rokava, dolga, tričetrtinska ali pa segajoča samo do komolca. Je krojena tako, da jo oblečeš čez krilo ali v krilo. Debelejšim ženskam pristaja lepše bluza čez krilo, in sicer naj sega eno ped čez krilo. S pasom ali brez pasu. Zapeta do vratu ali z majhnim izrezom.

Obleke

Obleke so narejene kakor plašči, se tesno prilegajo v pasu, so posute z gumbi od vratu do nog, tudi na rokavih je polno gumbov. In ti gumbi, narejeni iz blaga oblek, so posebno v modi. Obleke imajo majhne ovratnike. Ti ovratniki so iz svile, brokata ali čipk. Če je ovratnik iz enobarvne svile, je ves pošit z drobnimi borticami ali pa prešit s svilo v barvi blaga. Skoro vse obleke imajo na prsih kakor na krilu majhne žepke.

Rokavi so poljubni: ali dolgi ali segajoči do zapestja ali pa tričetrtinski. Ramena so podložena kakor pri plaščih ali kostumu. Krilo je malo zvončasto ali v gube vloženo. Gube so vložene 20 do 25 cm vsaksebi, in to samo na prednji strani. Zadaj pa je krilo ravno in brez gub. Obleka je lahko s pasom, ki ima lepo zaponko, ali pa brez pasu.

Slamniki.

Slamniki so različne vrste v modi. Imajo nizko ali visoko štulo, krajce ali zapognjene na obraz ali pa navzgor zavihane. Priljubljen pa je tudi španski »sombrero«, ki ima nizko štulo in ravne krajce z debelim robom. Okrašeni so s cvetlicami, traki ali raznimi peresi. Seveda ni vsak slamnik za vsak obraz. Nekateri ženski pristaja sombrero prav dobro, drugo pa samo kazi. Pri pokrivalu ženska najbolj pokaže, ali ima dober okus.

Obuvalo, nogavice in rokavice

Čevlji so v modi v vseh barvah. Izrezani ali na zaponko. Z visoko ali nizko peto. Iz usnja, deftina, baržuna, semiša ali platna. Okrašeni z luknjicami ali z drugim blagom, usnjem ali lakom. Moderne so tudi opanke in sandali.

Nogavice mesnate barve so velika moda. Pri členku imajo lep ažur. So pa v modi tudi v temnejši barvi, samo se mora barva nogavic ujemati s čevlji in obleko.

Rokavice so od zapestja proti komolcu precej široke, okrašene z raznimi prešitki, z luknjicami ali čipkami.

Tako smo podali kratek pregled letošnje pomladne mode, ki je zelo pestra in vsakemu okusu ustrezajoča.

Za kuhinjo

Velikonočna torta. Stolci sneg štirih beljakov, primešaj 10 dek sladkorja v prahu, 10 dek zribane čokolade ter tolči dalje, da se zgosti. Nato primešaj še 12 dek drobno zrezanih orehov. Testo nato stresi v dobro pomazano tortno posodo in speci. Drugi dan torto prerži, pomaži z mezgo, jo zloži, pomaži po vrhu še z mezgo in posuj z zmletimi orehi.

Pogačice. Umesi na deski v testo 20 dek moke, 15 dek sladkorja v prahu, pest zmletih orehov, malo cimta in žbic (žbice drobno stolci), dve jajci, šest dek sirovega masla in pol zavitka pecilnega praška. Ko si testo dobro umesila, ga za nožev hrbet tenko razvaljaj. Potem izreži z obodcem okrogle pogačice. Zloži jih na pomazano pekačo in speci. Pečene pomaži s poljubno mezgo in zloži po dve in dve skupaj ali pa vsako pogačico oblij z rumovim ledom. **Rumov led:** 14 dek sladkorja v prahu polij s tremi žlicami vode in žlico ruma, potem mešaj, da se zgosti. Nato oblij vsako pogačico zase. Pokladaj jih na papir in na zraku posuši.

Čokoladni keksi. Umesi na deski v testo 25 dek moke, 12 dek sladkorja v prahu, 25 dek masti, eno jajce, pol zavitka pecilnega praška, od pol limone sok in naribano lupinico, rebro zmlete čokolade in pet dek zmletih orehov. Ko si testo dobro umesila, ga tenko razvaljaj in z obodci raznih oblik izreži, nato pa na pomazani pekači in v neprevroči pečici speci.

Orehove kocke. Mešaj v skledi štiri rumenjake in 12 dek sladkorja v prahu, potem primešaj tri deke drobtin, ki si jih z eno žlico ruma poškropila, 12 dek zmletih orehov in sneg štirih beljakov. Pekačo z robom dobro pomaži s sirovim maslom ali mastjo in deni test onoter, ga razravnaj in speci. Pečeno in hladno razreži na majhne kocke.

Torta z orehovim nadevom. Umesi na deski v testo četrt kile moke, 20 dek sirovega masla, 10 dek sladkorja v prahu, sok in lupinico pol limone, žlico ruma, smetane ali mleka. Ko si testo dobro umesila, da je gladko, ga razvaljaj v velikosti tortne posode (nekaj testa pa prihrani, da ga boš imela za mrežo). Tortno posodo namaži s sirovim maslom ali mastjo, položi noter zvaljano testo. Nato nadevaj z nadevom. Nadev: 10 dek zmletih orehov, pet dek zribanega lecta, 10 dek sladkorja v prahu in malo cimta in naribane limonove lupinice. Vse to skupaj popari z dvema žlicama vrelega mleka in dobro zmešaj. Nadev mora biti gost, vendar tak, da se da mazati. Ko se je nadev shladil, primešaj še sneg dveh beljakov in nadevaj po testu. Po nadevu napravi iz preostalega testa drobne palčice in jih položi v obliki mreže po torti. Nato peci torto v neprevroči pečici tri četrti ure. Ko je pečena in se je shladila, jo vzemi iz posode, in ko se popolnoma shladi, jo šele razreži. Ta torta je dobra tudi, če je teden dni stara.

Rezanci, cmoki ali makaroni kot omlete. Skuhaj pri kosilu malo več rezancev, cmokov ali makaronov. Zvečer jih drobno zreži. V loncu pa raztepi v četrtinki litra mleka tri jajca, primešaj rezance, cmoke ali makarone. V kozi za omlete razbeli za oreh masti, daj eno zajemalko rezancev na mast, razravnaj in speci po obeh plateh omleto. Ko je omleta pečena jo potresi z naribanim sirom, zvij in postavi posodo na krop, da se ne shladi, med tem ko drugo pečeš. Ko imaš vse omlete pečene pripravi še solato: berivko, motovilček ali regrat.

Nadevana pljučna pečenka. Pol kile pljučne pečenke očisti vseh kožic in loja, nato jo dobro potolci, osoli in popopraj. V sredino položi eno pečenico, malo dušenega riža ali pa na plošče narezanega sirovega krompirja. Nalahko zvij in poveži z nitjo. Pečenko položi na vročo mast, jo v masti takoj zaobrni, zraven stresi zvrhano žlico sesekljane čebule in pokrito duši do mehkega. Med dušenjem pečenko večkrat obrni in s sokom polij, da se bo po vseh plateh lepo zapekla. Po potrebi prilij žlico ali dve vode, da se čebula ne prismodi. Ko je pečenka mehka in lepo zapečena, kar traja poldrugo do dve uri, jo vzemi na krožnik, odstrani nit, zreži na lepe kose, zloži v skledo, čez pa polij s precejenim sokom. Zraven daš valjance, cmočke in slično. Tudi solato lahko daš zraven. Če pa pripraviš iz ene kile pečenko, je polovica lahko ostane za večerjo. Mrzlo pečenko zreži, zloži na krožnik in daj s solato za večerjo.

Praktični nasveti

Zamazane rokavice najlepše opereš v mlačni milnici, kateri si dodala žlico salmiaka. Nato jih v čisti vodi dobro izperi. Pri izpiranju jih ne ožemaj, temveč samo otisni. Zavij rokavice v čisto krpo, jih malo raztegni in obesi sušit.

Vrata ne bodo več škripala, če tečaje močno namažemo z mehkim svinčnikom. Grafit zaleže za dalje časa kakor katerokoli olje.

Trdo in žilavo meso se bo pri kuhanju zmehčalo, če dodaš juhi, ki zavre, žlico ruma. Juha zaradi tega ne bo imela okusa po rumu. Isto velja za pečenje stare perutnine. Med pečenjem polijemo kokoš z rumom in se bo zmehčala.

Mastne madeže iz baržuna odpravimo, če drgnemo madež z vročim zelo drobnim peskom.

Kako ohraniš meso sveže. Meso ostane sveže, če ga dobro nadrgneš s kisom.

Kako očistiš z blagom prevlečene predmete. V dveh litrih tople vode raztopi košček mila, primešaj tri žlice salmiaka in dobro zmešaj. V to tekočino pomakaj krtačo in krtači po blagu. Krtači pa vedno v eno in isto smer. Nato predmet skrtači še s čisto vodo. Krtačo pa vedno malo otresi, da blaga preveč ne zmočiš. Nato zbriši še s suhimi čistimi krpami in postavi na prepih, da se blago hitro posuši.

Perilo se obeli. Če je perilo že zamazano, ne daj klora v vodo, ker klor tkivo prežre. Bolje je, da daš v zadnjo vodo tri dele špirita in en del terpentina in razobesiš perilo zunaj (na zraku mora biti). Terpentin spremeni kisik iz zraka v ozon, ki vpliva na perilo tako, da se obeli.

Linolej ostane dalje časa lep in se ne lomi, ako ga večkrat namažemo z oljem in kisom (vsakega pol). Olje in kis dobro zmešaj! Ko se posuši, zdrgni linolej še s čistimi volnenimi krpami.

SPOMIN

Pepe je zmerom brez denarja, in kjer se da, si kaj izposodi.

Zadnjič pride k prijatelju: »Ti, posodi mi sto dinarjev!«

Prijatelj: »Ne, tisto pa ne!«

Pepe: »Zakaj ne?«

Prijatelj: »Hm zato. Toda na roki imaš lep prstan. Tega mi prodaj! Tri sto dinarjev ti dam zanj.«

Pa zastoka Pepe: »Ne, ne morem. Ta prstan mi je drag spomin na mater.«

Prijatelj: »Meni je pa denar drag spomin na očeta.«

Sodobni človek spet sili pod zemljo

Znano je, da je pračlovek bival pod zemljo. Pa tudi pozneje si je človek često gradil podzemska bivališča. Še leta 1200, torej pred dobrimi 700 leti, je bilo na Francoskem polno podzemskih bivališč, katerih ostanki so še danes ohranjeni. V ta podzemska bivališča se je človek zatekal, kadar mu je grozila nevarnost. Ta bivališča pa so bila kaj umno zgrajena, saj so imela že napravo za zračenje, ki je bila spretno zakrita. Pod zemljo so bila v skalo vsekana ležišča, shrambe za vodo in za živila.

Med svetovno vojno so v mestu Reimsu odkrili podzemske hodnike iz tistih časov. V Naoursu, ki je 16 km daleč od mesta Amiensa, so 33 metrov pod zemljo našli pravo podzemsko mesto z 28 cestami in ulicami in nad 300 zgradbami.

Posebno v daljnem starem veku je človek cenil bivališče pod zemljo ter je rad gradil podzemska bivališča. V Arlesu in Reimsu so še ostanki starodavnih podzemskih hodnikov s stebri, ki so jih gradili že stari Rimljani. Rimljani so bili tudi prvi, ki so vodovode polagali pod zemljo ter tako mesta varno oskrbovali s pitno vodo.

Dandanes, ko se mesta naglo razvijajo in ni več mogoče siliti v višave, človek sili pod zemljo. Po vseh večjih mestih sveta grade kinematografe že kar pod zemljo. Tudi promet so začeli napeljevati pod zemljo. Prve so bile podzemske železnice na paro, a zdaj že dolgo delajo pod zemljo tudi el'trične železnice. Po nekaterih velemestih so začeli pod zemljo graditi tudi že ceste za avtomobilski cestni promet. Človek se tako počasi navaja na življenje v krtovi deželi.

Leta 1933 so v Parizu ustanovili društvo, katerega edini namen je ta, da bi delovalo za podzemski razvoj mest. Člani tega društva so mnogi v javnosti nastopajoči ljudje. Delovni načrt tega društva je kaj zanimiv: banke, avtomobilske garaže, gledališča, telovadnice, plavalnice, železniške postaje in podobno je treba graditi pod zemljo. Dalje društvo obravnava vprašanja, kako naj se pod zemljo razvija promet, kako naj se pod zemljo delajo zavetišča zoper zračne napade, kako naj se rešijo vprašanja zračenja, razsvetljave in varnosti ob povodnjih. Poleg vseh teh naštetih vprašanj pa mora reševati še premnogo drugih, ki so zvezana z bivanjem človeka pod zemljo.

Velika mesta, kakor London, Rim, Stockholm in Chicago, že nujno preučujejo ta vprašanja. Ni dvoma, da je zadeva podzemskih zgradb najbolj pereča tam, kjer manjka stavbišč in prostora. Vendar bo tudi tam, kjer je dovolj prostora in malo potrebe po podzemskih mestih ostalo pereče vprašanje, kako zavarovati prebivalce pred zračnimi napadi sovražnih letalcev. Kakor vse kaže, bodo morala s tega stališča počasi vsa mesta misliti na podzemska zavetišča.

Šimpanz je rešil od tigra napadenega krotilca

Krotilec Aynes, ki je nastopal v raznih ameriških varietejih, je imel po navadi vsako jutro skušnje za večerno predstavo s svojimi štirimi levi in enim tigrom. Tako tudi nedavno jutro. Da je živali privadil okoliščinam, kakršne so zvečer pri predstavi, je velel kletke z zverinami spraviti na oder, kjer je dal odgrniti zaveso in prižgati vse luči v prostoru za gledalce. Oder je bil seveda zelo velik. Poleg Aynesa je vadil svoje vaje za večerno predstavo na odru še krotilec Leynes. Ta je imel tri šimpanze, ki so bili oblečeni v rdeče suknjiče in so hodili po odru kakor ljudje. Eden izmed treh šimpanzov, ki se je imenoval Jack, je bil precej močna in lepo rasla žival, ki pa je bila prav dobrodušna.

Aynes je vadil svojo vajo z zverinami. Za konec je bil določen prizor, ko mora tiger splezati na podstavek, okoli njega pa se postavijo vsi širje levi. Na Aynesov poziv bi moral potem tiger skočiti s podstavka, odiiti na hodnik in nato v svojo kletko. Levi pa za njim.

Tega jutra pa so bile živali močno nemirne. Dva leva je krotilec že moral kaznovati, zaradi česar so bile zverine še bolj razburjene. Naenkrat pa je tiger začel stavkati. Nikakor ni hotel skočiti na podstavek. Ker se je bilo bati, da bi tigrov zgled ne spuntal še levov, je Aynes vse štiri leve spustil na hodnik in zaprl vrata, da bi sam s tigrom dokončal svojo točko. Zakričal je na tigra, ki pa se še zmenil ni za gospodarjeve opomine. Zato je Aynes dvignil težko okovano palico v eni roki, v drugi pa bič in se bližal tigru. Aynesov pomočnik, ki je to gledal, je brž zaprl leve v kletke in sam oborožen stopil h kletki, da bi pomagal, če bi bilo treba.

Tiger je svojega gospodarja pustil na 10 korakov blizu. To je tista razdalja, v kateri se zver začne človeka ali bati ali pa ga napade. Dresirane živali se v tej razdalji navadno prestrašijo in se uklonijo. Tiger pa se je le potuhnil in je začel renčati. Preden se je Aynes zavedel, je zver že planila vanj. Ker mož ni bil pripravljen na kaj takega, je padel vznak na tla in obležal blizu kletkine ograje, tiger pa se je vzpel nad njim. Preden pa je mogel svojemu mojstru kaj pomagati, se je zgodilo nekaj drugega.

V tistem trenutku je namreč k ograji planil šimpanz Jack, naglo pograbil tigra za rep in se začel na vse pretege dreti. Tiger se je bliskovito obrnil ter zagledal pred seboj šimpanza, ki je na vso moč grdo režal vanj. Tiger te živali še nikdar ni videl. Jack je bil sicer ves divji, vendar tudi preplašen. Na vso moč je odpiral svoj strašni gobec, kazal dolge in ostre zobe ter grozno vreščal. Pogled na razjarjeno opico je bil res strašen, zato je bilo tigrovega poguma na mah konec. Planil je proti izhodu, podrl med potjo pomočnika, ki je prihitel pomagat, in se bliskovito pognal na hodnik in dalje proti svoji kletki. Ko so za njim prihiteli uslužbenci podjetja, so našli tigra, ki je skušal po vsej sili priti v kletko. Komaj so mu kletko odprli, je že planil vanjo in se skril v kot.

Aynesu se ni zgodilo nič hudega. Drugega dne je že spet vadil s svojimi zverinami. Ko pa je med vajo po naključju zašel v bližino tigra šimpanz Jack, se je tiger naglo skril v kot in ga niso mogli spraviti ven, dokler je bil šimpanz blizu.

NAJVEČJI SLOVENSKI DENARNI ZAVOD

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Lastne rezerve nad	Din 26,000.000.—
Prirastek novih vlog v januarju 1938 . . .	» 14,075.000.—
Prirastek novih vlog v februarju 1938 . .	» 10,694.000.—
Prirastek novih vlog v marcu 1938	» 10,572.000.—

VLOGE VSAK ČAS RAZPOLOŽLJIVE.

Za vse obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

Radio Ljubljana

od 17. do 24. aprila.

Nedelja, 17. aprila: 9.00: Čas, spored. 9.05: Kvartet pozavn. 9.45: Verski govor (prior Valerijan Učak). 10.00: Prenos cerkvene glasbe iz stolne cerkve. 11.00: Otroška ura (vodila bo Mara Grošljeva). 11.30: Koncert (sodelovala bosta Jože Gostič, tenorist zagrebške opere, in radijski orkester). 13.00: Napovedi. 13.20: Plošče. 16.00. Cerkveni pevski zbor šentpetrske cerkve v Ljubljani. 16.45: Šramli igrajo (plošče). 17.15: Koncert vojaške godbe. 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura: Djakovo in okolica. 19.50: Slovenski vokalni kvintet. 20.30: Viktor Parma: Ksenija, opera (plošče). 21.15: Operetni zvoki (radijski orkester). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Velikonočna oddaja za izseljence (sodelovali bodo: radijski orkester, pevski kvartet in Akademski pevski kvintet; pozdravni nagovor bo imel Jože Gostinčar).

Ponedeljek, 18. aprila: 9.00: Čas, spored. 9.05: Vesel pozdrav (plošče). 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. 9.45: Verski govor (dr. Gvido Rant). 10.00: Mandolinistični kvintet. 11.00: Otroška ura (Manica Komanova) 11.30:Vesel koncert radijskega orkestra. 13.00: Napovedi. 13.20: Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah). 16.00: Pomlad ob morju (Vladimir Regally). 16.20: Akademski pevski kvintet. 17.00: Valenje in vzgoja piščancev (Antonija Černetova). 17.30: Veselo popoldne (sodelovali bodo: Zupanova Poldka, Rupnikova Poldka, Ivan Francl, Roman Petrovčič, brata Goloba s harmonikama in radijski orkester). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura: Fotografija v kulturnem in gospodarskem življenju našega naroda (Karlo Kocjančič). 19.50: Johann Strauss. Cigan baron, uvertira (plošče). 20.00: Pomladi vse se veseli... (pisan večer). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Prenos plesne glasbe iz restavracije »Emone«.

Torek, 19. aprila: 12.00: Smetana: Prodana nevesta, III. dejanje (plošče). 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Opoldanski koncert radijskega orkestra. 14.00: Napovedi. 18.00: Nekaj za vse (radijski orkester). 18.40: Preroki in konec judovske države (Fran Terseglav). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura: Kako so nastale dalmatinske mestne občine (dr. Antun Dabinović). 19.50: Zabavni zvočni tednik. 20.00: Berlioz: Rimski karneval (plošče). 20.15: Rdeče rože, komedija (člani gledališča v Ljubljani). 22.00: Napovedi, poročila, 22.15: Koncert jugoslovenske glasbe (radijski orkester).

Sreda, 20. aprila: 12.00: Za boljšo voljo (plošče). 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Salonski kvintet. 14.00: Napovedi. 18.00: Mladinska ura: Začetki srednjeveškega gledališča: Velikonočna cerkvena proslava (primeri in razlaga; profesor Kuret in člani radijske igralske družine). 18.20: Harmonikarji (plošče). 18.40: Dolenjska mesta v zgodovini (prof. Janko Jarc). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura: Naš umetniški preporod (dr. Djuro Dimović). 19.50: Šah. 20.00: Za vsakega nekaj: Koncert, pri katerem bodo sodelovali: Vanda Ziherlova, pri klavirju prof. Lipovšek in Rudolf Pilih s harmoniko. 21.20: Znani plesni orkestri (plošče). 21.30:Radijski orkester: Operna glasba. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Zvoki radosti (radijski orkester).

Četrtek, 21. aprila: 12.00: Operetni napevi (plošče). 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Opoldanski koncert radijskega orkestra. 14.00: Napovedi. 18.00: Pester spored (radijski orkester). 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura: Ministrstvo za telesno vzgojo naroda. 19.50: Deset minut zabave (Fran Lipah, član gledališča). 20.00: Pevski kvartet »Fantje na vasi«, vmes plošče. 21.00: Prenos iz Benetk: »Don Carlos« (Verdi).

Petek, 22. aprila: 12.00: Naši zvoki (plošče) 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Opoldanski koncert radijskega orkestra. 14.00: Napovedi. 18.00: Ženska ura: Po kateri poti je hodila žena do današnje izobrazbe (Lebarjeva). 18.20: Ciganski orkestri igrajo (plošče). 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura: Razvoj hrvatske mladinske književnosti (Ljudevit Krajačić). 19.50: Zanimivosti (Mednarodna gimnastična prireditev). 20.00: Radijski orkester. 20.30: Prenos evropskega koncerta iz Norveške. 21.30: Nekaj lahke glasbe (plošče). 22.00: Napovedi, poročila. 22.30: Angleške plošče.

Sobota, 23. aprila: 12.00: Zdaj pa spet plošče veselo pojo. 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Zdaj pa spet plošče veselo pojo. 14.00: Napovedi. 18.00: Za delopust (radijski orkester) 18.40: Najvažnejše določbe socialne pogodbe za izseljence (Jožko Rozman). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura: En kandidat za srbski prestol l. 1974. (prof. Solovjev). 19.50: Pregled sporeda. 20.00: Zunanja politika (dr. Alojzij Kuhar). 20.30: Veselo jurjevanje — pisan večer. 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Za vesel konec tedna (radijski orkester). 23.00: XX. mednarodni katoliški esperantski kongres (Golobič Peter).

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Mali oglasi

MALA HIŠICA

električna luč, 2200 m² zemlje, sadno drevje, 20 minut iz trga Sevnica ob Savi, pripravna za upokojenca, naprodaj za 16.000 din. — Dopise na upravo lista pod značko »Industrijski kraj«.

POSESTVO

sestoječe iz njiv, travnikov, gozdov, sadonosnika in vinograda, oddaljeno pet minut od cerkve, šole in banovinske ceste, proda Ivan Jagodič, Sladka gora, Aržiše, pošta Šmarje pri Jelšah. — Za odgovor priložite znamko 2 din.

ZDRAVSTVENE IN POUČNE KNJIGE

Zablode ljubavnega življenja 20 din; Veliki vsevedež 28 din; Spisovnik ljubeznskih pisem, veliki 30 din, mali 24 din; Sanjska knjiga, vedeževanje iz kart, velika 38 din; Godčevski katekizem 25 din; Kako se žena obvaruje spočetja nosečnosti 36 din. — Razpošilja po povzetju Polajnec, Ljubljana-Moste, Bavdkova 2/I.

JABOLČNIK — HRUŠKOVEC

izvrsten, napravite le iz snovi **»Jablus«**, brez uporabe naravnega sadjevca. S poštnino stane 50 l din 35.50, 100 l din 64.—. Stot ne pohvalnih pisem. — Zastopstvo: Renier, Podčetrtek.

DIN 2.500 POTREBUJETE,

da si ustvarite eksistenco. Lahko delo doma. Dopise: »Stalno«, uprava lista Maribor. Priložite znamko

ZA VELIKO NOČ

Obleke, perilo, nogavice, svilene rute, čevlje in **vse**, kar potrebujete, dobite najugodneje in zato kupujte **vse potrebščine le v Senčarjevih trgovinah: Mala Nedelja, Ljutomer in Štrigova.**

SEMENA

za polje in vrt, vsakovrstno moko in **vse potrebščine** kupujte vedno v Senčarjevih trgovinah: **Mala Nedelja, Ljutomer in Štrigova.**

KRASNO IZBIRO

vzorcev za ročna dela dobite v Nifergalovi predtiskarni Maribor, Koroška c. 1

OSTANKI

Opozarjam na natančni popis paketov v listu št. 14. Ako še niste naročili, pišite takoj, da se o ugodnosti nakupa prepričate. Razpošiljalnica KOSMOS, Maribor, Kralja Petra trg — Dvořakova št. 1.

HRANILNE KNJIŽICE

vrednostne papirje delnice, 3% obveznice vnovčujem po najvišji ceni takoj v gotovini. Kupujte srečke Drž. razredne loterije v moji kolekturi »Vrelec sreče«. Al. Planinšek, Ljubljana, Beethovnova 14. Telefon 35-10. Trg. agentura za bančne in kreditne posle.

NOVOST! SAMO DIN 49·50

Št. 62.300 Anker-ura Pravi švicar stroj. Dobra kvaliteta, lep kromiran okrov 6 mesečno garancijo

Din 49.50

Št. 62.301 ista z osvetlenimi kazalci in številčnico

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik ki ga vam pošlje zastonj in poštnine prosto

H. SUTTNER

Ljubljana 6

Lastna protokulirana tovarna ur v Švic.

Izdaja za konzorcij »Domovine« Adolf Ribnikar. Urejuje Filip Omladič. Za Narodno tiskarno Fran Jeran.